

BIBLIOTEKA

W.S.H.M.

Sopot

40063. III
Z.M.

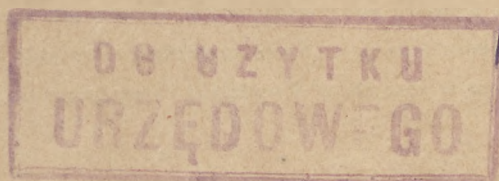
TYSTYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

POLSKI, SERJA C, ZESZYT 19

BILANS PŁATNICZY POLSKI

1931 i 1932

WARSZAWA 1935

NAKŁADEM GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

ROZDZIAŁ KREDYTÓW BANKOWYCH W POLSCE, 1933

STATYSTYKA POLSKI, SERJA C, ZESZYT 11

Zeszyt zawiera szczegółowe opracowanie trzeciej skolei ankiety o rozdziale kredytów bankowych w Polsce w r. 1933. Główny Urząd Statystyczny przeprowadza badanie struktury rozdziału kredytów bankowych corocznie, poczynając od r. 1931.

Publikacja daje źródłowy materiał z dziedziny wykorzystania kredytów bankowych przez poszczególne gałęzie gospodarstwa. Zakresem opracowania zostały objęte prawie wszystkie instytucje finansowe w Polsce, a więc Bank Polski, wszystkie banki państwowe i komunalne, wszystkie banki prywatne oraz 7 większych domów bankowych. W zestawieniach zostały podane liczby dłużników i sumy udzielonych kredytów odrębnie dla poszczególnych dziedzin wytwórczości (np. rolnictwo, przemysł mineralny, hutniczy i t. p.) z podziałem według form i rodzajów kredytów. Dla banków prywatnych przeprowadzono podział według wielkości instytucji (wysokość kapitału zakładowego). Oddzielne tablice ujmują rozdział kredytów według grup województw.

Nowością w obecnym opracowaniu jest ujęcie kredytów bankowych według wielkości, będące ważnym uzupełnieniem charakterystyki ogólnej rozdziału kredytów. Ponadto podano w zeszycie oddzielnie zestawienia dotyczące kredytów międzybankowych (rachunki korespondentów).

Dla uwypuklenia zmian, zachodzących w strukturze rozdziału kredytów, umieszczone zostały w tablicach w miarę możliwości dane retrospektywne z lat 1931 i 1932.

Analizę teoretyczną rozdziału kredytów bankowych w Polsce, opartą przede wszystkim na wynikach powyższych badań ankietowych, stanowi praca Dr. Władysława Malinowskiego p. t. „Struktura rozdziału kredytów bankowych w Polsce”, umieszczona w zeszycie 2 Kwartalnika Statystycznego z r. 1934.

SKŁAD GŁÓWNY, EKSPEDYCJA I SPRZEDAŻ W GŁÓWNYM URZĘDZIE STATYSTYCZNYM
AL. JEROZOLIMSKA 32. TEL. 610-93. KONTO P. K. O. 30-064.

Zakłady graficzne Ł. Mejfachowicza, Grodno, ul. Horodniczańska 3. (22:II 1935-950)

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

STATYSTYKA POLSKA SERJA C. ZESZYT 19

BILANS PŁATNICZY

BILANS PŁATNICZY POLSKI

BALANCE DES PAIEMENTS DE LA POLOGNE

1931, 1932

1931 i 1932

WARSZAWA 1935

WYDAWCA: GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

PRZEDMOWA — AVANT-PROPOS

BILANS PŁATNICZY
POLSKI

1931 i 1932

Zeszyt niniejszy zawiera opracowanie bilansu płatniczego Polski za lata 1931 i 1932. Metoda opracowania bilansu płatniczego w porównaniu z metodą zastosowaną w sprawozdaniach opublikowanych poprzednio (bilans płatniczy Polski w rok 1930, Statystyka Polska, seria B, tom 17, Warszawa 1933) to nie miała naogół zasadniczego znaczenia.

Podkreślić należy, że dane o bilansie płatniczym posiadają charakter obliczeń szacunkowych. Dla samego porównania bilansu płatniczego roku 1932 z rokiem 1931, dane o bilansie płatniczym roku 1931 zostały opublikowane w Statystyce Polskiej, seria B, tom 17, Warszawa 1933.

Z tych względów należy wyrazić nadzieję, że dane o bilansie płatniczym za rok 1932 będą w miarę możliwości bliższe rzeczywistości niż dane za rok 1931. W tym celu w opracowaniu tym przyjęto metodę szacunkową, która polega na wyliczeniu różnicy między danymi za rok 1932 a danymi za rok 1931, na podstawie danych o zmianach w stosunku do roku 1931. W uwagach i wyjątkach wstępnych wskazano, jakimi metodami posługiwano się oraz jaki charakter posiadają dane.

Układ tabel bilansu płatniczego uległ pewnym zmianom w stosunku do układu zamieszczonego w poprzednim opracowaniu z roku 1931. Zmiany układu są rezultatem Sposobu Głównego Urzędu Statystycznego, jak najbardziej przydatnego dla celów porównawczych zagranic. Zmiany powyższe dotyczą są i uwzględnione w uwagach i wyjątkach wstępnych.

Wieloletnia publicystyka ukazuje się w opracowaniu p. Józefa Gąbrowskiego, kierownika Biura Bilansu Płatniczego w Oddziale Statystyki Pieniądza i Kredytu.

Le présent fascicule est consacré à la balance des paiements de la Pologne pour les années 1931 et 1932. La méthode d'établissement de la balance des paiements de la Pologne a été généralement modifiée par rapport à l'ouvrage analogue publié précédemment pour l'année 1930, Statistique de la Pologne, série B, fasc. 17, Warszawa 1933.

Il convient de souligner que les données concernant la balance des paiements ont un caractère d'estimation. Pour la comparaison de l'année 1932 avec l'année 1931, les données de l'année 1931 ont été publiées dans la Statistique de la Pologne, série B, fasc. 17, Warszawa 1933.

De ces motifs, il est à souhaiter que les données de l'année 1932 soient plus proches de la réalité que les données de l'année 1931. Dans ce but, dans l'ouvrage, on a employé la méthode d'estimation, qui consiste à calculer la différence entre les données de l'année 1932 et les données de l'année 1931, sur la base des données relatives aux variations par rapport à l'année 1931. Dans les observations et exceptions préliminaires, on indique les méthodes employées et le caractère des calculs.

La disposition des tables de la balance des paiements a subi des modifications assez importantes par rapport à l'ouvrage analogue pour 1930, publié précédemment. Ces modifications ont été effectuées en vue de faciliter les comparaisons internationales. Les modifications sont exposées dans les observations et exceptions préliminaires.

La présente publication a été élaborée par M. Józef Gąbrowski, rapporteur de la sous-section de la balance des paiements à la section de la Statistique de la Monnaie et du Crédit.

Edmond-Edouard Siatkowski
Edward Siatkowski de Siatkowiak
Directeur Général des Statistiques

Le Président du Comité de Statistique
Edward Siatkowski de Siatkowiak
Directeur de l'Office Central de Statistique

WARSZAWA 1935

KOMITET REDAKCYJNY
GLÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

Przewodniczący:

Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego—Edward Szturm de Sztrem

Członkowie:

Stefan Szule — *Redaktor główny*
Karol Czernicki — *Zastępca redaktora głównego*
Władysław Malinowski
Jan Derengowski — *Sekretarz redakcji*

COMITÉ DE RÉDACTION
DE L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE

Président:

Directeur de l'Office Central de Statistique—Edward Szturm de Sztrem

Membres:

Stefan Szule — *Rédacteur en chef*
Karol Czernicki — *Rédacteur suppléant*
Władysław Malinowski
Jan Derengowski — *Secrétaire de rédaction*

1935 i 1934

C III 42610

WARSZAWA 1935

PRZEDMOWA — AVANT-PROPOS

Zeszyt niniejszy zawiera opracowanie bilansu płatniczego Polski za lata 1931 i 1932.

Metoda opracowania bilansu płatniczego w porównaniu z metodą zastosowaną w monografii opublikowanej poprzednio (obacz *Bilans płatniczy Polski za rok 1930*, Statystyka Polski, serja B, zesz. 17, Warszawa 1933 r.) nie uległa naogół zasadniczym zmianom.

Podkreślić należy, że dane o bilansie płatniczym posiadają charakter obliczeń szacunkowych. Dla szeregu pozycji bilansu płatniczego rozporządzamy bardzo skąpymi materiałami, wskutek czego rezultaty obliczeń mogą jedynie tylko z pewnym przybliżeniem charakteryzować rzeczywiste obroty płatnicze. Są także tego rodzaju pozycje, dla omawiania których nie rozporządzamy żadnymi danymi; pozycje te albo musiano pominąć, albo przyjmowano orjentacyjne sumy, ustalone na podstawie opinii odpowiednich fachowców.

Z tych względów przy korzystaniu z danych zawartych w niniejszej publikacji pamiętać należy o szacunkowym charakterze obliczeń. W szczególności dla posługiwania się w sposób właściwy danymi liczbowymi niezbędne jest zaznajomienie się z uwagami i wyjaśnieniami wstępnymi, które zostały poprzedzone tablice. W uwagach i wyjaśnieniach wstępnych wskazano, jakimi metodami posługiwano się oraz jaki charakter posiadają obliczenia.

Układ tablic bilansu płatniczego uległ dość znacznym zmianom w stosunku do układu zastosowanego w poprzednio ogłoszonej monografii za rok 1930. Zmiany układu są rezultatem dążności Głównego Urzędu Statystycznego do jak najbardziej przejrzystego ujmowania poruszanych zagadnień. Zmiany powyższe wskazane są i uzasadnione w uwagach i wyjaśnieniach wstępnych.

Niniejsza publikacja ukazuje się w opracowaniu p. Józefa Gątkiewicza, kierownika referatu bilansu płatniczego w Oddziale Statystyki Pieniądza i Kredytu.

Przewodniczący Komitetu Redakcyjnego
Edward Szturm de Sztrem
Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego

Mieczysław Przytkowski

Naczelnik Wydziału Statystyki
Handlu, Kredytu i Komunikacji

Le présent fascicule est consacré à la balance des paiements de la Pologne pour les années 1931 et 1932.

Le méthode d'élaboration de la balance des paiements de la Pologne n'a pas, en général, subi des modifications essentielles par rapport à l'ouvrage analogue publié précédemment (voir *Balance des paiements de la Pologne, pour 1930*, Statistique de la Pologne, série B, fasc. 17. Warszawa 1933).

Il convient de souligner que les données concernant la balance des paiements ont un caractère estimatif. Pour une série de postes, les matériaux à la disposition de l'Office Central de Statistique, étaient bien maigres, par conséquent les résultats des calculs ne font connaître la balance des paiements que d'une manière plutôt approximative. Il existe aussi un certain nombre des postes que l'on n'a pu analyser faute de données respectives. On a dû soit omettre ces postes, soit admettre des sommes orientatives, établies sur la base de l'opinion des spécialistes.

C'est pourquoi, lorsqu'on veut se servir des chiffres de la présente publication, on ne doit pas perdre de vue le caractère estimatif des calculs. En particulier, pour utiliser ces chiffres d'une manière convenable, il est indispensable de prendre au préalable connaissance des observations et explications qui précèdent les tableaux, où les méthodes dont on s'est servi et le caractère des calculs sont indiqués.

La disposition des tableaux de la balance des paiements a subi des modifications assez considérables par rapport à l'ouvrage analogue pour 1930, publié précédemment. Ces modifications sont l'expression des tendances de l'Office Central de Statistique à présenter les problèmes envisagés sous une forme aussi simple et claire que possible. Les motifs justifiant ces modifications sont exposés dans les observations et explications préliminaires.

La présente publication a été élaborée par M. Józef Gątkiewicz, rapporteur de la sous-section de la balance des paiements à la section de la Statistique de la Monnaie et du Crédit.

Le Président du Comité de Rédaction
Edward Szturm de Sztrem
Directeur de l'Office Central de Statistique

Mieczysław Przytkowski

Chef de la Section de la Statistique
du Commerce, du Crédit et des Communications

SPIS RZECZY — SOMMAIRE

	str.		page
Przedmowa	V	Avant-propos	V
Uwagi wstępne	1-22	Observations préliminaires	1-22
A. Ogólne uwagi metodologiczne	1	A. Observations méthodologiques générales	1
B. Metoda opracowania poszczególnych składników bilansu płatniczego	3	B. Méthode d'élaboration de différents éléments de la balance des paiements	3
I. Kredyty długoterminowe	3-7	I. Crédits à long terme	3-7
1. Zadużenie Państwa i samorządu terytorjalnego	3	1. Endettement de l'Etat et des administrations autonomes territoriales	3
2. Kredyty w obligacjach i listach zastawnych	4	2. Crédits en obligations et en lettres de gage	4
3. Udziały w kapitałach przedsiębiorstw	5	3. Participations à des capitaux des entreprises	5
4. Oddziały przedsiębiorstw zagranicznych	6	4. Succursales des entreprises étrangères	6
5. Inne kredyty długoterminowe	7	5. Autres crédits à court terme	7
II. Kredyty krótkoterminowe	7-12	II. Crédits à court terme	7-12
1. Gotówkowe kredyty przedsiębiorstw	7	1. Crédits en espèces des entreprises	7
2. Kredyty bankowe	10	2. Crédits bancaires	10
3. Międzybankowe obroty papierami wartościowymi	10	3. Echange interbancaire des valeurs mobilières	10
4. Towarowe kredyty przedsiębiorstw	10	4. Crédits en marchandises des entreprises	10
5. Inne kredyty krótkoterminowe	12	5. Autres crédits à court terme	12
III. Usługi oraz jednostronne świadczenia	12-21	III. Services unilatéraux	12-21
1. Migracja zarobkowa	12	1. Emigration	12
2. Turystyka	16	2. Tourisme	16
3. Usługi komunikacyjne	17	3. Communications	17
a. kolejowe	17	a. par chemins de fer	17
b. morskie	17	b. par voies maritimes	17
c. pocztowe	17	c. par poste	17
4. Usługi ubezpieczeniowe	18	4. Assurances	18
5. Inne usługi; świadczenia jednostronne	19	5. Autres services unilatéraux	19
a. Rozrachunki celne polsko-gdańskie	19	a. Réglements des comptes polono-dantzigois	19
b. Filmy	19	b. Films	19
c. Wydatki rządowe	20	c. Dépenses des gouvernements	20
d. Usługi z tytułu praw własności	20	d. Droits de propriété	20
e. Usługi w zakresie praw autorskich	20	e. Droits d'auteur	20
f. Świadczenia jednostronne	20	f. Prestations unilatérales	20
IV. Obroty towarowe	21	IV. Marchandises	21
Tablice	23-38	Tableaux	23-38
1. Bilans płatniczy Polski (obroty płatnicze) w latach 1931 i 1932	23	1. Balance des paiements de la Pologne. Années 1931 et 1932	23
1a. Bilans płatniczy Polski (obroty płatnicze) w latach 1924—1932	24	1a. Balance des paiements de la Pologne. Années 1924—1932	24

	str.	page
2. Stan zagranicznych należności i zobowiązań Polski	24	
3. Zadłużenie Państwa zagranicą	25	2. Etat des créances et des engagements de la Pologne envers l'étranger 24
4. Zadłużenie samorządu terytorjalnego zagranicą	26	3. Endettement de l'Etat 25
5. Kredyty w obligacjach i listach zastawnych	26	4. Endettement des administrations autonomes territoriales 26
6. Udziały polskie w kapitałach własnych przedsiębiorstw zagranicznych	26	5. Crédits en obligations et en lettres de gage 26
7. Udziały zagraniczne w kapitałach własnych krajowych spółek akcyjnych	27	6. Parts sociales polonaises à des entreprises étrangères 26
8. Udziały zagraniczne w kapitałach własnych krajowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i innych przedsiębiorstw	28	7. Parts sociales de l'étranger à des entreprises polonaises 27
9. Kapitały obce w krajowych spółkach akcyjnych	29	8. Parts sociales de l'étranger à des sociétés à responsabilité limitée et à d'autres entreprises 28
10. Kapitały obce w krajowych spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i innych przedsiębiorstwach	30	9. Capitaux étrangers les sociétés anonymes polonaises 29
11. Oddziały przedsiębiorstw zagranicznych działające w Polsce	31	10. Capitaux étrangers dans les sociétés à responsabilité limitée nationales et dans d'autres entreprises 30
12. Kapitały własne oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce	32	11. Succursales des entreprises étrangères en Pologne 31
13. Kredyty gotówkowe oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce otrzymane zagranicą poza centralą	32	12. Capitaux propres des succursales des entreprises étrangères en Pologne 32
14. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich udzielone zagranicy	33	13. Crédits en espèces des succursales des entreprises étrangères en Pologne obtenus à l'étranger en dehors de l'établissement central 32
15. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich otrzymane od zagranicy	33	14. Crédits en espèces des entreprises polonaises, accordés à l'étranger 33
16. Zagraniczne należności i zobowiązania banków polskich	34	15. Crédits en espèces des entreprises polonaises, obtenus de l'étranger 33
17. Międzybankowe obroty papierami wartościowymi z zagranicą	34	16. Créances et engagements envers l'étranger des banques polonaise 34
18. Kredyty towarowe z tytułu handlu zagranicznego	34	17. Echange interbancaire des valeurs mobilières avec l'étranger 34
19. Obroty płatnicze z tytułu migracji zarobkowej	35	18. Crédits en marchandises au titre du commerce extérieur 34
20. Obroty płatnicze z tytułu turystyki	36	19. Balance des paiements au titre de la migration en quête de travail 35
21. Usługi kolejowe	36	20. Balance des paiements au titre du tourisme 36
22. Obroty płatnicze z tytułu usług morskich	36	21. Services ferroviaires 36
23. Usługi ubezpieczeniowe z tytułu reasekuracji	37	22. Balance des paiements au titre des services maritimes 36
24. Usługi pocztowe	38	23. Services d'assurance au titre de la réassurance 37
25. Obroty płatnicze Polski z tytułu handlu zagranicznego	38	24. Services postaux 38
		25. Balance des paiements de la Pologne au titre du commerce extérieur 38

UWAGI WSTĘPNE

A. Ogólne uwagi metodologiczne

Współzależność międzynarodowa w dziedzinie gospodarczej sprawia bardzo ożywioną, wielce zróżniczkowaną i skomplikowaną wymianę towarów i usług między krajami, jest ona przyczyną stałe zawieranych między nimi niezliczonych transakcyj i innych stosunków gospodarczych. W następstwie ich między krajami dokonywają się obroty płatnicze. Statystyczne ich uchwycenie pozwala nam zorientować się w przejawach wzajemnej zależności, jaka miała miejsce w oznaczonym okresie czasu między gospodarstwem danego kraju z jednej, a zagranicą jako całością z drugiej strony. Zestawienie obrotów danego kraju z zagranicą określa się nazwą: bilans płatniczy.

Wszelkie transakcje w najszerszym tego słowa znaczeniu, odbywające się między kontrahentami różnych krajów, znajdują swoje wyrównanie we wzajemnych pretensjach. W międzynarodowym wyrównywaniu pretensyj wiarygodność kontrahenta jakiegoś kraju nie może być zasadniczo zaspokojona walutą kraju, w którym mieszka dłużnik. Tłumaczy się to tem, że waluta kraju dłużnika nie posiada mocy prawnej zagranicą, czyli innemi słowy wierzyciel jednego kraju z reguły nie może u siebie regulować swych zobowiązań walutą kraju dłużnika. Stąd to wyrównywanie pretensyj kontrahentów różnych krajów odbywa się przy pomocy kredytów. Chcąc przywieźć towar z zagranicy, trzeba wpierv dysponować kredytem, więc dla przykładu: dewizą, rembursem, zwykłym przesunięciem przez dostawcę terminu płatności w jakiś czas od momentu wysyłki towaru i t. p. Przyjmujemy tu założenie, że złoto w międzynarodowych wyrównywaniach nie jest środkiem pieniężnym, ale towarem takim samym jak: bawełna, ryż, wino i t. p.

Z uwag powyżej wypowiedzianych wynika, że obroty płatnicze są właściwie ruchami kredytów. Zewnętrzny ich wyrazem są ruchy towarów i usług w najszerszym tego słowa znaczeniu, mające miejsce w określonym okresie czasu między gospodarstwem danego kraju a zagranicą jako całością. Pomiedzy ruchem kredytów z jednej a towarów i wszelkich usług z drugiej strony zachodzi wobec tego ścisła zależność, a mianowicie: udzielane wzajemnie kredyty warunkują ruchy towarów i usług, wobec czego ruchy towarów i usług są uzależnione od kredytów.

Z wyrażonej dopiero co zależności wynika jasno, że obroty płatnicze danego kraju z zagranicą w każdym momencie wyrównują się¹. Inaczej mówiąc, ruchy towarów i usług mogą osiągnąć tylko takie rozmiary, na jakie pozwala dyspozycja kredytami. W związku z tem, między przychodem a rozchodem obrotów płatniczych zachowana zostaje stała równowaga; dlatego niema tu miejsca na

jakiegokolwiek saldo dodatnie względnie ujemne w znaczeniu buchalteryjnym. Również nie można mówić, które pozycje wyrównują obroty płatnicze, bowiem wszystkie pozycje obrotów płatniczych są od siebie zależne i wzajemnie dopełniające oraz wyrównujące całość.

Ponieważ w wymianie międzynarodowej główną rolę odgrywa kredyt jako nieodzowny warunek wymiany w czasie i przestrzeni, przeto na koniec przyjętego przez nas dowolnie okresu czasu, w którym obroty płatnicze miały miejsce, między gospodarstwami danych krajów pozostają do uregulowania pewne należności i zobowiązania na okres następny.

Wobec tego okazuje się, że zestawienie obrotów płatniczych powinno być uzupełnione zestawieniem stanu należności i zobowiązań danego kraju w stosunku do zagranicy. Zestawienie to ilustruje nam, które grupy gospodarstw (osoby fizyczne, prawne, prawno-publiczne) odnośnego kraju są wobec zagranicy wierzycielami lub dłużnikami względnie wierzycielami i dłużnikami jednocześnie; ponadto zestawienie to obrazuje nam, na których odcinkach gospodarstwa danego kraju i w jakiej wysokości powstały w stosunku do zagranicy zobowiązania względnie należności wyżej wspomnianych osób.

Zestawienie stanu należności i zobowiązań odnosi się do pewnej ściśle określonej daty. Datą tą jest zazwyczaj ostatni dzień tego okresu czasu, w którym miały miejsce obroty płatnicze. Zestawienie stanu zagranicznych należności i zobowiązań nie może być w żadnym przypadku traktowane jako bilans w sensie buchalteryjnym. Zestawienie to obejmuje jedynie stan długów i wiarygodności, nie jest więc (jak bilans) zestawieniem stanu majątkowego. Ponadto stan zagranicznych należności i zobowiązań nie zawiera ostatecznego rezultatu przeprowadzonych z zagranicą transakcyj (zysków względnie strat).

Z wyżej wyluszczonych powodów należności i zobowiązania nie równoważą się wzajemnie. Nie można w zestawieniu tem wyprowadzać zysków lub strat drogą odjęcia strony mniejszej od większej, gdyż różnica między zobowiązaniami a należnościami lub odwrotnie nie jest zyskiem względnie stratą².

Bilans płatniczy w ujęciu statystycznym nie przedstawia obrazu dokładnego. Wyrazem wspomnianej niedokładności jest chociażby zawsze wynikająca różnica między przychodową a rozchodową stroną zestawienia obrotów płatniczych. Trzeba sobie bowiem zdawać sprawę, że główną metodą stosowaną przy obliczeniach bilansu płatniczego jest metoda szacunkowa. Przy tego rodzaju metodzie niema w bilansie płatniczym pozycji ściśle obliczonych. Każda z nich jest tylko szacowana. Można jedynie z pewnym stopniem prawdopodobieństwa określić dokładność szacunku tej czy innej pozycji.

¹ Obacz Prof. Dr. Tadeusz Brzeski *Polityka pieniężna*, str. 121 i dalsze. Warszawa 1932.

² Np. przewyżka zagranicznych zobowiązań Polski nad jej należnościami zagranicznymi nie oznacza, że Polska na transakcjach z zagranicą poniosła straty; nie możemy bowiem przy obecnym stanie metod statystycznych obliczyć ani zysków ani strat na transakcjach przeprowadzonych przez Polskę z zagranicą.

Bilans płatniczy jest dochodzeniem złożonym i skomplikowanym. Każda omal jego pozycja przedstawia zagadnienie o charakterze odrębnym, wskutek czego podejście do poszczególnych pozycji jest odmienne.

Idąc po linii uwag wyżej podanych bilans płatniczy Polski za rok 1931 i 1932 ujęto w tablicy 1 (tablica 1a ujmuje bilans płatniczy Polski w latach 1924—1932). Dodatkową charakterystykę tablicy 1 stanowi zestawienie stanu zagranicznych należności i zobowiązań (tablica 2). W podobny sposób starano się przedstawić każdy poszczególny składnik bilansu płatniczego, ujmując osobno: A—obroty płatnicze oraz B—stan zagranicznych należności i zobowiązań. W tych zagadnieniach, w których nie uchwycono stanów należności i zobowiązań (np. w turystyce, usługach morskich i t. p.), podano zestawienie samych tylko obrotów płatniczych.

Między obrotami płatniczymi a stanami należności i zobowiązań wobec zagranicy istnieje zasadniczo zależność buchalteryjna. Należałoby oczekiwać, że jeżeli od stanu naszych należności wobec zagranicy w początku badanego okresu odejmiemy kwoty, jakie nam spłaciła zagranica w ciągu przyjętego okresu czasu, a dodamy kwoty nowoprzekazanych kredytów w ciągu tego samego okresu, to powinniśmy otrzymać stan naszych należności wobec zagranicy na koniec przyjętego okresu. W rzeczywistości jednak w podanych tablicach zależność taka nie istnieje, chociażby z tego względu, że ani stany należności i zobowiązań ani też obroty płatnicze z zagranicą w wielu wypadkach z różnych względów nie mogły być podane z należąca dokładnością. Ponadto nie ujęto takich składników, jak np. straty i zyski na różnicy kursowej walut, albo umorzenia których do obrotu płatniczego nie zaliczono, ale które niezawodnie na końcowy stan należności i zobowiązań wpływają. Tam, gdzie można było, składniki te zostały uwzględnione przez wypełniających ankiety i figurują w odpowiednich stanach należności i zobowiązań; wchodzą tem samem w następnym względnie następnych okresach do obrotów płatniczych.

Na tych odcinkach bilansu płatniczego, na których między stanami należności i zobowiązań z jednej a obrotami płatniczymi z drugiej strony zachodziły poważne różnice, ograniczono się jedynie do odpowiednich wyjaśnień, tłumaczących ich istnienie.

Na niektórych odcinkach bilansu płatniczego dysponowano jedynie stanami należności lub zobowiązań, nie posiadano natomiast kwot, odnoszących się do obrotów płatniczych. W takich przypadkach obroty płatnicze obliczono przez automatyczne wyprowadzenie różnicy między stanem na początku i końcu okresu (np. przy kredytach bankowych, towarowych).

W ten sposób przy należnościach Polski od zagranicy, jeżeli stan końcowy był większy od początkowego, zapisywano odpowiednią kwotę, stanowiącą różnicę, na rozchodzie obrotów płatniczych; uważano, że wzrost naszych należności musiał spowodować rozchód udzielonych przez nas kredytów względem zagranicy. Przeciwnie, jeżeli końcowy stan należności był mniejszy od początkowego, wówczas różnicę zapisywano na przychodzie obrotów płatniczych; przyjmowano tem samem, że zmniejszenie naszych należności oznacza spłatę kredytów polskiemu organizmowi gospodarczemu przez zagranicę. Przy zobowiązaniach postępowano podobnie, z tem jednak, że wzrost naszych zobowiązań wykazany został po stronie przychodowej obrotów płatniczych

(zakładamy, że wzrost zobowiązań oznacza przychód do Polski udzielonych przez zagranicę nowych względnie dalszych kredytów). Zmniejszenie zobowiązań notowano po stronie rozchodowej obrotów płatniczych; uważa się tem samem, że zmniejszenie zobowiązań oznacza spłatę przez nas kredytów, udzielonych nam przedtem przez zagranicę.

Układ tabelaryczny obrotów płatniczych może być różny, zależnie od celu opracowania. Układ zastosowany w niniejszej pracy wzorowany jest głównie na układzie Ligi Narodów.

Główny Urząd Statystyczny zmienił jednak kolejność pozycji w porównaniu z układem Ligi Narodów. Ponieważ uważano, że obroty płatnicze są właściwie obrotami kredytów w formie towarów i usług, przeto pozycję obrotów kredytowych wysunięto na czoło zestawienia (obacz tabl. 1, grupa I, str. 23).

Za obrotami kredytowymi umieszczono bezpośrednio II grupę pozycji „korzyści majątkowe”. Istnienie tych ostatnich, ich kierunek oraz wielkość są nie tylko uzależnione, lecz ściśle związane z obrotami kredytowymi.

Grupę III stanowią „usługi oraz jednostronne świadczenia”. Takie pozycje jak wydatki rządowe, usługi ubezpieczeniowe, migracja i t. p. znajdują swoje źródło bądź bezpośrednio, bądź pośrednio (np. usługi kolejowe, morskie) w dyspozycji kredytowej. Dlatego to III grupa pozycji umieszczona jest pomiędzy obrotami kredytowymi i towarowymi.

Obroty towarowe znów są niczem innym, jak funkcją kredytów, wyrazem transferu tych ostatnich z kraju do kraju. Obroty towarowe ujęto w grupie IV łącznie ze szlachetnymi kruszcami i kontrabandą, po wyeliminowaniu wartości obrotów towarowych z zagranicą, przypadających na W. m. Gdańsk.

Grupa V obejmuje pozycje statystycznie nieuchwytnie. Ponieważ opracowanie bilansu płatniczego jest z natury szacunkowe, stąd błędy przy obliczaniu poszczególnych pozycji są nieuniknione. Ponadto dla niektórych pozycji rozporządzano tylko jednostronnemi danemi; tak np. mamy wartość nabytych nieruchomości przez cudzoziemców w Polsce, nie posiadamy natomiast wartości nieruchomości nabytych zagranicą przez Polaków. W rezultacie wskutek błędów niedokładnego szacowania oraz nieuchwytności wszystkich pozycji, poszczególne strony zestawienia obrotów płatniczych nie są sobie równe. Pozycja V jest wyrazem powyższych niedokładności. Nie szacuje się jej, a wyprowadza przez automatyczne podsumowanie strony przychodowej i rozchodowej obrotów płatniczych oraz odjęcie strony mniejszej od większej. Różnicę wpisuje się po stronie mniejszej jako wynik błędów i opuszczeń, celem wyrównania strony przychodowej z rozchodową. Grupę V wyodrębniono celem zaznaczenia, że jest ona rezultatem popełnionych błędów przy szacunku na tej czy innej pozycji względnie grupy pozycji, lecz wszystkich pozycji.

W niniejszej pracy nie zamieszczono zestawienia ogólnych bilansów płatniczych bilateralnych z tego powodu, że jak zaznaczono w poprzedniej publikacji za 1930 rok (Statystyka Polski, serja B, zes. 17), zestawienie takie nosi wybitnie charakter szacunkowy. Wymaga ono osobnego potraktowania i odmiennego podejścia metodycznego; zilustrowane w ramach ogólnego bilansu płatniczego, przy dotychczasowej metodzie i technice opracowania, nie daje dostatecznie ścisłego obrazu.

B. Metoda opracowania poszczególnych składników bilansu płatniczego

I. Kredyty długoterminowe

1. Zadłużenie Państwa i samorządu terytorjalnego

Stan zadłużenia Państwa w dniu 31 grudnia 1931 r. w porównaniu ze stanem w końcu 1930 r. zwiększył się buchalteryjnie o 577 milionów złotych (tabl. 2). Faktycznie jednak w ciągu 1931 r. z kwoty powyższej wpłynęło do Polski tylko 228 milionów złotych. Wpływ ten miał miejsce z tytułu: 1) dalszego zwiększenia zaciągniętej we Francji pożyczki do wysokości I—IV transzy oraz 2) zmiany umowy 7% pożyczki dolarowej szwedzkiej z 1925 roku¹.

Pozostałe 349 milionów złotych znajduje swe wytłumaczenie w tem, że w zadłużeniu Państwa Polskiego w 1931 r. poraz pierwszy uwzględniono dług plebiscytowy wobec rządu Francji. Oprócz tego, do wzrostu zadłużenia przyczyniła się w tym samym roku przeprowadzona konsolidacja długów poza-reliefowych wobec rządu francuskiego.

W 1932 r. wpłynęło do Polski tylko 6 208 tys. złotych z tytułu dalszego zwiększenia zaciągniętej we Francji pożyczki do wysokości I—IV transzy.

Rozchody Państwa w latach 1931 i 1932 z tytułu obsługi pożyczek zagranicznych ilustruje tablica 3-A. W tablicy tej, w rubryce „procenty” uwzględniono nie tylko procenty wraz z premjami², lecz także różnego rodzaju prowizje dla zagranicznych agentów fiskalnych, podatki dla rządów obcych państw i wszelkie inne koszty, związane z obsługą pożyczek przyznanych Polsce przez zagranicę.

Szczegółowe zestawienie stanu zadłużenia Państwa zagranicą ilustruje tablica 3-B.

Poza zobowiązaniami zagranicznymi Rząd Polski posiada również pewne należności od zagranicy. Mianowicie, w związku z 7% pożyczką włoską z 1924 roku³ utworzony został fundusz rezerwowy, do którego w ciągu pierwszych 10 lat trwania pożyczki Skarb Państwa Polskiego zobowiązał się przekazywać kwoty w wysokości odpowiadającej w pierwszych 5 latach czterem procentom, zaś w następnych 5 latach trzem procentom pierwotnej sumy pożyczki (400 milionów lirów włoskich). Fundusz ten utworzony dla zapewnienia sprawności obsługi wzmiankowanej wyżej pożyczki, zgodnie z umową, umieszczony jest w bonach skarbu włoskiego względnie włoskich papierach państwowych z terminem płatności przed 1944 r. Niezawodnie z czasem fundusz rezerwowy zostanie przeznaczony na spłatę pozostałego długu, do tego jednak momentu, jest on wierzytelnością Skarbu Polskiego (ob. tablicę 2, str. 24).

Dane, dotyczące otrzymanych zagranicą kredytów przez samorząd terytorjalny, zestawiono na podstawie specjalnej ankiety, wypełnionej przez odnośne związki prawnopubliczne (obacz tablicę 4). W powyższej ankiecie uwzględnione zostały otrzymane od zagranicy kredyty krótko i długoterminowe. Pominięto jednak zadłużenie samorządu terytorjalnego wobec oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych działających w Polsce oraz wobec tych spółek krajowych, które są równo-

ześnie przedstawicielami przedsiębiorstw zagranicznych; uwzględnienie bowiem powyższych kredytów byłoby podwajaniem zadłużenia wobec zagranicy. Kredyty udzielone samorządom przez powyższe spółki już zostały zaliczone do zadłużenia wobec zagranicy w innych działach bilansu płatniczego (obacz tablice 11 i 15).

W dziale kredytów otrzymanych przez samorząd od zagranicy przyjęto za obroty płatnicze te kwoty, które wyraźnie zostały podane w odpowiednich rubrykach wzmiankowanej wyżej ankiety przez poszczególne związki samorządowe. Kwoty te dotyczą wpływów z tytułu dalszych względnie nowych kredytów otrzymanych w ciągu danego okresu z zagranicy. Ponadto obejmują one spłaty: 1) rat amortyzacyjnych i 2) procentów wraz z wszelkimi innymi kosztami — od pożyczek uprzednio z zagranicy otrzymanych.

Porównyując ze sobą roczne stany otrzymanych zagranicą kredytów (obacz tablicę 4-B), zauważymy, że różnice między nimi nie odpowiadają dopiero co omówionym obrotom płatniczym, wykazanym w tej samej tablicy, w dziale A. Pochodzi to stąd, że automatycznie wyprowadzonej różnicy między rocznymi stanami zadłużenia nie można uważać na tym odcinku bilansu płatniczego za faktyczny obrót płatniczy.

Różnica rocznych stanów przedewszystkiem może wynikać z różnego sposobu wykazywania ich w zamknięciach rachunkowych przez odnośne instytucje.

W księgowości związków samorządowych powszechnie przyjęte jest przenoszenie zaległych procentów oraz rat amortyzacyjnych od pożyczek na oddzielny rachunek wierzycieli. Wskutek tego wspomniane kwoty nie zostają wpisane na właściwe rachunki odnośnych pożyczek zagranicznych. Gdybyśmy, nie wiedząc o tem, uwzględniali kwoty wykazywane tylko na rachunkach danych pożyczek zagranicznych i brali pod uwagę jedynie różnicę stanów, wówczas przy wspomnianym wyżej sposobie księgowania wypadłoby nam stwierdzić zmniejszenie zadłużenia, a zatem rozchód w obrotach płatniczych. Wniosek taki byłby fałszywy, gdyż faktycznie stan zadłużenia nie uległ zmianie. Jedynie książkowo został pomniejszony o zaległe a nieuiszczone raty amortyzacyjne (wykazane zresztą na innym rachunku), co w rzeczywistości nie spowodowało żadnego rozchodu w obrotach płatniczych.

Biorąc powyższy sposób księgowania pod uwagę, ułożono odnośną ankietę w ten sposób, aby w stanach zobowiązań ująć kwoty niespłaconych jeszcze kredytów łącznie z należnymi a niezapłaconymi, czyli zaległymi z okresu bieżącego lub okresów poprzednich ratami amortyzacyjnymi, procentami i wszelkimi innymi kosztami kredytu.

Posługując się tego rodzaju metodą, otrzymujemy stan zobowiązań odmienny w porównaniu ze stanem pomniejszonym książkowo o kwoty zaległych rat amortyzacyjnych i t. p. Po dopisaniu do stanu końcowego zaległych rat oraz procentów wraz z wszelkimi innymi kosztami, stwierdzić nam wypadnie wzrost zadłużenia, co mogłoby błędnie podsunąć myśl o mającym miejsce przychodzie w obrotach płatniczych.

Poza różnicami w sposobie księgowania, na ukształtowanie się końcowych stanów zadłużenia mają wpływ

¹ Dz. U. R. P. Nr. 9, poz. 46, rok 1931.

² Bulletin Statistique du Ministère des Finances N-0 1—3 1932.

³ Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 257, rok 1924.

jeszcze inne czynniki. Zwiększenie stanu zadłużenia w końcu okresu sprawozdawczego w porównaniu ze stanem w końcu okresu poprzedniego zdarza się również i z tego powodu, że niektóre samorządy w poprzedniej ankiecie pominęły część kredytów zagranicznych. Przyczyna powyższego pomijania leżała w tem, że wysokość odnośnych kredytów była przedmiotem sporu między danym samorządem a zagranicznym wierzycielem. Wypadki te mają miejsce przy pożyczkach przedwojennych, co do których toczą się nieraz przewlekłe pertraktacje o wysokość ich zwaloryzowania. Dopiero po ukończeniu sporów pożyczki te, odpowiednio przerachowane (po uwzględnieniu zazwyczaj zaległych procentów), wykazywane są na rachunkach długów zagranicznych. Zwiększają one stan zadłużenia zagranicą, nie powodując rzeczywistych obrotów płatniczych po stronie przychodu w badanym okresie czasu.

Z drugiej znowu strony zmniejszenie stanu zadłużenia niekoniecznie jest rezultatem spłaty kredytu, gdyż może być spowodowane całkowitem, bądź częściowym umorzeniem (anulowaniem) masy dłużnej. Przykładów takich jest sporo, zwłaszcza w odniesieniu do przedwojennych pożyczek zaciągniętych przez niektóre samorządy województw zachodnich i południowych.

Prócz czynników powyższych, zarówno zmniejszenie jak i zwiększenie stanu zadłużenia ma częstokroć swe wytłumaczenie w stratach względnie zyskach powstałych na różnicach kursowych walut. Jeżeli bowiem kurs waluty danej pożyczki w momencie sporządzenia zamknięcia rachunkowego jest wyższy od kursu zaciągnięcia tej pożyczki (o ile niema stałego kursu umownego), to kwota dłużna w przeliczeniu na walutę polską będzie wyższa, pomimo że faktycznego przychodu w obrotach płatniczych nie było. Odwrotnie — w tych samych okolicznościach masa dłużna, przeliczona po niższym kursie w porównaniu z kursem zaciągnięcia pożyczki, oznaczać będzie zmniejszenie zobowiązania w walucie polskiej, bez faktycznego spłacenia rat amortyzacyjnych danej pożyczki.

Dane dla samorządu terytorjalnego (tablica 4) odnoszą się do roku budżetowego, pokrywającego się z rokiem budżetowym państwa. Biorąc jednak pod uwagę, że termin płatności rat amortyzacyjnych i procentów od zagranicznych długów samorządowych przypada mniej więcej na wiosnę i na jesień, można przyjąć, że obroty płatnicze z tytułu zadłużenia samorządów pokrywają się z rokiem kalendarzowym, a zatem z tym samym okresem, jaki przyjęto w obliczeniach bilansu płatniczego.

W tablicy 4 prócz samorządu terytorjalnego uwzględniono również autonomiczne województwo śląskie.

2. Kredyty w obligacjach i listach zastawnych

Do papierów o stałym oprocentowaniu zaliczamy obligacje i listy zastawne. W niniejszym rozdziale pominięto papiery o stałym oprocentowaniu emitowane przez związki prawnopubliczne. Obligacje tych ostatnich zostały już uwzględnione w zadłużeniu państwa i samorządu terytorjalnego (tabl. 3 i 4). Z punktu widzenia bilansu płatniczego interesujemy się jedynie tą częścią emisyj wzmiankowanych wyżej papierów, która przeszła do rąk zagranicznych posiadaczy, względnie wróciła od nich do kraju.

Krajowe obligacje i listy zastawne mogą przejść w posiadanie zagranicy w trzech przypadkach: 1) przy emisji odnośnych papierów w kraju zagranica zgóry deklaruje w niej swój udział; w tym przypadku tekst papieru podany jest zazwyczaj w dwu językach. Zdarza się, że zagranica deklaruje swój udział nie w formie obligatoryjnej i wycofuje się później. Ma to miejsce w przypadku, gdy papier nie wywołuje przewidywanego zainteresowania na rynkach zagranicznych; 2) zagranica może przyznać danemu krajowi kredyt na podstawie wypuszczonych w tym celu papierów o stałym oprocentowaniu; jednocześnie papiery te są w całości wypuszczone i zakupione na obcym rynku kapitałowym, t. zn. na rynku odnośnego wierzyciela względnie wierzycieli zagranicznych; 3) niektóre emisje papierów o stałym oprocentowaniu wypuszczone zostają na rynek krajowy bez zamiaru sprzedaży ich zagranicą, a zagranica dochodzi do ich posiadania na podstawie zakupu, czy też z innych tytułów prawnych. W polskich warunkach ostatni przypadek ma miejsce głównie za pośrednictwem sprzedaży bankowej, w mniejszym stopniu — giełdowej.

Obliczenie, w jakiej wysokości zagranica jest właścicielem odnośnych papierów jest utrudnione z tego względu, że obroty omawianymi papierami między Polską a zagranicą odbywają się najrozmaitszymi drogami, przy dzisiejszej technice statystycznej nie zawsze dającymi się uchwycić. W przypadkach nieposiadania konkretnych danych posługiwano się szacunkami, opartymi głównie na opiniach odnośnych instytucyj.

Wartość skupionych względnie wylosowanych obligacji i listów zastawnych nie stanowi dostatecznej podstawy do oszacowania kwot wydanych zagranicy z tego tytułu. Jak wiadomo — poza wspomnianem wyżej wylosowywaniem, które ustala plan amortyzacyjny, oraz łatwo dającym się uchwycić skupem przedterminowym — część papierów wraca częstokroć do kraju za pośrednictwem banków i giełd jako przedmiot spekulacyj zależnych od wahań kursowych¹. Z rozmiarów tych spekulacyjnych ruchów (z zagranicy do kraju względnie z kraju zagranicę) instytucje emitujące nie zawsze zdają sobie sprawę, gdyż zazwyczaj nie biorą w nich udziału. Wynika stąd, że instytucje, których własne papiery o stałym oprocentowaniu są przedmiotem obrotów z zagranicą, nie zawsze mogą dokładnie określić stan swych zobowiązań w stosunku do właścicieli zagranicznych, jako posiadaczy danych papierów.

Nie można również ustalić, jaka część emisyj znajduje się w posiadaniu zagranicy na podstawie przedstawionych do wypłaty kuponów od powyższych papierów. Nie wszystkie bowiem instytucje prowadzą statystykę przedstawionych do wypłaty kuponów według podziału na właścicieli krajowych i zagranicznych. W dodatku zdarza się, że niektóre instytucje powierzają wypłatę kuponów bankom. Te ostatnie z reguły nie są zainteresowane w przeprowadzaniu obserwacji, mających na celu ustalić podział okazicieli kuponów na krajowych i zagranicznych.

Tablica 5 ilustruje: a) obroty płatnicze z tytułu operacji wyżej omawianymi papierami między Polską a zagranicą oraz b) wartości powyższych papierów, będących jeszcze w posiadaniu zagranicznych wierzycieli w dniu 31 grudnia 1931 i 1932 r. Obliczenia zawarte w tablicy 5 przeprowadzono na podstawie specjalnej

¹ Obacz rozdział „Międzybankowe obroty papierami wartościowymi” str. 10.

ankiety, wypełnionej przez: 1) krajowe instytucje kredytu długoterminowego (banki i towarzystwa kredytowe) oraz 2) przedsiębiorstwa, które stwierdziły, że obligacje ich znajdują się w posiadaniu wierzycieli zagranicznych.

Między obrotami płatniczymi a stanami emisji (tablica 5) niema zależności buchalteryjnej. Tłumaczy się to tem, że w myśl wymagań ankiety instytucje podały w stanie emisji nominalną wartość uwzględnionych papierów. Tymczasem obroty dokonywane temi papierami naogół ujęte zostały według kursów giełdowych, po których rzeczywiście dokonywano transakcyj.

Z ważniejszych instytucji uwzględnionych w tablicy 5, które stwierdziły, że papiery ich znajdują się w posiadaniu wierzycieli zagranicznych, należy wymienić:

1. banki: Bank Gospodarstwa Krajowego, Ziemski Bank Kredytowy we Lwowie, Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie, oraz Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu;

2. towarzystwa kredytowe: T-wo Kredytowe Ziemskie w Warszawie, T-wo Kredytowe Przemysłu Polskiego w Warszawie, T-wo Kredytowe Ziemskie we Lwowie, Poznańskie Ziemstwo Kredytowe w Poznaniu oraz T-wo Kredytowe miasta Siedlec;

3. przedsiębiorstwa: Polskie Radio i Polską Akcyjną Spółkę Telefoniczną (P. A. S. T.) w Warszawie. Do tej grupy zaliczono również dwie spółki zagraniczne: Compagnie Franco-Polonaise de Chemins de Fer (Francusko-Polskie T-wo Kolejowe S. A.) oraz Compagnie d'Electricité de Varsovie (Elektrownia Warszawska) — obie z siedzibą zarządu centralnego w Paryżu.

3. Udziały w kapitałach przedsiębiorstw

Udziały przedsiębiorstw polskich w kapitałach własnych przedsiębiorstw zagranicznych oraz udziały zagraniczne w kapitałach własnych przedsiębiorstw polskich zaliczamy do kapitałów długoterminowych. Do kapitałów własnych danego przedsiębiorstwa zaliczamy: a) kapitał zakładowy oraz b) kapitały rezerwowe. Z tych ostatnich wyłączamy wszelkie kapitały amortyzacyjne, jako przedstawiające wartość dóbr nie istniejących a zużytych. Jakkolwiek udział np. zagranicy w przedsiębiorstwach polskich znajduje swój wyraz przedewszystkiem w posiadaniu przez nią pakietów akcji składających się na kapitał zakładowy, to jednak dla celów bilansu płatniczego nie można pominąć kapitałów rezerwowych. Te ostatnie w wielu przedsiębiorstwach pod względem wysokości równe są zakładowym, a niejednokrotnie znacznie je przewyższają. Jak wiadomo udziałowiec, który posiada w akcjach 50% wartości kapitału zakładowego, automatycznie jest również właścicielem połowy kapitałów rezerwowych, znajdujących swój równoważnik w różnych pozycjach stanu czynnego w bilansie, podobnie jak to ma miejsce z kapitałem zakładowym. Uwzględnienie zatem tylko kapitałów zakładowych nie daje całkowitego obrazu udziału kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach polskich.

Za przedsiębiorstwo polskie uważamy przedsiębiorstwo, którego zarząd główny (prawna siedziba centrali) znajduje się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Według powyższego kryterjum przedsiębiorstwem krajowym będzie również takie przedsiębiorstwo, którego cały kapitał zakładowy jest w ręku akcjonariuszy zagranicznych, o ile tylko siedziba prawna centrali znajduje się w Polsce.

Tablice, podające udziały w przedsiębiorstwach, zestawione są na podstawie ankiety wypełnionej przez

wszystkie spółki akcyjne z wyjątkiem banków. Sprawdzianem wzmiankowanej ankiety są protokoły walnych zebrań akcjonariuszy odnośnych spółek. Protokoły te posiada Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Poza spółkami akcyjnymi, wspomnianą już ankietą objęto 400 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością z kapitałem zakładowym powyżej 20 tysięcy złotych, oraz 30 przedsiębiorstw prywatnych, co do których stwierdzono istnienie stosunków kredytowych z zagranicą. Co do przedsiębiorstw, nie posiadających formy spółek akcyjnych, nie rozporządzamy poza ankietą żadnym innym materiałem dodatkowym.

W ilu przedsiębiorstwach (poza uwzględnionymi) zagranica ma swoje udziały, trudno określić. Można jedynie przypuszczać, że udział ten nie jest duży, gdyż kapitał zagraniczny wykazuje wyraźną tendencję uczestniczenia w przedsiębiorstwach zasobniejszych w kapitały obrotowe.

Obroty płatnicze, będące rezultatem kupna i sprzedaży udziałów w zagranicznych spółkach przez polskie przedsiębiorstwa, oraz stan udziałów przedsiębiorstw polskich w zagranicznych przedsiębiorstwach, znajdujących się poza terenem Polski, ilustruje tabl. 6.

Mniej dokładnie przedstawiają się dane, dotyczące udziałów zagranicy w kapitałach własnych przedsiębiorstw polskich. Akcjonariuszami mogą tu być osoby fizyczne oraz prawne (np. banki i inne przedsiębiorstwa, częstokroć drogą powiązań koncernowych).

Określenie wysokości udziału zagranicy byłoby o tyle łatwe, o ile wszystkie akcje względnie udziały byłyby imienne. Tymczasem większość akcji, a chodzi tu przedewszystkiem o spółki akcyjne, jest bezimienna, wobec czego same przedsiębiorstwa niezawsze zdają sobie dokładnie sprawę, kto jest ich właścicielem.

Dane o udziałach zagranicznych w przedsiębiorstwach polskich przedstawiają tablice 7 i 8. Zestawiono je na podstawie wspomnianej wyżej ankiety, a ponadto na podstawie danych Ministerstwa Przemysłu i Handlu (referat spółek akcyjnych). Dane Ministerstwa oparte na protokołach walnych zebrań niezawsze przedstawiają stan rzeczywisty, gdyż np. pakiet akcji francuskich może reprezentować adwokat warszawski, który nie zgłasza w czyjem występuje imieniu. Podkreślając powyższe zastrzeżenia, należy przypuszczać, że wartość posiadanych przez zagranicę udziałów w krajowych przedsiębiorstwach, wykazana w tablicach 7 i 8, jest raczej za niska. Tablice 9 i 10 ilustrują według wielkości procentu udziału kapitałów zagranicznych w kapitałach własnych przedsiębiorstw krajowych.

Udziały zagranicy mają wpływ na obroty płatnicze wówczas, gdy akcjonariusze zagraniczni: 1) biorą udział w emisjach nowopowstających spółek, względnie w dalszych emisjach spółek od dawna istniejących, 2) nabywają pakiety akcji od akcjonariuszy polskich. Wszystkie kwoty, jakie można uchwycić, będą figurowały po stronie przychodu.

Po stronie rozchodowej będą umieszczone kwoty wypłacone udziałowcom zagranicznym z tytułu sprzedaży przez nich udziałów bądź akcjonariuszom polskim, bądź jakimkolwiek polskim osobom fizycznym lub prawnym. Prócz tego w rozchodzie będą figurowały kwoty wypłacone tytułem dywidendy od udziałów zagranicznych, tantjemy, remuneracje i t. p. wypłacone zagranicznym członkom zarządu i rady nadzorczej spółki.

Należy zwrócić uwagę, że dywidendy wypłacone w 1931 roku pochodzą z roku bilansowego 1930, zaś dywidendy wypłacone w 1932 roku pochodzą z roku bilansowego 1931.

Szczegółowe rozbiecie obrotów płatniczych krajowych spółek akcyjnych i innych z tytułu udziału zagranicy w kapitałach własnych ilustrują tablice 7-A i 8-A.

4. Oddziały przedsiębiorstw zagranicznych

Oprócz wyżej opisanych form pośrednich, kapitał zagraniczny przenika do gospodarstwa polskiego w formie bezpośredniej. Ma to miejsce wówczas, gdy przedsiębiorstwo zagraniczne zakłada swój oddział w Polsce.

Główny Urząd Statystyczny uważa przedsiębiorstwo za zagraniczne wówczas, gdy siedziba prawna jego zarządu centralnego mieści się zagranicą. W związku z tem przy określaniu pochodzenia kapitału oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych, działających w Polsce, wzięto pod uwagę kraj, w którym mieści się siedziba centrali. Trzeba sobie jednak zdawać sprawę z tego, że w powyższem ujęciu, kapitał np. centrali berlińskiej będzie uważany za niemiecki, podczas gdy w rzeczywistości właścicielem jego mogą być częściowo lub nawet całkowicie np. akcjonariusze szwajcarscy. W bilansie płatniczym z konieczności przyjmuje się kryterjum formalne, wobec czego ujmuje się tylko najbliższe pochodzenie kapitałów.

Za kapitały własne oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych uważamy (analogicznie jak w przedsiębiorstwach krajowych) kapitał zakładowy przeznaczony na działalność w Polsce oraz kapitały rezerwowe (bez amortyzacyjnych). W wielu oddziałach przedsiębiorstw zagranicznych kapitał zakładowy jest minimalny w stosunku do olbrzymich kredytów towarowych udzielanych przez ich centrale. Są oddziały, których kapitał zakładowy nie przekracza 400 tys. zł., podczas gdy równocześnie kredyty centrali dochodzą do kilkudziesięciu milionów. Wobec powyższego, kredyty centrali mają zazwyczaj charakter lokat wyraźnie długoterminowych na równi z kapitałem zakładowym.

Jakkolwiek kredyty centrali zagranicznych dla ich oddziałów w Polsce różnią się od kapitału zakładowego formą, to jednak przeznaczenie ich jest identyczne, i dlatego winny być one również zaliczone do kapitałów własnych.

Wysokość kapitałów własnych oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych przedstawia szczegółowo tablica 11-B. Wysokość kredytów wzmiankowanych oddziałów według procentu do ogólnych sum ich kapitałów własnych ilustruje szczegółowo tablica 12. Wszelkie dane w odniesieniu do oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych zostały zestawione na podstawie specjalnej ankiety, wypełnionej przez te oddziały. Dane tablicy 11 odnoszą się do 45 oddziałów zarówno dla 1931 jak 1932 roku.

Oprócz kredytów przyznanych przez centrale, oddziały przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce otrzymują częstokroć kredyt w innych przedsiębiorstwach zagranicznych. Przyjęto, że kredyty te posiadają charakter krótkoterminowy. Z tego też względu zostały one w tablicy 11 pominięte; uwzględniono je oddzielnie w dziale kredytów krótkoterminowych i wykazano w tablicy 13.

Różnicę między rocznymi stanami kapitałów własnych oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych uważamy za obrót płatniczy. Obroty te szczegółowo przedstawia tablica 11-A. Różnica stanów omawianych kapitałów przedstawia mniej więcej dokładnie obroty płatnicze. Można tu wprawdzie czynić zastrzeżenia, że zmniejszenie kapitału zakładowego czy rezerwowego może mieć miejsce wskutek strat poniesionych przez oddział w Polsce. Jednakże ani strat ani zysków wykazywanych w bilansie nie można przyjmować bez zastrzeżeń. Bilans przedsiębiorstwa może bowiem wykazywać stratę, która niekoniecznie oznacza, że działalność przedsiębiorstwa zagranicznego w Polsce dała ujemny rezultat. Tak np. wskutek nadmiernych procentów pobieranych przez centralę od kredytów, tantjem, albo przez odpowiednio przeprowadzoną kalkulację handlową czy przemysłową, w bilansie wypadnie wykazać stratę. W monografii bilansu płatniczego za 1929 rok¹ autor podkreśla, że dla wykazania minimalnego zysku względnie nawet straty wystarczy, aby oddział przedsiębiorstwa zagranicznego w Polsce sprzedawał swej centrali zagranicą lub innej instytucji pokrewnej produkty swe po niskiej cenie np. po cenie kosztów własnych. Biorąc powyższe zjawisko pod uwagę, można dojść do przekonania, że wykazana pozorna strata może wpłynąć na zmniejszenie kapitałów zakładowego czy rezerwowych, ale że zmniejszenie to jest w rzeczywistości jedynie zamaskowanym odpływem kapitału z Polski.

Tabl. I. Rodzaj i pochodzenie kapitałów i kredytów oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych, działających w Polsce
W tysiącach złotych

Wyszczególnienie	Stan w dniu 31.XII 1930	W ciągu roku 1931		Stan w dniu 31.XII 1931	W ciągu roku 1932		Stan w dniu 31.XII 1932
		Przychód	Rozchód		Przychód	Rozchód	
Ogółem	376 379	12 489	66 944	321 924	9 234	30 303	300 855
Kapitał zakładowy	141 538	4 321	50	145 809	4 382	15	150 176
Kapitały rezerwowe	55 678	408	20 648	35 438	414	2 779	33 073
Kredyty gotówkowe	88 520	7 192	36 271	59 441	4 438	14 037	49 842
Kredyty towarowe	90 643	568	9 975	81 236	—	13 472	67 764
Anglja	28 223	—	18 869	9 354	57	4 911	4 500
Austria	11 432	685	3 867	8 250	—	907	7 343
Belgia	22 279	44	5 016	17 307	1 550	1 893	16 964
Czechosłowacja	2 738	201	232	2 707	—	266	2 441
Francja	219 062	10 753	13 391	216 424	5 361	15 489	206 296
W. m. Gdańsk	4 050	52	—	4 102	—	5	4 097
Niemcy	37 973	548	15 776	22 745	1 993	446	24 292
Stany Zjednoczone Am.	46 506	196	9 653	37 049	273	6 183	31 139
Włochy	4 116	10	140	3 986	—	203	3 783

¹ Mieczysław Smerek: *Bilans płatniczy Polski za rok 1929*, Kwartalnik Statystyczny, rok 1931, t. VIII, str. 169.

Ruch własnych kapitałów oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce według podziału na ich rodzaje i według pochodzenia przedstawia tablica I. Obejmuje ona 45 jednych i tych samych oddziałów, począwszy od 1930 roku.

Po stronie rozchodów obrotów płatniczych oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych, oprócz kwot przypadających na zmniejszenie kapitałów, wpisujemy wszelkie kwoty przekazane względnie dopisane na dobro centrali zagranicznej tytułem zysków, procentów, tantjem, dywidend, kosztów administracyjnych central, pokrywanych przez oddziały i t.p. Na rozchód z tytułu korzyści majątkowych wstawiono zatem wszystkie kwoty zapisane na dobro centrali bez względu na to, czy zostały one przekazane czy nie. Wobec zawilej kalkulacji przeprowadzanej przez omawiane oddziały¹ trudno orzec, czy oprócz podanych w ankiecie sum przekazanych względnie dopisanych na dobro centrali nie zostały ponadto w badanym przez nas okresie czasu przekazane zagranicę jeszcze dodatkowe kwoty. Mamy tu na myśli pośrednie sposoby przekazywania zysków, np. przez sprzedawanie towaru poniżej kosztów produkcji. Należy sobie zdawać sprawę z tego, że wykazane w ankiecie kwoty, jako przekazane centralom względnie dopisane na dobro central przez ich oddziały, są niższe od rzeczywistych korzyści majątkowych, jakie odniosła zagranica za pośrednictwem swych oddziałów w Polsce.

Szczegółowe rozbicie korzyści majątkowych przekazanych lub dopisanych na dobro central przez oddziały przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce, przedstawia tablica II.

5. Inne kredyty długoterminowe

Do innych pozycji działu kredytów długoterminowych zaliczamy obroty z tytułu kupna i sprzedaży nieruchomości. Po stronie przychodu obrotów płatniczych należy wpisać kwoty, jakie przeszły od obywateli obcych państw do rąk obywateli polskich z tytułu sprzedaży przez tych ostatnich nieruchomości, położonych w Polsce lub zagranicą.

Po stronie rozchodu obrotów płatniczych należy wpisać kwoty, jakie przeszły od obywateli polskich w ręce obywateli obcych państw z tytułu kupna nieruchomości przez obywateli polskich, położonych w Polsce lub zagranicą.

Z powyższych pozycji jedną tylko można obliczyć, mianowicie wartość nieruchomości w Polsce, które cudzoziemcy mogli wykupić na podstawie otrzymanych zezwoleń od Ministerstwa Skarbu. Według danych Ministerstwa Skarbu, w latach 1931 i 1932 udzielono zezwoleń na kupno nieruchomości w łącznej wysokości 9 712 tys. zł. (w roku 1931—2 910 tys., a w r. 1932—6 802 tys. zł.). Kwoty te mogą być nieco za duże, gdyż nie zawsze wydane zezwolenia są wykorzystywane. Wobec braku jednak dokładniejszych danych przyjmujemy, że wszystkie zezwolenia zostały całkowicie wykorzystane i odnośne kwoty zapisujemy na przychód obrotów płatniczych w odpowiednich latach.

Poza powyższymi kwotami nie rozporządzamy jakimikolwiek danymi z zakresu obrotu nieruchomościami między obywatelami polskimi a zagranicznymi.

¹ Obacz op. cit. M. Smereka.

Tabl. II. Korzyści majątkowe od kapitałów i kredytów, przeznaczonych na działalność w Polsce, w oddziałach przedsiębiorstw zagranicznych

Grupy	W tysiącach złotych					
	Rok	Ogółem	Zyski	Procenty i prowizje	Dywidendy i tantiemy	Koszty administracyjne zarządu głównego centrali
Ogółem	1931	13 097	7 211	3 831	333	1 722
	1932	12 064	6 043	3 860	258	1 903
Górnictwo	1931	2 330	1 503	239	—	588
	1932	1 667	808	239	—	620
Hutnictwo	1931	733	—	733	—	—
	1932	994	—	994	—	—
Przemysły: mineralny	1931	1 184	785	—	333	66
	1932	971	707	—	258	6
metalowy	1931	581	—	66	—	515
	1932	871	—	90	—	781
maszynowy i elektro- techniczny	1931	109	—	—	—	109
	1932	109	—	—	—	109
chemiczny	1931	211	65	—	—	146
	1932	99	7	—	—	92
włókienniczy	1931	3 384	492	2 785	—	100
	1932	2 853	216	2 537	—	100
budowlany	1931	106	96	8	—	2
	1932	390	387	—	—	3
Gaz, woda i elek- tryczność	1931	3 229	3 038	—	—	191
	1932	3 167	2 979	—	—	188
Handel towarowy	1931	29	29	—	—	—
	1932	10	10	—	—	—
Banki prywatne	1931	1 056	1 056	—	—	—
	1932	813	813	—	—	—
Ubezpieczenia	1931	140	140	—	—	—
	1932	116	116	—	—	—
Inne	1931	5	—	—	—	5
	1932	4	—	—	—	4

II. Kredyty krótkoterminowe

1. Gotówkowe kredyty przedsiębiorstw

Wysokość kredytów gotówkowych, udzielonych zagranicy i otrzymanych od zagranicy przez przedsiębiorstwa polskie, uważa się za jeden z najważniejszych wskaźników obrotów płatniczych Polski. Zasługują one na wyróżnienie z tego względu, że stanowią około 1/5 ogólnej kwoty obrotów płatniczych.

Ze względu na znaczenie, jakie przypisuje się omawianej pozycji, kredyty gotówkowe przedsiębiorstw stały się centralnym punktem obliczeń bilansu płatniczego. Jedynym i wyłącznym źródłem obliczeń kredytów jest ta sama ankieta, na podstawie której zestawiono tablice 6—10.

Za kredyty gotówkowe w rozumieniu wzmiankowanej ankiety uważać należy kredyty, w których wierzyciel oddaje do dyspozycji dłużnika dewizy lub walutę bez względu na to, czy dysponowanie walutami i dewizami jest uwarunkowane takim lub innym zużyciem.

Kredyty gotówkowe, udzielone przez przedsiębiorstwa polskie zagranicą, ilustruje tablica 14. Brak uzgodnienia pomiędzy stanami a obrotami w tej tablicy przypisać należy stratom względnie zyskom na różnicach kursowych walut oraz częściowym umorzeniom kredytów udzielonych.

Kredyty gotówkowe, otrzymane od zagranicy przez polskie przedsiębiorstwa, ilustruje tablica 15. W tablicy tej nie uwzględniono kredytów, które zagranica udzieliła przedsiębiorstwom polskim wzamian za obligacje przez te przedsiębiorstwa emitowane. Wyeliminowane z tablicy 15 kredyty obligacyjne uwzględnione zostały w tablicy 5 „kredyty w obligacjach i listach zastawnych”.

Za przeniesieniem kredytów obligacyjnych do tablicy 5 przemawia ich długoterminowy charakter, odrębny zatem od kredytów ujętych tablicą 15.

Dane, dotyczące wypłaconych zagranicą odsetków i prowizyj od otrzymanych kredytów gotówkowych (tablica 15) obliczone zostały dla 1931 roku według metody zastosowanej w obliczeniach bilansu płatniczego za rok 1930, a mianowicie uwzględniono te kwoty, które w odnośnym pytaniu ankiety zostały wykazane przez dane przedsiębiorstwa jako odsetki i prowizje należne wierzycielom zagranicznym. Nieścisłość tego ujęcia polega na tem, że nie wszystkie kwoty figurujące we wspomnianym pytaniu ankiety zostały faktycznie przekazane wierzycielom zagranicznym.

Przy wyborze tego rodzaju postępowania brano pod uwagę „trudność określenia sum efektywnie wypłaconych, ponieważ w całym szeregu, przedsiębiorstw, posiadających żyrowe obroty zagraniczne, należności te są kompensowane. Np. odsetki od kredytów najczęściej są zapisywane na rachunek wierzyciela, a przekazywane są tylko salda”¹.

Ponieważ jednak z punktu widzenia bilansu płatniczego ważna jest kwota rzeczywiście przekazanych zagranicą odsetków i prowizyj, przeto w ankiecie za rok 1932 wybrano inną metodę, zmieniając redakcję odnośnego pytania ankiety. Zapytano mianowicie, ile w ciągu roku dane przedsiębiorstwo rzeczywiście wypłaciło zagranicznym wierzycielom tytułem odsetków i prowizyj od otrzymanych kredytów gotówkowych. Aby jednak mieć pełny obraz faktycznie należnych zagranicą kwot, dotyczących odsetków i prowizyj, wstawiono do ankiety drugie pytanie obejmujące odsetki i prowizje dopisane do długu na dobro wierzycieli zagranicznych, t. zn. należne za okres ubiegły, ale niezapłacone. Tabl. III przedstawia obraz należnych zagranicą odsetków i prowizyj za 1932 rok, z podziałem na: a) faktycznie zapłacone oraz b) dopisane na dobro wierzycieli zagranicznych. Między tablicą III a tablicą 15 zachodzi ta różnica, że tablica III ujmuje tylko procenty i prowizje wypłacone od kredytów otrzymanych, podczas gdy tablica 15 ujmuje oprócz tego wszelkie inne koszty związane z odnośnymi kredytami i przekazane zagranicę przed ich otrzymaniem (np. prowizje dla pośredników i t. p.).

W tablicy 15 niema zgodności między obrotami płatniczymi a stanami zobowiązań. Przypisać to należy częściowym lub nawet całkowitym umorzeniom niektórych kredytów otrzymanych z zagranicy, stratom względnie zyskom na różnicach kursowych walut, w których kredyt został zaciągnięty oraz zaległym a niespłaconym odsetkom

i prowizjom dopisanym do długu na dobro kredytodawców zagranicznych.

Tabl. III. Odsetki od kredytów gotówkowych należne zagranicą w ciągu 1932 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Procenty i prowizje			
		należne i faktycznie przekazane zagranicą		należne, lecz nieprzekazane zagranicą, a dopisane na dobro wierzyciela	
		Liczba spółek	Suma wtys.zł.	Liczba spółek	Suma wtys.zł.
Ogółem	149 349	237	70 877	239	78 472
Górnictwo naftowe	24 497	4	17 448	11	7 049
Górnictwo inne	27 515	12	14 035	18	13 480
Hutnictwo	19 815	5	8 485	7	11 330
Przemysły:					
mineralny	2 132	4	500	8	1 632
metalowy	1 867	6	785	9	1 082
maszynowy i elektryczny	9 762	12	3 647	16	6 115
chemiczny	12 169	12	2 628	22	9 541
włókienniczy	13 072	26	3 798	41	9 274
papierniczy	1 059	3	239	6	820
skórzany	75	2	32	3	43
drzewny	2 662	9	396	16	2 266
spożywczy	2 404	17	951	22	1 453
cukrowniczy	5 057	59	4 004	10	1 053
odzieżowy i galanteryjny	184	3	74	2	110
poligraficzny	217	1	139	4	78
budowlany	1 061	5	113	9	948
Gaz, woda i elektryczność	17 121	8	9 309	10	7 812
Handel towarowy	4 662	12	2 281	15	2 381
Ubezpieczenia	234	25	234	—	—
Komunikacja	2 521	6	1 276	4	1 245
Inne	1 263	6	503	6	760

Należy zwrócić uwagę, iż dane o wysokości kredytów w poszczególnych latach nie są ze sobą porównywalne. W związku z wzrastającą dokładnością i zupełnością otrzymywanego materiału, każda następna ankieta obejmuje zazwyczaj wyższą kwotę zadłużenia poprzednio ujętych przedsiębiorstw. Te ostatnie w każdej następnej ankiecie częstokroć poprawiają swe dane w porównaniu z danymi ankiety poprzedniej, prócz tego zaś wstawiają takie kredyty na początek okresu ankiety ostatniej, których w kwestjonariuszu poprzednim w stanie na koniec roku nie wykazano. Wskutek tego stan zadłużenia w końcu okresu ubiegłego (np. 31.XII 1931) nie zgadza się ze stanem z początku okresu następnego (np. 1.I 1932 r.). Powyższe zjawisko przedstawia tablica IV.

Tabl. IV. Stan otrzymanych kredytów gotówkowych według różnych ankiet

Data przeprowadzenia ankiety	Stan na początku i na końcu okresu objętego ankietą	Liczba spółek	Stan kredytów w tysiącach złotych
1929	1 stycznia	336	1 071 383
	31 grudnia	336	1 384 940
1930	1 stycznia	340	1 828 000
	31 grudnia	350	1 829 800
1931	1 stycznia	389	1 884 592
	31 grudnia	393	1 810 182
1932	1 stycznia	463	1 884 290
	31 grudnia	434	1 689 179

¹ Statystyka Polski, serja B, zeszyt 17, str. 30.

Tabl. V. Stan gotówkowych kredytów otrzymanych od zagranicy przez przedsiębiorstwa krajowe

1930, 1931, 1932

Wyszczególnienie	Stan w dniu 31.XII	Ogółem		Przedsiębiorstwa			
		Liczba spółek	Suma w tys. zł	akcyjne		z ograniczoną odpo- wiedzialnością i inne	
				Liczba spółek	Suma w tys. zł	Liczba przedsię- biorstw	Suma w tys. zł.
Ogółem	1930	346	1 855 469	279	1 468 969	67	386 500
	1931	331	1 725 040	269	1 344 773	62	380 267
w tem:	1932	310	1 485 433	248	1 153 407	62	332 026
Górnictwo naftowe	1930	19	259 204	15	199 653	4	59 551
	1931	19	268 061	15	214 301	4	53 760
	1932	18	181 604	14	169 091	4	12 513
Górnictwo inne	1930	15	261 219	8	85 036	7	176 183
	1931	15	262 607	8	86 134	7	176 473
	1932	15	260 011	8	77 814	7	182 197
Hutnictwo	1930	8	280 443	8	280 443	—	—
	1931	7	229 729	7	229 729	—	—
	1932	7	219 107	7	219 107	—	—
Przemysł:							
mineralny	1930	10	26 247	8	24 639	2	1 608
	1931	9	30 564	8	29 332	1	1 232
	1932	9	22 106	8	21 038	1	1 068
metalowy	1930	14	27 526	11	26 362	3	1 164
	1931	13	20 263	11	19 145	2	1 118
	1932	14	16 421	11	15 474	3	947
maszynowy i elektrotechniczny	1930	27	113 784	24	111 961	3	1 823
	1931	26	125 794	23	123 642	3	2 152
	1932	25	100 162	22	98 396	3	1 766
chemiczny	1930	38	128 998	32	116 536	6	12 462
	1931	38	173 218	32	144 999	6	28 219
	1932	37	151 022	31	118 995	6	32 027
włókienniczy	1930	59	208 359	49	182 812	10	25 547
	1931	58	171 945	49	159 947	9	11 998
	1932	53	164 471	45	155 197	8	9 274
papierniczy	1930	9	7 181	7	6 915	2	266
	1931	9	8 510	7	8 212	2	298
	1932	8	7 624	6	7 331	2	293
skórzany	1930	3	8 908	1	5 123	2	3 785
	1931	3	6 345	1	3 701	2	2 644
	1932	3	5 561	1	3 474	2	2 087
drzewny	1930	25	70 337	22	56 008	3	14 329
	1931	23	62 735	20	50 249	3	12 486
	1932	20	51 886	17	38 852	3	13 034
spożywczy (bez cukrowniczego)	1930	31	39 234	26	38 544	5	690
	1931	29	37 304	24	36 758	5	546
	1932	28	35 093	23	34 545	5	548
cukrowniczy	1930	21	187 679	20	187 196	1	483
	1931	17	106 099	17	106 099	—	—
	1932	14	70 978	14	70 978	—	—
poligraficzny	1930	6	3 859	4	1 983	2	1 876
	1931	6	4 597	4	2 600	2	1 997
	1932	6	4 238	4	2 389	2	1 849
Gaz, woda i elektryczność	1930	11	135 331	8	91 960	3	43 371
	1931	11	132 174	8	85 524	3	46 650
	1932	11	132 104	8	87 303	3	44 801
Handel towarowy	1930	23	44 559	14	9 508	9	35 051
	1931	21	41 278	13	8 927	8	32 351
	1932	21	31 756	13	9 566	8	22 190
Komunikacja i telefon	1930	9	30 854	7	26 515	2	4 339
	1931	9	28 112	7	23 743	2	4 369
	1932	7	21 265	5	16 883	2	4 382

Celem umożliwienia porównalności opracowano zestawienie wysokości otrzymanych kredytów zagranicznych w dniu 31 grudnia 1930, 1931 i 1932 roku, przyjmując we wszystkich trzech latach te same przedsiębiorstwa (obacz tablicę V). Wskutek tego obliczenia tablicy V nadają się do wyciągania wniosków, czy nastąpił przyływ czy odpływ kredytów zagranicznych. Nadmieniamy, że tablica V nie uwzględnia przemysłu ubezpieczeniowego, co do którego nie posiadano danych dla zakładów indywidualnych.

Oddziały przedsiębiorstw zagranicznych otrzymują kredyty również zagranicą, lecz poza centralą. Uważając, że tego rodzaju kredyty są krótkoterminowe, nie zaliczono ich do kapitałów własnych tych oddziałów, a zestawiono je oddzielnie w tablicy 13.

2. Kredyty bankowe

Zestawienie zagranicznych kredytów bankowych ilustruje tablica 16; nie uwzględniono w niej Banku Polskiego¹. Tablicę 16 zestawiono na podstawie danych Komisarjatu Bankowego Ministerstwa Skarbu.

Za obroty płatnicze w niniejszym dziale przyjęto różnicę między kwartalnymi stanami należności (przy kredytach udzielonych zagranicy) i zobowiązań (przy kredytach otrzymanych od zagranicy). Według tej metody zmniejszenie należności zapisywano na przychód, zwiększenie zaś na rozchód obrotów płatniczych. Przeciwnie przy zobowiązaniach. Zwiększenie zobowiązań zapisywano na przychód, zmniejszenie zaś na rozchód obrotów płatniczych.

Tablica 16 nie ujmuje procentów, prowizyj i t. p. kosztów związanych z omawianymi kredytami. Odnośne kwoty zestawiono oddzielnie na podstawie specjalnej ankiety rozesłanej przez Komisarjat Bankowy wszystkim bankom. Wyniki ankiety, opracowane przez Główny Urząd Statystyczny, przedstawione są w tablicy VI.

Tabl. VI. Procenty i prowizje od kredytów bankowych

Wyszczególnienie	1931, 1932			
	Obroty płatnicze			
	1931		1932	
	Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód
Ogółem	8 060	33 413	4 654	27 769
Korespondencji Loro i Nostro	6 940	26 477	3 387	25 695
Różne	1 120	6 936	1 267	2 074

Tablica 16 nie obejmuje w obrotach płatniczych procentów i prowizyj wyszczególnionych w tablicy VI z tego względu, że z braku podziału nie można było odnośnych danych rozbić według poszczególnych krajów. W ogólnym zestawieniu bilansu płatniczego (tablica I) procenty i prowizje bankowe umieszczone są w dziale II, poz. 8.

3. Międzybankowe obroty papierami wartościowymi

Obroty papierami wartościowymi między bankami krajowymi z jednej a zagranicznymi z drugiej strony ilustruje tablica 17. Zestawiono ją na podstawie danych Komisarjatu Bankowego Ministerstwa Skarbu.

Między tablicą 17 a tablicą 5 zachodzi pewna różnica. Tablica 5 obrazuje obroty papierami tylko o stałym oprocentowaniu, a więc obligacjami i listami zastawnymi. Obroty odnośnymi papierami spowodowane są emisją lub wylosowaniem względnie przedterminowym skupem. Należy przytem zwrócić uwagę, że w tablicy 5 ujęte zostały tylko te papiery, których emisję dokonano wyłącznie z myślą zaspokojenia polskiego rynku kapitałowego. Obrotów płatniczych powyższymi papierami dokonywają zasadniczo instytucje, które emitowały dany papier, względnie dla których dany papier emitowano (tabl. 5).

Tablica 17 obrazuje obroty papierami nie tylko o stałym oprocentowaniu, lecz także papierami dywidendowymi (akcjami). Przy jednych i przy drugich wchodzi w grę zarówno papiery krajowe jak i zagraniczne. Jednocześnie banki dokonywające obrotów temi papierami, czynią to zarówno na własne jak i na cudze zlecenie. Jak widać z tego, obroty temi papierami mają charakter raczej spekulacyjny, charakter handlu.

Trzeba sobie zdawać sprawę, że emitujące instytucje dają zlecenia bankom, aby te ostatnie dokonały np. przedterminowego skupu z zagranicy własnych papierów powyższych instytucyj. Wskutek tego zachodzi fakt, że tablica 17 podaje częściowo obroty, które już zostały uwzględnione w innych tablicach. Może się zdarzyć, że np. dany samorząd poleca skupić bankowi pewną ilość papierów przez ten samorząd emitowanych. Jeżeli bank poleconą mu transakcję wykona, wówczas kwota tej transakcji figurować będzie dwa razy na rozchodzie obrotów płatniczych. Pierwszy raz w obrotach samorządu terytorjalnego z tytułu częściowej spłaty pożyczki, drugi raz w międzybankowych obrotach papierami wartościowymi z tytułu zakupu odnośnych obligacyj z zagranicy.

Z rozmiarów powtarzania omawianych obrotów nie zdajemy sobie dziś sprawy. W obecnym momencie nie możemy również uniknąć tego powtarzania dlatego, że nie rozporządzamy danymi obrazującymi:

- 1) czyjemi (instytucja emitująca) i jakimi papierami banki dokonywały obrotów z zagranicą oraz
- 2) na jaką kwotę dokonały banki obrotów odnośnymi papierami na rachunek instytucyj emitujących dane papiery, lub dla których dane papiery emitowano.

4. Towarowe kredyty przedsiębiorstw

W końcu przyjętego przez nas dowolnie okresu czasu, każde gospodarstwo społeczne posiada z tytułu obrotu towarowego z zagranicą pewne należności i zobowiązania, czyli t. zw. kredyty towarowe. Za kredyty towarowe uważać należy tego rodzaju kredyty, w których wierzyciel oddaje do dyspozycji dłużnika równowartość w towarach.

Ażeby kredyty towarowe obliczyć z możliwą dokładnością, należałoby rozesłać odpowiednią ankietę do tych wszystkich przedsiębiorstw, które w danym okresie czasu brały udział w handlu zagranicznym. W ankiecie tej należałoby zapytać o stan kredytów towarowych na początku i na końcu przyjętego okresu czasu; jednocześnie należałoby zachować podział powyższych kredytów na udzielone zagranicy i otrzymane od zagranicy.

¹ Dewizy i waluty zagraniczne Banku Polskiego obacz tablicę I, grupę I B, poz. 5.

Oprócz uchwycenia stanów, należałoby we wzmiarkowanej ankiecie zapytać o wysokość spleconych starych kredytów oraz udzielonych względnie otrzymanych nowych kredytów. W ten sposób możnaby otrzymać oddzielnie stany kredytów oraz wysokość obrotów płatniczych odnośniami kredytami.

Ze względu na duże koszty związane z wyżej opisaną bezpośrednią metodą, stosuje się metodę pośrednią. Przy metodzie pośredniej szacuje się najpierw stany kredytów, obroty zaś płatnicze wyprowadza się automatycznie, drogą obliczenia różnicy między powyższymi stanami.

W szczegółach metoda ta przedstawia się następująco: rozsyła się ankietę nie do wszystkich, tylko do niektórych przedsiębiorstw po kilka z danej branży towarowej. We wzmiarkowanej ankiecie zapytuje się odnośnie przedsiębiorstwo nie o wysokość kredytów, ale o warunki kredytowania danego towaru, t. zn. termin otrzymanego względnie udzielonego kredytu. Termin ten jest rozmaity zależnie od rodzaju towaru i kraju kontrahenta. Z odpowiedzi kilku przedsiębiorstw, dotyczących terminu kredytu np. wełny, wyprowadza się przy pomocy średniej arytmetycznej przeciętny termin kredytu wełny. Jeżeli termin ten wypadnie np. 3 miesiące, wówczas przyjmujemy założenie, że wartość przywiezionej wełny z zagranicy do Polski w ciągu października—grudnia danego roku jest kredytowana. W analogiczny sposób postępuje się przy innych towarach przywiezionych i wywiezionych. Sumę wartości kredytowanych towarów przywiezionych i wywiezionych uważamy za stan kredytów towarowych. Nadmieniamy, że po wyprowadzeniu z ankiety przeciętnego terminu, wartość kredytów oblicza się na podstawie statystyki handlu zagranicznego, przyczem uwzględnia się około 7/10 ogólnej wartości towarów przywiezionych i wywiezionych. Stan kredytów towarowych ilustruje tablica 18.

Za obroty płatnicze kredytów towarowych (obacz tablica 18) przyjęto (podobnie jak w kredytach bankowych) różnicę między rocznymi stanami kredytów, ustaleniemi w sposób wyżej opisany. Jeżeli zatem stan udzielonych kredytów zagranicy będzie mniejszy na końcu roku w porównaniu ze stanem na początku tegoż roku, wówczas różnicę zapisujemy na przychodzie obrotów płatniczych; uważa się, że w ciągu danego roku nastąpiła spłata kredytów przez zagranicę (przychód). Gdyby stan kredytów był większy w końcu roku od stanu na początku roku, wówczas różnicę zapisalibyśmy na rozchodzie obrotów płatniczych. Uważa się, że w ciągu roku nastąpiło dalsze udzielanie kredytów, a zatem rozchód w obrotach płatniczych.

Przy kredytach otrzymanych od zagranicy obroty płatnicze obliczamy podobnie, z tem, że wzrost wartości stanów kredytów otrzymanych zapisujemy na przychodzie, zmniejszenie zaś na rozchodzie obrotów płatniczych.

Metodę obliczania kredytów towarowych w obecnym jej stanie nie należy uważać za dokładną, gdyż odnośna ankietą, służąca za podstawę do obliczeń powyższych kredytów, wprawdzie ujmuje warunki kredytu, nie ujmuje jednak ogólnej wartości wywiezionego względnie przywiezionego towaru przez dane przedsiębiorstwo. Tymczasem może się zdarzyć, że dane przedsiębiorstwo wywozi minimalną część jakiegoś towaru w stosunku

do wywozu ogółem tego towaru, zaś odpowiedź jego w ankiecie co do warunków, pomimo faktycznie małej reprezentatywności, zostaje nieświadomie uogólniona. Uważając, że dotychczasowa podstawa do obliczeń kredytów towarowych nie jest na tyle szeroka, by można było przeprowadzić szczegółowe szacunki, nie rozbijano kredytów towarowych ani na kraje, ani na poszczególne rodzaje towarów. Podano je tylko w formie ogólnej.

W związku z kredytami towarowymi należy pamiętać o następującej niedokładności. Jak wiadomo, statystyka handlu zagranicznego obejmuje jeden obszar celny złożony z dwu obszarów politycznych: Polski i W. m. Gdańska. W. m. Gdańsk, jako odrębny obszar polityczny, przy obliczeniu obrotów towarowych wyeliminowano¹, co przeprowadzono metodą szacunkową, analogiczną do metody lat ubiegłych. Przy szacowaniu kredytów towarowych nie wyodrębniono W. m. Gdańska, gdyż nie posiadamy danych, ilustrujących:

1) w jakim stopniu W. m. Gdańsk uczestniczy w przywozie lub wywozie poszczególnych towarów,

2) jakie są konkretne warunki kredytowania poszczególnych towarów, udzielone lub otrzymane przez kupiectwo gdańskie w obrotach towarowych z zagranicą.

Z kredytami towarowymi łączy się sprawa zaliczek. Zdarza się, że w związku z przywozem importerzy polscy przekazują zagranicę przed otrzymaniem towaru pewne kwoty pieniężne tytułem zaliczek. Podobnie, eksporterzy polscy otrzymują z zagranicy również pewne kwoty pieniężne tytułem zaliczek. Kwoty przekazanych względnie otrzymanych zaliczek na towary w niniejszem opracowaniu pominięto zarówno po stronie przychodu jako też rozchodu, gdyż nie rozporządzano dostatecznymi materiałami.

Zasadniczo kredyty towarowe są oprocentowane. W ankiecie o warunkach kredytowania nie umieszczono pytania, dotyczącego procentów, gdyż wypełniającym trudno byłoby dać odpowiedź zwłaszcza wówczas, gdy procent zawarty jest w cenie towaru.

O istnieniu procentów od kredytów towarowych dowiadujemy się nie z ankiety o warunkach kredytów handlu zagranicznego, lecz z ogólnej ankiety rozsyłanej do przedsiębiorstw w sprawie danych do bilansu płatniczego Polski. W ankiecie tej Główny Urząd Statystyczny zapytuje nie tylko o kredyty gotówkowe, lecz także i o te towarowe, których termin płatności przekracza 1 rok. Zatem ankietą ta ujmuje tylko kredyty towarowe długoterminowe, które w handlu zagranicznym nie są zasadniczymi. W tablicy 14 zilustrowane są kredyty krótko i długoterminowe łącznie.

Na podstawie obserwacji zawartych w ogólnej ankiecie stwierdzono, że przedsiębiorstwa krajowe płaciły przeciętnie (obliczono przy pomocy średniej arytmetycznej ważonej) od kredytów otrzymanych z zagranicy 4%; od kredytów udzielonych przedsiębiorstwa krajowe pobierały mniej więcej 9%. Ponieważ co do wysokości tego ostatniego procentu posiadano małą liczbę obserwacji, nieupoważniających do przyjęcia tak wysokiego odsetka, przeto przyjmujemy, że od kredytów udzielonych pobierano 5%, od otrzymanych 4%. Odnośne procenty obliczono od średniej arytmetycznej rocznych stanów kredytów towarowych. Cyfrowa ilustracja omawianego zagadnienia przedstawia się następująco:

¹ Szczegółowe uwagi o obrotach towarowych obacz str. 21.

W tysiącach złotych

Rok	Odsetki od kredytów towarowych	
	udzielonych (przychód)	otrzymanych (rozcchód)
1931	15 630	15 397
1932	9 480	7 641

Inne kredyty krótkoterminowe

Do pozostałych kredytów krótkoterminowych zaliczamy dewizy i waluty zagraniczne Banku Polskiego oraz wkłady oszczędnościowe polskie w instytucjach kredytowych W. m. Gdańska. Obie pozycje figurują w tablicy I, w grupie I B, poz. 5 i 7.

III. Usługi oraz jednostronne świadczenia

1. Migracja zarobkowa

Migrację zarobkową zalicza się do świadczeń dwustronnych. Pieniężne przesyłki emigrantów i przywożone oszczędności reemigrantów uważane są za częściowe wyrównanie zobowiązania wobec kraju ojczystego za wychowanie ich mniej więcej do 20 roku życia, a więc przez okres kiedy byli zawodowo—biernymi.

Jako dochody z migracji zarobkowej należy wymienić:

I. Przesyłki pieniężne wychodźców,

II. Oszczędności przywożone przez powracających wychodźców do Polski.

I. Przesyłki pieniężne dokonywane są przez wychodźców zapomocą przekazów pocztowych, bankowych, różnego rodzaju listów, wreszcie za pośrednictwem linii okrętowych.

1. Linje okrętowe, korzystając z przysługującego im uprawnienia, mogą przewozić pieniądze poruczone im przez wychodźców do ich rodzin w Polsce. Wychodźca, przesyłając w liście dolary za pośrednictwem towarzystw okrętowych, ma pewność, że te same banknoty zostaną adresatowi doręczone. Psychiczny ten moment zadecydował, że przesyłanie pieniędzy liniami okrętowymi jest wśród wychodźstwa dosyć popularne.

Wysokość przekazywanych kwot za pośrednictwem towarzystw okrętowych przedstawia się następująco w tysiącach złotych:

1928	— 14 803
1929	— 16 559
1930	— 15 963
1931	— 19 619
1932	— 22 068

Przyjmujemy, że dokonane przesyłki pieniężne za pośrednictwem towarzystw okrętowych pochodzą wyłącznie od emigrantów i w całości zaliczamy je do przychodów z emigracji.

2. Poza liniami okrętowymi poważne kwoty pieniężne przesyłane są przekazami pocztowymi. Źródłem przekazów pocztowych są oprócz oszczędności wychodźców także i rozrachunki, wynikające z obrotów życia gospodarczego.

W rozdziale niniejszym tylko ta część przekazów pocztowych została uwzględniona, której źródło prawdopodobnie tkwi w emigracji; wzięto przytem przekazy pocztowe z tych tylko krajów, w których znajdują się masowe ośrodki emigracji polskiej.

Analogicznie do metody z lat ubiegłych, z ogólnej kwoty nadesłanych do Polski przekazów pocztowych:

z Belgji, Francji, Kanady i Stanów Zjedn. Am. uwzględniamy 90% jako przekazy mające swe źródło w emigracji; pozostałe 10% odrzucamy, przypuszczalnie są to bowiem rozrachunki o charakterze gospodarczym i jako takie są uwzględnione w innych składnikach obrotów płatniczych.

W ten sposób obliczona wysokość przesłanych do Polski kwot przez emigrantów za pośrednictwem pocztowych przekazów pieniężnych przedstawia się następująco w tysiącach złotych:

	1931	1932
Ogółem	77 093	62 927
z Belgji	2 924	2 113
„ Francji	53 449	39 852
„ Kanady	1 751	1 848
„ Stanów Zjedn. Am.	18 969	19 114

3. Statystykę emigracyjnych przekazów bankowych sporządza Ministerstwo Skarbu na podstawie danych udzielonych przez większe banki. W zestawieniach swych banki uwzględniają tylko te przekazy, które opiewają na drobne sumy, przyczem adresowane są jedynie do osób fizycznych.

Tablica VII ilustruje wysokość przesłanych przez emigrantów kwot pieniężnych do Polski za pośrednictwem przekazów bankowych.

Tabl. VII. Drobne przekazy bankowe nadesłane do Polski dla osób fizycznych

Kraje	1930—1932					
	1930		1931		1932	
	tysiące złotych	odsetki	tysiące złotych	odsetki	tysiące złotych	odsetki
Ogółem	77 839	100,0	65 845	100,0	39 787	100,0
A. Ośrodki emigracji masowej	65 670	84,4	53 198	80,8	31 665	79,6
Stany Zjednoczone Am.	60 106	77,2	46 364	70,4	15 946	40,1
Argentyna a	—	—	231	0,4	6 728	16,0
Francja	2 593	3,3	3 734	5,6	4 688	11,8
Niemcy	1 614	2,1	1 964	3,0	3 041	7,6
Palestyna	205	0,3	194	0,3	682	1,7
Belgja	299	0,4	458	0,7	381	1,0
Kanada	853	1,1	253	0,4	199	0,5
B. Pozostałe ośrodki	12 169	15,6	12 647	19,2	8 122	20,4
W. m. Gdańsk	4 663	6,0	4 367	6,6	2 779	7,0
Anglja	3 552	4,6	5 060	7,7	2 384	6,0
Z. S. R. R.	—	—	425	0,7	1 579	4,0
Holandja	356	0,5	204	0,3	425	1,1
Szwajcarja	86	0,1	287	0,4	186	0,5
Czechosłowacja	22	0,0	88	0,1	112	0,3
Łotwa	1 155	1,5	522	0,8	95	0,2
Rumunja	—	—	99	0,2	90	0,2
Włochy	38	0,0	71	0,1	65	0,1
Różne	2 297	2,9	1 524	2,3	407	1,0

a Wraz z innymi krajami Ameryki Południowej.

Podobnie jak w przekazach pocztowych uwzględniono kraje tylko o masowej emigracji polskiej, tak samo czynimy przy zaliczaniu przesyłek bankowych. Oprócz tych krajów, które uwzględniono w przekazach pocztowych, w tablicy VII zostały ponadto uwzględnione: Argentyna, Niemcy, Palestyna. Przekazy bankowe z innych krajów zostały odrzucone. W związku z tem, że wychodźstwo polskie w krajach pominiętych jest znikome, należy uważać

wykazane przekazy z tych krajów za rezultat raczej gospodarczych rozrachunków.

4. Emigracyjne przesyłki pieniężne listami wartościowymi oblicza się na podstawie statystyki pocztowej. Z wykazywanej przez nią wartości nadesłanych listów z Belgii i Francji uwzględniamy analogicznie do lat poprzednich 50%. Kraje t. zw. amerykańskie przy tej kategorii listów zostały odrzucone ze względu na brak dostatecznej podstawy do jakiegokolwiek szacunku. Natomiast uwzględniono je przy szacowaniu zawartości listów: zwykłych, poleconych, do doręczenia przez umyślnego posłańca oraz za zwrotnem poświadczeniem odbioru.

W listach wartościowych przesłano następujące kwoty w tysiącach złotych:

	1931	1932
Ogółem	8 494	4 758
z Belgii	2 879	1 788
z Francji	5 615	2 970

5. Przy wszelkiego rodzaju przesyłkach pieniężnych w listach niewartościowych uwzględnione zostały wyłącznie kraje amerykańskie. Statystyka przesyłek listowych opracowywana jest przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów metodą reprezentacyjną (liczba notowanych spostrzeżeń z jednego tygodnia miesiąca września mnożona jest przez 52; w ten sposób otrzymuje się dane roczne). Posługując się powyższą metodą (stosowaną również i zagranicą), musimy zdawać sobie sprawę, że osiągnięte wyniki odchylają się nieco od rzeczywistości, co zresztą jest rzeczą zupełnie zrozumiałą. Wskazuje na to statystyka sortowni listów amerykańskich w Poznaniu. Obliczenia statystyczne sortowni sporządzane są na podstawie obserwacji przesyłek listowych, dokonywanych w każdy wtorek w ciągu całego roku. Metoda sortowni polega również na szacunku, ale, uwzględniając większą liczbę obserwacji dokonywanych systematycznie w ciągu całego roku, jest dokładniejsza.

Różnice, jakie zachodzą między obu statystykami, są uzasadnione. Jeden tydzień miesiąca września uwzględniony przez statystykę pocztową jest miesiącem o stosunkowo małej ilości przesyłek z Ameryki. Tymczasem sortownia robi obserwacje przez cały rok, uwzględnia zatem i te miesiące, w których np. z powodu świąt mamy o wiele więcej przesyłek niż w każdym innym miesiącu. Różnice między obu statystykami ilustruje tablica VIII.

Tabl. VIII. Listy amerykańskie nadesłane do Polski

Kraje	Rok	1931, 1932	
		Obliczenia według	
		statystyki pocztowej ^a	sortowni listów amerykańskich
Ogółem	1931	8 607	19 139
	1932	8 177	14 766
Stany Zjednoczone Am.	1931	4 758	11 483
	1932	5 428	9 598
Inne kraje Ameryki	1931	3 849	7 656
	1932	2 749	5 168

^a Obacz Statystykę Pocztową, Telegraficzną i Telefoniczną Rzeczypospolitej Polskiej za rok 1931, Statystyka Polski, serja B, zeszyt 4. Analogiczne dane za rok 1932 mieszczą się w Statystyce Polski, serja B, zeszyt 18.

Z danych zawartych w tablicy VIII wynika, że liczba spostrzeżeń sortowni jest mniej więcej dwa razy większa od spostrzeżeń notowanych metodą reprezentacyjną, stosowaną przy statystyce pocztowej.

Według danych sortowni, w 1931 roku stwierdzono w 93 uszkodzonych listach zwykłych z Ameryki zawartość 382 dolarów; w 1932 roku stwierdzono w 61 listach zawartość 204,75 dolarów. Na podstawie tych obserwacji przyjmujemy, że w listach ze Stanów Zjednoczonych Am., w których sortownia stwierdziła zawartość dolarów, było przeciętnie w 1931 roku po 4 dolary, natomiast w 1932 roku po 3,20 dolarów.

Następnie przyjęto, że w obu latach: 1931 i 1932 było przeciętnie po 3,60 dolarów w liście poleconym, do doręczenia przez umyślnego posłańca oraz za zwrotnem poświadczeniem odbioru, nadesłanem ze Stanów Zjednoczonych. Przeciętne te obliczono w analogiczny sposób jak przeciętne w listach zwykłych, również na podstawie odnośnych danych sortowni.

Dla pozostałych krajów amerykańskich obniżamy przeciętną o 50%, to znaczy dla listów zwykłych przyjmujemy kolejno w latach 1931 i 1932 przeciętnie dolarów 2 i 1,60, natomiast dla innych listów w obu latach — dolarów 1,60.

Według opinii znawców przesyłek listowych w sortowni listów amerykańskich conajmniej 40% listów z Ameryki posiada zawartość dolarów. Z braku konkretnych podstaw do szacunku przyjmujemy, że 40% listów ze Stanów Zjednoczonych wykazanych w statystyce pocztowej zawiera dolary w przeciętnej wysokości wyżej ustalonej.

Dla pozostałych krajów amerykańskich odsetek ten (40%) obniżamy o połowę, t. j. do 20%, zarówno w listach zwykłych jak i innych. W rzeczywistości (mając na myśli statystykę sortowni) przyjmując te 20%, wypada, że z innych krajów tylko co dziesiąty list zawiera dolary.

Powyższe założenia są bardzo ostrożne; wyprowadzono je z tendencją raczej do obniżania niż podwyższania przeciętnych. Tak na przykład przy ustalaniu przeciętnej ilości dolarów w liście zwykłym odrzucono w 1932 r. listy zwykłe, zawierające czeki na ogólną kwotę 6 197 dolarów (dane sortowni), uważając, że te przesyłki mają raczej charakter przypadkowy. Z ogólnej liczby przesyłek listowych wyeliminowano listy nieopłacone, przesyłki zwykłe wolne od opłaty (zarządu pocztowego, urzędów państwowych oraz instytucyj i osób prywatnych) oraz przesyłki polecone wolne od opłaty. Z pozostałej dopiero liczby listów uwzględniono dla Stanów Zjednoczonych 40%, dla innych krajów amerykańskich 20%. Odrzucono również wszelkie inne przesyłki poza listami, jak np. paczki.

Szczegółowe zestawienie przychodów z przesyłek listowych z Ameryki przedstawia tablica IX.

II. Oszczędności powracających do Polski wychodźców szacowano, mnożąc liczbę reemigrantów przez przyjętą przeciętną wysokość zaoszczędzonej kwoty pieniężnej na głowę powracającego reemigranta.

Przeciętne kwoty oszczędności na głowę reemigranta przyjęto, jak następuje:

	1931	1932
Francja	zł. 100	zł. 50
Niemcy	„ 400	„ 300
Stany Zjedn. Am.	\$ 450	\$ 400
Kanada	„ 250	„ 200

Tabl. IX. Szacunek zawartości pieniężnej listów amerykańskich nadesłanych do Polski

Kraje	Rok	Zawartość pieniężna w listach		
		ogółem	zwykłych	polecen-nych i innych
		w tysiącach złotych ^a		
Ogółem	1931	80 722	73 720	7 002
	1932	70 167	66 074	4 093
Stany Zjednoczone Am.	1931	67 220	61 132	6 088
	1932	62 324	58 836	3 488
Argentyna	1931	4 803	4 511	292
	1932	2 930	2 687	243
Kanada i Nowofundlandja	1931	4 582	4 196	386
	1932	2 554	2 342	212
Brazylja	1931	1 911	1 782	129
	1932	1 033	964	69
Meksyk	1931	383	354	29
	1932	212	192	20
Reszta Ameryki	1931	1 823	1 745	78
	1932	1 114	1 053	61

^a Po przeliczeniu według przeciętnych kursów rocznych.

Nie ulega wątpliwości, że spadek zarobków oraz cen płodów rolnych w związku z kryzysem musiał wpłynąć na zmniejszenie oszczędności. Przyjęto niższą przeciętną oszczędności reemigranta z Francji, gdyż z tego kraju przyjeżdżają zazwyczaj takie jednostki, które, będąc pozbawionymi pracy, utrzymywały się jeszcze przez pewien czas we Francji z ubieranych oszczędności w nadziei przetrwania kryzysu. Po pewnym jednak czasie, nie mając widoków znalezienia zajęcia, wracają do Polski z resztkami oszczędności lub bez żadnych oszczędności.

Przy szacowaniu przywiezionych do Polski oszczędności przyjęto liczbę reemigrantów na podstawie danych Ministerstwa Opieki Społecznej z tą jedynie różnicą, że liczby emigrantów polskich, wracających do kraju ze Stanów Zjednoczonych, wzięto ze statystyki amerykańskiej; ta ostatnia jest szczegółowsza wskutek nie tylko daleko posuniętej klasyfikacji emigrantów i reemigrantów, lecz także wskutek rejestrowania również i kwot pieniężnych zabieranych przez reemigrantów wyjeżdżających ze Stanów Zjednoczonych.

Z innych krajów amerykańskich poza Kanadą i Stanami Zjednoczonymi reemigranci prawdopodobnie również przywożą pewne oszczędności. Wskutek niższego dochodu społecznego w tych krajach są to kwoty zapewne nieznaczne. Ponieważ nie mamy żadnych podstaw do ich oszacowania, przeto w obliczeniach zostały one pominięte.

Całość dochodów wynikłych z emigracji wraz z przywozonymi oszczędnościami reemigrantów ilustruje tablica 19 (Przychód).

Po stronie rozchodów w dziale migracji zarobkowej mieszczą się:

- I. Koszty podróży emigrantów do krajów zamorskich.
- II. Kwoty pieniężne wywożone z Polski przez emigrantów.
- III. Koszty opłat za wizy immigracyjne.

I. Koszty podróży emigrantów z Polski do krajów kontynentalnych uwzględnione zostały automatycznie

w ogólnych rozrachunkach kolejowych; z tego też względu w niniejszym dziale tych kosztów po raz drugi uwzględniać nie będziemy.

Koszty podróży emigrantów wyjeżdżających z Polski do krajów zamorskich oblicza się na podstawie ankiety opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny, a rozsyłanej co roku przez Ministerstwo Opieki Społecznej do wszystkich towarzystw okrętowych w Polsce.

Stwierdzono, że wykazana w ankiecie za dany okres liczba biletów emigracyjnych sprzedanych przez linje okrętowe nie pokrywa się z liczbą emigrantów wykazanych przez Ministerstwo Opieki Społecznej. Pochodzi to głównie stąd, że za jednym pełnym biletem mogą np. jechać dwie osoby, odpowiadające warunkom przejazdu za pół biletu. W 1932 roku wprowadzono do ankiety nie tylko pytanie dotyczące sprzedanych biletów, lecz i odpowiadającej im liczby osób. Wskutek tego w roku 1932 między danymi ankiety a danymi Ministerstwa Opieki Społecznej zachodzą tylko nieznaczne różnice. W 1931 roku dane urzędowe stwierdziły wyjazd z Polski 46 534 emigrantów zamorskich, podczas gdy linje okrętowe podały 45 121 sprzedanych biletów emigracyjnych. W 1932 roku dane oficjalne wykazują 9 667 emigrantów zamorskich; liczba sprzedanych przez linje okrętowe biletów emigracyjnych wynosi 8 966 (różnica 701), natomiast osób, które wyjechały 9 383 (różnica 284). Wynika stąd, że miarodajną jest nie liczba sprzedanych biletów, a liczba osób, dla których bilety zakupiono. Pozostała różnica jaka powstaje między danymi oficjalnymi a danymi linii okrętowych tłumaczy się tem, że Ministerstwo Opieki Społecznej wykazuje faktyczną liczbę emigrantów przekraczających granicę polską, linje okrętowe natomiast wykazują liczbę osób, dla których faktycznie w danym roku bilet został zakupiony; niezawsze zaś osoby wyjeżdżają w tym samym roku, w którym kupują bilet.

Kwoty zapłacone za bilety na przejazd z Polski do krajów zamorskich ilustruje tablica X.

Tabl. X. Koszty biletów okrętowych z Polski do krajów zamorskich

Kraj przeznaczenia	W tysiącach złotych			
	1931		1932	
	Kwoty wydane za bilety emigracyjne, zapłacone		nieemigracyjne, zapłacone	
	w Polsce (cash)	zagranicą (pre-paids)	w Polsce (cash)	zagranicą (pre-paids)
Ogółem	5 011	4 689	1 938	1 940
Stany Zjednoczone Am.	600	1 538	1 638	1 845
Kanada	420	627	162	77
Ameryka Południowa	3 459	2 425	41	5
Palestyna	377	11	75	7
Inne	155	88	22	6
Ogółem	2 448	3 800	1 289	1 532
Stany Zjednoczone Am.	463	919	908	1 451
Kanada	264	680	108	78
Argentyna	628	636	3	—
Brazylja	118	92	5	—
Palestyna	550	6	210	3
Inne	425	1 467	55	—

W tablicy IX należy wyraźnic rozgraniczyć dwojgiego rodzaju bilety:

a) zapłacone w Polsce (cash): kwoty za te bilety wpłynęły z terenu polskiego do oddziałów towarzystw okrętowych w Polsce, mających swoje centrale zagranicą, oraz

b) bilety t. zw. prepaids, za które należność wpłynęła z poza terenu polskiego, nie do oddziałów linii okrętowych w Polsce, a do ich central, mieszczących się zagranicą.

Kwoty za bilety (cash) wykupywane w Polsce mają tylko wówczas znaczenie dla obrotów płatniczych, gdy są przekazywane centralom zagranicą jako nadwyżka po pokryciu wszelkich kosztów administracyjnych i handlowych oddziałów linii okrętowych zagranicznych w Polsce. Tak było do 1931 roku. Jeszcze w 1930 roku przekazano zagranicy nadwyżkę w wysokości 23 489 tys. złotych.

Lata następne przyniosły w tej dziedzinie gruntowne zmiany. Liczba zamorskich emigrantów spadła w 1932 roku (biorąc za podstawę rok 1930 równy 100%) do 21%; wpływy za bilety emigracyjne i nieemigracyjne zapłacone w Polsce spadły w tym samym okresie do 12%. Tymczasem wszelkie koszty handlowe i administracyjne (na które składają się: utrzymanie biur, personelu, podatki, opłaty na rzecz Syndykatu Emigracyjnego, delegacje, inspektorzy okrętowi i t. p.) nie mogły ulec redukcji w tym samym stosunku. Przyczynia się do tego jeszcze wzrost biletów zakupionych zagranicą (prepaids), za które należność wpływa zagranicą, ale koszty utrzymania i przewozu emigranta jadącego za biletom prepaids ponosi linja okrętowa w Polsce. Stosunek biletów zakupionych zagranicą (prepaids) do ogólnej liczby biletów wynosił kolejno w poszczególnych latach:

1930 —	35,4
1931 —	45,1
1932 —	47,3

Wyżej przytoczone czynniki spowodowały, że w 1931 roku linje okrętowe w Polsce mogły przekazać swoim centralom z ogólnie wpłaconej kwoty za bilety (cash) emigracyjne i nieemigracyjne zaledwie 17,5%. W roku 1932 linje okrętowe nie przekazywały już swym centralom nadwyżki, na pokrycie zaś niedoborów, wywołanych dużemi kosztami w stosunku do małych obrotów, zmuszone były ściągnąć z zagranicy kwotę 885 tys. złotych (obacz rubrykę „Inne“ w tabl. 19, str. 35).

Bilety zakupione zagranicą (prepaids) bezpośrednio nie mają absolutnie żadnego wpływu na obroty płatnicze; kwoty za tego rodzaju bilety regulowane są przez przebywających zagranicą bliższych lub dalszych krewnych, powinowatych, znajomych; wpływają zaś bezpośrednio do centrali linii okrętowych, mających swą siedzibę zagranicą. W jednym tylko przypadku bilety te wpływają na przychód obrotów płatniczych, mianowicie wówczas, gdy są one wykupywane w oddziałach polskich linii okrętowych zagranicą. Analogicznie do linii zagranicznych w Polsce, część tych sum przekazywana jest do centrali w Polsce po pokryciu wszelkich kosztów administracyjnych i handlowych.

Jak wynika z tablicy X linje okrętowe przewożą oprócz emigrantów również i nieemigrantów. Wśród tych ostatnich znajduje się jednak sporo reemigrantów, którzy po pewnym czasie pobytu w Polsce opuszczają

kraj powtórnie; korzystają przytem z paszportu nieemigracyjnego i wskutek tego przez Ministerstwo Opieki Społecznej nie są rejestrowani. Ze względu na to, że linje okrętowe nie prowadzą obserwacji statystycznych co do podziału pasażerów na reemigrantów i turystów, nie mamy żadnych podstaw do wyodrębnienia tych ostatnich, celem doliczenia odpowiednich kwot do turystyki. Zdając sobie sprawę z tej niedokładności, nieemigrantów łączymy z emigrantami, uważając, że część kwot pieniężnych z tego tytułu jest zaliczona we właściwym miejscu, pozostałe natomiast z konieczności należy traktować jako nieokreśloną dokładnie poprawkę do działu „turystyka”.

Do rozchodów emigracyjnych oprócz ceny biletów należy jeszcze dodać kwoty pobierane przez linje okrętowe na pokrycie kosztów kolejowych w kraju imigracji. Dodatkowe te koszty wynosiły w 1931 roku—282 tys. złotych, w roku 1932—226 tys. złotych.

II. Każdy emigrant, wyjeżdżając z Polski, zabiera ze sobą pewną kwotę pieniężną. Czyni to dlatego, że każdy prawie kraj imigracji wymaga od przyjeżdżającego imigranta posiadania pewnego minimum gotówki. Dotyczy to przedewszystkiem tych, którzy przyjeżdżają bez wezwania głowy rodziny, krewnych, znajomych. W niektórych krajach stawki te są bardzo wysokie, np. w Brazylii, która od każdej osoby liczącej ponad 12 lat (przyjeżdżającej bez wezwania), wymaga okazania 300 dolarów, od osoby liczącej do 12 lat—200 dolarów. Można zatem przyjąć, że emigranci jadący bez wezwania muszą zadośćuczynić wymaganemu minimum przywiezionych kwot.

Od tych, którzy jadą za wezwaniem, z reguły nie wymaga się określonego minimum wobec zabezpieczonego materialnego poparcia przez osobę wzywającą.

Nie można jednak pominąć faktu, że wyjeżdżający zabierają z sobą pewne kwoty pieniężne, jakie uzyskują z całkowitej lub częściowej likwidacji swego majątku przed wyjazdem. Wobec tego, że nie prowadzi się rejestracji, ile emigranci wywożą kapitałów z Polski, musimy się zadowolnić szacunkami, przyjmując za podstawę liczbę emigrantów i wysokość wymaganego minimum w kraju imigracji. Odnośne stawki dostarczył Głównemu Urzędowi Statystycznemu Syndykat Emigracyjny. Z braku podstaw pomijamy w obliczeniach kwoty wywożone przez emigrantów poza wymaganem minimum.

Wobec tego, że jadący bez wezwania muszą posiadać określone minimum pieniędzy, przyjmujemy, że są to emigranci zawodowo czynni. W tych krajach, które taki podział na zawodowo biernych i czynnych stosują, pomnożono odnośne stawki wymaganego „minimum” przez liczbę emigrantów zawodowo czynnych; wyłączono przytem emigrantów zawodowo biernych oraz grupę emigrantów, co do których brak informacji, czy są zawodowo bierni, czy czynni. W krajach pozostałych, które nie stosują podziału na jadących z wezwaniem i bez wezwania, uwzględniamy wszystkich emigrantów.

Odnośnie emigrantów do Palestyny zastosowano zupełnie inne szacunki. Mianowicie Centralny Sjonistyczny Wydział Palestyński nadesłał Głównemu Urzędowi Statystycznemu wykaz emigrantów ze szczegółowym podziałem ich na specjalne kategorie; równocześnie we wzmiankowanym wykazie podano przypuszczalną wysokość kwot, jaką każdy emigrant danej kategorii za-

biera ze sobą. Przez pomnożenie przyjętych stawek danej kategorii przez liczbę emigrantów z tej samej kategorii otrzymano ostateczne kwoty wywiezione do Palestyny.

III. Należy jeszcze wspomnieć o rozchodach emigrantów z racji wykupionych wiz na wjazd do kraju imigracji. Rozchody te figurują we wszelkiego rodzaju przychodach obcych przedstawicielstw w Polsce. Część tych przychodów łącznie z opłatami za wizy imigracyjne przekazywana jest ich centralom zagranicą.

Aby uniknąć podwójnego liczenia wydatków za wizy (w rozchodach obrotów płatniczych), należałoby odnośne kwoty odjąć od kwot ogólnie przekazywanych zagranicę przez placówki konsularno-dyplomatyczne, dodać zaś do działu migracji po stronie rozchodów.

Z braku podstaw do tak szczegółowych szacunków, omawianych kwot nie wykazujemy oddzielnie, uważając, że figurują one w szacunkach kwot ogólnie przekazywanych zagranicę przez przedstawicielstwa obce w Polsce. W rezultacie wobec wybitnego spadku emigracji polskiej, kwoty z tego tytułu w latach 1931 i 1932 nie są wielkie, a opuszczenie ich w tym dziale zasadniczego obrazu nie zmienia.

Ogólne rozchody wychodztwa ilustruje tablica 19.

2. Turystyka

a. Analogicznie do migracji zarobkowej, turystykę zaliczamy również do usług czyli świadczeń dwustronnych. Turysta, jadąc do obcego kraju, zostawia w nim pewne kwoty pieniężne, wzamian zaś korzysta z jego urządzeń komunikacyjnych, uzdrowisk, zdrojowisk, zdobyczy kulturalnych i t. p. Stąd słusznie turystykę upodobnia się do pewnego rodzaju wywozu względnie przywozu towarowego.

Turystyka w zestawieniu obrotów płatniczych jest pozycją wybitnie szacunkową. Przy dzisiejszym stanie rzeczy jedyną podstawą, służącą do obliczeń przychodu z turystyki, jest liczba wiz na wjazd do Polski, wydawanych przez polskie placówki konsularne zagranicą. Placówki te raz do roku nadsyłają do Głównego Urzędu Statystycznego odpowiednie zestawienia udzielonych przez nie wiz. Względniac fakt, że między innymi wizami wydawane są również i wizy zbiorowe, za podstawę do obliczeń przychodów z turystyki przyjęto nie liczbę wiz a liczbę osób, dla których wydano wizy na wjazd do Polski.

Analogicznie do bilansu płatniczego za rok 1930 przyjęto, że osoby jadące tranzytem przez Polskę zostawiły w niej każda po zł. 45 w 1931 i 1932 roku.

Osoby, przyjeżdżające do Polski za wizą pobytową, zostawiają w niej pewne kwoty pieniężne zależnie od kraju, w którym wizę otrzymali. Dla 1931 i 1932 roku przyjęto następujące stawki: dla osób przyjeżdżających z Anglii i Stanów Zjednoczonych—890 zł., z Kanady—800 zł., z Niemiec—200 zł., z zachodnich krajów europejskich, skandynawskich, Meksyku, Południowej Ameryki, Japonii i Egiptu—340 zł. Powyższe stawki zostały obniżone w porównaniu ze stawkami z 1930 roku, gdyż w związku z pogłębiającym się kryzysem wydatki cudzoziemców w Polsce nie były prawdopodobnie tak wysokie jak w 1930 roku. Przychody z turystyki ilustruje tablica 20.

Obliczenie przychodów z turystyki nie można uważać za dokładne przy dzisiejszej technice opracowania tego działu. Przedewszystkiem sprawozdania konsularne nadsyłane Głównemu Urzędowi Statystycznemu odnoszą się do roku budżetowego, podczas gdy w bilansie płatniczym zachowany jest rok kalendarzowy. Powtórę sprawozdania niektórych konsulatów niezawsze są zupełne. Podają one np. liczbę wiz zbiorowych bez podania liczby osób, dla których udzielono pozwolenia na wjazd do Polski. Nie specyfikują przyjeżdżających do Polski np. na turystów, handlowców, jadących na studia i t. p., a przecież wydatki każdej z tych kategorii są inne. Następnie wizy nie są podzielone na jednorazowe i wielokrotne, w związku z czem nie zdajemy sobie sprawy z ilości dni przebytych w Polsce przez poszczególnego cudzoziemca.

Przyjmując za podstawę obliczeń liczby wiz, trzeba sobie zdawać sprawę z pewnej dalszej niedokładności spowodowanej tem, że osoby, które wzięły wizy pobytowe, niekoniecznie mogą z nich skorzystać, te zaś, które wzięły wizy tranzytowe, mogą przez Polskę nie przejeżdżać. Ponadto dana osoba mogła wziąć wizę w jednym okresie czasu, a wykorzystać ją w innym.

b. Przy szacowaniu rozchodów z tytułu turystyki posługujemy się statystyką wydanych paszportów na wyjazd z Polski. Ogólne rozchody w turystyce podaje tablica 20.

Przy szacowaniu rozchodów z tytułu turystyki przyjęto przeciętną liczbę dni pobytu zagranicą w zależności od kategorii wydanego paszportu oraz przeciętną stawkę wydatków. Za przeciętną stawkę wydatków dla wszystkich paszportów bez względu na ich rodzaj, przyjęto zł. 30 dziennie dla 1931 i 1932 roku. Obniżono ją o 1/3 w stosunku do analogicznej stawki z roku 1930. Na dzienny wydatek zł. 30 zagranicą składają się: koszty komunikacji, utrzymania, hotele, pobyt w uzdrowiskach i zdrojowiskach, kupno pamiątek i t. d. Iloczyn z przyjętej ogólnej stawki, liczby paszportów oraz przeciętnej liczby dni przyjętej dla odnośnej kategorii paszportu daje nam ostateczną wysokość kwot pieniężnych, wydanych zagranicą przez obywateli polskich wyjeżdżających z kraju.

Oprócz wyjazdów zagranicę za paszportem, obywatele polscy przekraczają granicę polską bez paszportów i wiz (np. wycieczki morskie polskimi liniami do krajów europejskich i pozaeuropejskich, pobyt na terenie W. m. Gdańska). Przy tego rodzaju wyjazdach obywatele polscy dokonywają również wydatków. Szacunki odnośnych wydatków mieszczą się w tablicy 20, w ogólnych sumach rozchodu.

Szacunki turystyki nie są jeszcze z tego względu dokładne, że poza ruchem paszportowym nie uwzględniają małego ruchu granicznego. Ten ostatni regulowany jest umowami o ułatwieniach w małym ruchu granicznym i zasadniczo odbywa się na podstawie różnego rodzaju przepustek. Przepustki te wydają władze administracyjne (graniczne starostwa) lub też niektóre samorządy. Jednak w związku z liberalnym traktowaniem ruchu granicznego przez zainteresowane państwa, organa kontrolne do odnośnych przepustek nie przykładają większej wagi. Do roku 1932 włącznie statystyki ruchu pogranicznego wogóle nie opracowywano.

3. Usługi komunikacyjne

Z powodu korzystania jednych państw z urządzeń komunikacyjnych państw drugich powstają między nimi rozrachunki za t. zw. usługi komunikacyjne. Do usług komunikacyjnych zaliczamy usługi: kolejowe, morskie i pocztowe.

a. Usługi kolejowe. Statystyka rozrachunków z tytułu usług kolejowych prowadzona jest z podziałem na rozrachunki z tytułu komunikacji tranzytowej i bezpośredniej. Wszelkie rozrachunki wynikające z komunikacji tranzytowej zaliczamy w całości do bilansu płatniczego Polski.

Rozrachunki z tytułu usług kolejowych ilustruje tablica 21. Zestawiono ją na podstawie materiałów nadesłanych przez Ministerstwo Komunikacji. Należności i zobowiązania z tytułu usług kolejowych wynikają w stosunku do zagranicy przede wszystkim z przewozu osób, bagażu i towarów.

Według kolejowej statystyki rozrachunkowej za transporty tranzytowe uważane są tylko te transporty, przy których przewoźne obliczone zostało według odpowiedniej związkowej taryfy tranzytowej, obowiązującej między krajem wysłania, Polską jako krajem tranzytowym, i krajem przeznaczenia przesyłki. Jeżeli takiej taryfy nie ma, lub nie można jej zastosować, wówczas dane transporty zaliczane są w statystyce kolejowo-rozrachunkowej do komunikacji bezpośredniej, mimo, że zostały one przewieziane tranzytem przez Polskę. Wynika stąd, że o tranzycie w znaczeniu kolejowo-rozrachunkowym decyduje zastosowana taryfa.

Jeżeli np. przesyłka towarowa została wysłana z Rumunji do Niemiec tranzytem przez Polskę, a przewoźne za tę przesyłkę obliczone według związkowej taryfy tranzytowej rumuńsko-polsko-niemieckiej, wówczas w statystyce kolejowo-rozrachunkowej należności za ten przewóz są zaliczone do komunikacji tranzytowej. Jeżeli natomiast przewoźne za przesyłkę z Rumunji do Niemiec tranzytem przez Polskę zostało obliczone według taryf wewnętrznych uczestniczących kolei, bądź z tego powodu, że dany towar nie jest włączony do taryfy związkowej tranzytowej, bądź z uwagi na żądanie nadawcy, wówczas w statystyce kolejowo-rozrachunkowej należności za dany przewóz są zaliczone w komunikacji bezpośredniej a nie tranzytowej.

Wobec takiego stanu rzeczy część rozrachunków z tytułu komunikacji bezpośredniej ma swe źródło w przewozach faktycznie tranzytowych, które jednak w rozrachunkach z uwagi na specjalne przepisy kolejowe nie zostały zaliczone do komunikacji tranzytowej.

Rozrachunki z tytułu komunikacji bezpośredniej w bilansie płatniczym z reguły nie są uwzględniane. Kwoty związane z tego rodzaju komunikacją objęte są obrotami towarowymi w statystyce handlu zagranicznego. Natomiast opłaty za przewozy osób ujęte zostały w wydatkach turystycznych.

Ponieważ jednak część rozrachunków z komunikacji bezpośredniej ma charakter tranzytu, przeto z działu odrzuconych rozrachunków komunikacji bezpośredniej musimy wyodrębnić tę część rozrachunków i wykazać ją łącznie z innymi uwzględnionymi usługami kolejowymi. Ponieważ nie rozporządzamy odnośniami danymi konkretnymi, przeto zmuszeni jesteśmy w dalszym

ciągu posługiwać się analogiczną metodą, jaką zastosowano w 1930 r. Przyjmujemy mianowicie, że z ogólnej kwoty rozrachunków z tytułu komunikacji bezpośredniej 40% posiada charakter tranzytu. Odnośne kwoty wykazano w tablicy 21, w pozycji II. Pozostałe 60% rozrachunków z motywów wyżej wyliczonych odrzucono i w tablicy 21 nie wykazano.

Wszelkie natomiast należności i zobowiązania z tytułu komunikacji bezpośredniej, które pozostały do uregulowania w dniu 31 grudnia 1931 i 1932 roku, w całości zostały zaliczone do stanów należności i zobowiązań, narówni z należnościami i zobowiązaniami wynikłymi z tytułu komunikacji tranzytowej.

Zarówno z komunikacji tranzytowej jak i bezpośredniej wynikają oprócz powyższych inne jeszcze rozrachunki. Np. wagon włoski, w którym przywieziono towar do Warszawy, wraca spowrotem do Włoch. Za czas przebywania tego wagonu w Polsce Polskie Koleje Państwowe płacą kolejom włoskim odpowiednie wynagrodzenie. Ponadto, w okresach wzmożonego ruchu kolejowego państwa wynajmują sobie wzajemnie pewną ilość wagonów, co również daje powód do przeprowadzenia pewnych rozrachunków. Te i tym podobne pozycje związane z komunikacją bezpośrednią i tranzytową zostały w całości uwzględnione w usługach kolejowych zarówno w obrotach płatniczych, jak i stanach należności i zobowiązań.

b. Usługi morskie ilustruje tablica 22. Zestawiono ją na podstawie danych: a) polskich towarzystw okrętowych z tytułu przewozu osób i towarów, oraz wydatków dokonanych zagranicą, b) Urzędu Morskiego w Gdyni, odnośnie opłat portowych uiszczanych przez zagraniczne bandery zawijające do portu w Gdyni.

Opłaty portowe zostały po raz pierwszy oszacowane przez Urząd Morski dla roku 1931 i 1932. W latach poprzednich Główny Urząd Statystyczny posługiwał się własną metodą wyliczenia. Dochody naszych Towarzystw Okrętowych (Polsko-Brytyjskie, Polskarob, Polsko-Transatlantyczne, Żegluga Polska) zostały podane przez odnośne towarzystwa.

Rozchody towarzystw okrętowych zostały podane przez towarzystwa drogą wyliczeń szacunkowych i figurują oddzielnie w tablicy 22 (Rozchód).

c. Usługi pocztowe ilustruje tablica 24. Zestawiono ją na podstawie materiałów Ministerstwa Poczty i Telegrafów według metody z roku 1930. Usługi pocztowe wynikają z wzajemnego korzystania państw z urządzeń pocztowych. List wysłany z Polski do Włoch, korzysta z urządzeń poczty Czechosłowacji, Austrii i Włoch. Wynikają stąd pewne rozrachunki. Tablica 24 zatem, nie ilustruje obrotu listami, paczkami i t. p. Przedstawia jedynie wysokość opłat, jakie Polska wypłaciła, względnie pobrała od zagranicy z tytułu przesyłanych listów, paczek, przekazów, telegramów i t. p.

Celem zachowania porównalności w tabl. 1a (obacz grupę III, poz. 3) zmieniono dla 1929 i 1930 roku dane dla usług kolejowych i pocztowych. Wobec tego, obecnie wykazane ogólne kwoty usług komunikacyjnych nie pokrywają się z kwotami z tego samego tytułu, opublikowanymi w *Statystyce Polskiej*, serja B, zes. 17, tabl. 80.

4. Usługi ubezpieczeniowe

Na terenie Polski oprócz krajowych zakładów ubezpieczeń działają jeszcze oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń. Jedne i drugie przekazują względnie otrzymują z zagranicy pewne kwoty pieniężne. Krajowe zakłady ubezpieczeń mają stałe obroty z zagranicą z tytułu reasekuracji biernej względnie czynnej, przeprowadzanej w zakładach ubezpieczeń, mających swe siedziby poza granicami Polski; oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń dokonywają również obrotów z zagranicą z racji przekazywania swym centralom względnie otrzymywania od nich kwot pieniężnych z tytułu asekuracji w nich obywateli z terenu polskiego.

Dane tablicy XI obrazują kwoty zapisane przez krajowe zakłady ubezpieczeń na ciężar lub dobro reasekuratorów zagranicznych. Operacje ubezpieczeniowe oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń, działających w Polsce, obrazuje tablica XII. Natomiast kwoty faktycznie przekazane zagranicę względnie otrzymane od zagranicy przez krajowe i zagraniczne zakłady ubezpieczeń obrazuje tablica 23-A. Ogólne kwoty tej tablicy uwzględniono w tablicy 1, grupie III, poz. 4. Należy nadmienić, że w tablicy 1-a celem zachowania porównalności zmieniono w usługach ubezpieczeniowych kwoty zapisane na ciężar względnie dobro reasekuratorów w 1929 r. i 1930 r., na kwoty faktycznie przekazane zagranicę lub otrzymane od zagranicy.

Tabl. XI. Operacje ubezpieczeniowe krajowych zakładów ubezpieczeń

I. Przychód z tytułu reasekuracji w zagranicznych zakładach ubezpieczeń

W tysiącach złotych

1931, 1932

Kraj reasekurantów	Rok	Zapisano na ciężar (obciążono) reasekurantów zagranicznych							
		Ogółem	z tytułu reasekuracji						
			czynnej			biernej			
			Razem	Składki	Inne	Razem	Prowizje	Odszkodowania	Inne
Ogółem	1931	61 337	14 055	13 642	413	47 282	14 501	27 477	5 304
	1932	51 409	8 537	8 198	339	42 872	12 180	26 740	3 952
Anglja	1931	6 123	2 299	2 262	37	3 824	1 392	2 254	178
	1932	7 258	1 794	1 784	10	5 464	1 095	3 219	1 150
Austrja	1931	6 156	1 052	1 006	46	5 104	1 714	3 118	272
	1932	5 626	526	467	59	5 100	1 520	3 163	417
Czechosłowacja	1931	919	232	224	8	687	250	437	0
	1932	713	65	64	1	648	212	417	19
Danja	1931	1 550	447	433	14	1 103	358	738	7
	1932	1 033	235	224	11	798	236	547	15
Finlandja	1931	113	81	79	2	32	15	17	—
	1932	86	54	53	1	32	12	20	—
Francja	1931	7 819	3 069	2 936	133	4 750	1 414	3 151	185
	1932	4 034	1 178	1 044	134	2 856	809	2 003	44
W. m. Gdańsk	1931	3 838	—	—	—	3 838	622	995	2 221
	1932	2 638	—	—	—	2 638	705	1 072	851
Jugosławja	1931	60	53	53	0	7	3	4	—
	1932	31	24	23	1	7	3	4	—
Niemcy	1931	13 567	3 806	3 727	79	9 761	3 070	6 036	655
	1932	10 464	2 129	2 069	60	8 335	2 583	5 202	550
Norwegja	1931	410	—	—	—	410	123	287	—
	1932	244	0	—	0	244	77	167	—
Szwajcarja	1931	13 476	1 566	1 499	67	11 910	3 517	7 029	1 364
	1932	11 816	1 167	1 130	37	10 649	2 884	7 331	434
Szwecja	1931	99	—	—	—	99	39	60	—
	1932	146	61	60	1	85	29	56	—
Włochy	1931	6 874	1 316	1 291	25	5 558	1 906	3 232	420
	1932	7 019	1 245	1 223	22	5 774	1 935	3 377	462
Węgry	1931	253	69	67	2	184	76	106	2
	1932	209	34	34	—	175	55	120	—
Inne	1931	80	65	65	0	15	2	13	—
	1932	92	25	23	2	67	25	42	—

II. Rozchód z tytułu reasekuracji w zagranicznych zakładach ubezpieczeń

W tysiącach złotych

1931, 1932

Kraj reasekurantów	Rok	Zapisano na dobro (uznano) reasekuratorów zagranicznych							
		Ogółem	z tytułu reasekuracji				z tytułu reasekuracji		
			czynnej				biernej		
			Razem	Prowizje	Odszkodowania	Inne	Razem	Składki	Inne
Ogółem	1931	70 046	15 855	4 825	10 698	332	54 191	52 113	2 078
	1932	54 084	10 394	3 319	6 843	232	43 690	41 054	2 636
Anglja	1931	7 741	2 811	1 016	1 795	0	4 930	4 818	112
	1932	5 984	1 805	651	1 154	0	4 179	3 969	210
Austria	1931	6 584	533	165	308	60	6 051	5 794	257
	1932	5 126	580	221	312	47	4 546	4 389	157
Czechosłowacja	1931	1 197	284	79	205	—	913	905	8
	1932	736	64	21	43	—	672	661	11
Dania	1931	1 870	594	137	456	1	1 276	1 242	34
	1932	1 166	354	107	244	3	812	793	19
Finlandja	1931	114	69	21	48	—	45	44	1
	1932	83	46	15	31	—	37	36	1
Francja	1931	8 636	3 408	990	2 346	72	5 228	5 134	94
	1932	4 952	2 206	519	1 613	74	2 746	2 593	153
W. m. Gdańsk	1931	2 985	—	—	—	—	2 985	2 702	283
	1932	1 961	—	—	—	—	1 961	1 717	244
Jugosławia	1931	53	44	14	30	—	9	9	0
	1932	38	31	10	21	—	7	7	0
Niemcy	1931	16 028	4 825	1 335	3 327	163	11 203	10 591	612
	1932	12 661	2 623	790	1 762	71	10 038	9 240	798
Norwegja	1931	435	0	—	0	—	435	431	4
	1932	270	0	—	0	—	270	262	8
Szwajcaria	1931	15 347	1 548	512	1 000	36	13 799	13 375	424
	1932	13 537	1 097	377	683	37	12 440	11 662	778
Szwecja	1931	150	—	—	—	—	150	149	1
	1932	121	30	15	15	—	91	90	1
Włochy	1931	8 450	1 533	508	1 025	0	6 917	6 672	245
	1932	7 077	1 425	552	873	—	5 652	5 400	252
Węgry	1931	345	103	29	74	—	242	239	3
	1932	203	36	14	22	—	167	164	3
Inne	1931	111	103	19	84	—	8	8	0
	1932	169	97	27	70	—	72	71	1

Tabl. XII. Operacje ubezpieczeniowe zagranicznych zakładów ubezpieczeń w Polsce

W tysiącach złotych

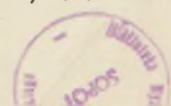
1931, 1932

Zakłady ubezpieczeń	Rok	Liczba zakładów	Przychód				Rozchód					Nadwyżka przychodu (+) względnie rozchodu (-)	
			Ogółem	Zbiór składek w Polsce	Dochód z majątku zakładów zagranicznych w Polsce	Inne	Ogółem	Szkody wypłacone w Polsce	Koszty akwizycji w Polsce	Koszty administracji w Polsce	Inne		
Ogółem	1931	8	41 219	36 929	3 467	823	41 463	11 824	6 237	7 744	15 658	—	244
	1932	8	42 037	37 271	4 253	513	35 482	14 562	5 342	6 992	8 586	+	6 555
Angielskie	1931	1	2 644	1 929	164	551	1 716	747	439	484	46	+	928
	1932	1	1 809	1 452	168	189	993	354	493	133	13	+	816
Austrjackie	1931	2	11 590	10 341	1 249	—	12 475	2 673	1 675	915	7 212	—	885
	1932	2	11 072	9 248	1 526	298	11 063	3 113	1 385	1 033	5 532	+	9
Niemieckie	1931	3	2 896	2 388	243	265	2 339	1 264	314	759	2	+	557
	1932	3	2 005	1 781	221	3	2 031	1 148	237	627	19	—	26
Włoskie	1931	2	24 089	22 271	1 811	724	24 933	7 140	3 809	5 586	8 398	—	844
	1932	2	27 151	24 790	2 338	23	21 395	9 947	3 227	5 199	3 022	+	5 756

5. Inne usługi; świadczenia jednostronne

a. Rozrachunki celne polsko-gdańskie opracowane zostały analogiczną metodą, jaką stosowano w r. 1930 i latach ubiegłych. Zilustrowane są one w tabelicy 1, grupie III, pozycji 5, na podstawie danych udzielonych przez Ministerstwo Skarbu.

b. Filmy. Tytułem licencji za wyświetlanie w Polsce obcych filmów płacimy zagranicy pewne kwoty. W r. 1931 Polska wypłaciła z tego tytułu 11 148 tys. zł., w roku następnym 8 218 tys. zł. Kwoty powyższe szacowano na podstawie obrotów biur kinematograficznych. Według informacji odnośnych biur, około 60% z ogół-

nych obrotów wpływa z Polski zagranicę tytułem wzmiankowanych wyżej licencji za wyświetlanie u nas filmów obcej produkcji. Rozchód powyższych kwot jest uzasadniony, jeżeli się uwzględni, że w Polsce wyświetla się głównie obce filmy (obacz tabl. XIII).

Tabl. XIII. Wyświetlona w Polsce taśma filmowa produkcji zagranicznej i polskiej, w procentach ogólnie wyświetlonego metrażu ^a

Kraj pochodzenia	1930—1933			
	1930	1931	1932	1933
Ogółem	100	100	100	100
Polska	8	10	11	10
Zagranica	92	90	89	90
w tem:				
Stany Zjednoczone Am.	61	56	52	63
Francja	6	11	15	12

^a Według danych Centralnego Biura Filmowego.

Zagranicą wyświetlane są również i polskie filmy. Tytułem licencji za ich wyświetlanie zagranicą, wstawiono zgodnie z orzeczeniem znawców w tej dziedzinie po stronie przychodu w 1931 r. — 150 tys., a w roku 1932 — 100 tys. złotych. Obroty płatnicze z tytułu licencji filmowych umieszczono w tabl. 1, grupa III, poz. 5.

c. Wydatki rządowe. Rząd Polski wydaje pewne kwoty zagranicą na utrzymanie swych ambasad, poselstw, konsulatów i przedstawicielstw. Ponadto pewne kwoty przeznaczone są na opiekę społeczną, stypendja, składki do instytucji międzynarodowych i t. p. Wszelkie kwoty z powyższych tytułów zamieszczono na rozchodzie obrotów płatniczych. Po stronie przychodu obrotów płatniczych w tej pozycji zamieszczono kwoty nadsyłane przez odnośne placówki zagraniczne do Ministerstwa Spraw Zagranicznych tytułem pobranych od cudzoziemców opłat za wizy na wjazd do Polski, ponadto tytułem podatków i innych potrąceń od pensyj urzędniczych i t. p.

Podobnie rządy państw obcych wydają w Polsce również pewne kwoty pieniężne z tytułu utrzymywania swych przedstawicielstw (ambasad, poselstw, konsulatów i t. p.). Wszelkie te kwoty zaliczono do przychodów. Po stronie rozchodów natomiast figurują kwoty, przekazane zagranicę przez powyższe przedstawicielstwa tytułem pobranych opłat za wizy, podatków od pensyj urzędniczych, oszczędności i t. p.

Kwoty odnoszące się do poz. c figurują w tablicy I, w grupie usług, w pozycji 5.

d. Usługi z tytułu praw własności. W dziale tym ujmujemy kwoty przekazane zagranicę względnie otrzymane od zagranicy z tytułu używania praw do patentu, wzoru towarowego i t. p. Odnośne kwoty opracowano na podstawie ankiety rozesłanej do spółek akcyjnych i innych przedsiębiorstw. Szczegółowe zobrazowanie wydanych kwot zagranicą ilustruje tablica XIV.

Tabl. XIV nie obejmuje wszystkich wydanych zagranicą kwot. Poza przedsiębiorstwami takimi jak spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, są jeszcze inne przedsiębiorstwa, co do których wiadomo, że korzystają z zagranicznych patentów, licencji i t. p., płacąc z tego tytułu poważne sumy pieniężne. Przy obecnym stanie dochodzeń w sprawie bilansu płatniczego, sumy te nie mogą być statystycznie uchwycone.

Tabl. XIV. Rozchody z tytułu używania praw własności W tysiącach złotych

Wyszczególnienie	1931, 1932	
	1931	1932
Ogółem	15 097	9 625
A. Jednorazowe opłaty za nabycie praw do eksploatacji	1 691	584
patentu	565	47
wzoru towarowego	191	—
znaku ochronnego	428	438
licencji	65	94
z innych tytułów	442	5
B. Periodyczne opłaty za eksploatację	13 406	9 041
patentu	1 591	2 135
wzoru towarowego	836	448
znaku ochronnego	258	168
licencji	10 368	6 185
z innych tytułów	353	105

Z drugiej strony, Główny Urząd Statystyczny nie miał podstaw do obliczenia kwot przekazanych Polsce tytułem użytkowania przez zagranicę praw własności osób fizycznych lub prawnych z terenu Rzeczypospolitej Polskiej. O istnieniu jednak wspomnianych kwot świadczą obserwacje uchwycone ankietą, wypełnioną w odniesieniu do danego działu przez kilka zaledwie spółek akcyjnych. Przychód i rozchód z tytułu praw własności ilustruje tablica XV.

Tabl. XV. Obroty płatnicze z tytułu praw własności W tysiącach złotych

Rok	1931, 1932	
	Przychód	Rozchód
1931	1 046	15 097
1932	700	9 625

Kwoty podane w tablicy XV figurują w tej wysokości, w jakiej zdołano je uchwycić wzmiankowaną ankietą. Nie mając żadnych konkretnych podstaw do uzupełnienia powyższego obrazu, nie przeprowadza się dalszych szacunków. W rzeczywistości zapewne po obu stronach obrotów płatniczych kwoty te są znacznie wyższe. Odnośne kwoty figurują w tablicy 1, grupa III, poz. 5.

e. Usługi w zakresie praw autorskich stanowią osobną część obrotów płatniczych. Związane są one z tłumaczeniem dzieł obcych na język polski, oraz dzieł polskich na język obcy i przekazywaniem w związku z tem honorarjów autorom dzieł tłumaczonych. Również pewne źródło mają obroty płatnicze w utworach dramatycznych obcych, granych na scenach polskich, oraz w polskich utworach dramatycznych wystawianych na scenach zagranicznych. Analogicznie przedstawia się sprawa z utworami muzycznymi. Usługi autorskie podano w tablicy 1, w grupie usług, w pozycji 5.

Do pozycji usług zaliczono również wydatki związane z reklamą przemysłową, handlową i t. p.

f. Do świadczeń jednostronnych zalicza się kwoty pieniężne, przekazywane z jednego kraju do drugiego bez żądania za nie równoważnika. W dziale tym uwzględnia się po stronie przychodu kwoty otrzymane od towarzystw dobroczynnych, po stronie rozchodu kwoty przekazane zagranicę z tytułu świętopietrza

i funduszków misyjnych. Innych świadczeń dotychczas nie uchwycono.

Do Polski napływają z zagranicy kwoty pieniężne od różnych towarzystw dobroczynnych; przeznaczane są one dla ich pokrewnych organizacji, mających siedzibę w Polsce. Są to przesyłki w formie bezwrotnych subwencji. Część z tych kwot zostaje w Polsce, część jednak przekazywana jest z Polski zagranicę. Ma to miejsce wówczas, jeżeli odnośna organizacja w Polsce spełnia rolę rozdzielczej centrali dla pokrewnych organizacji w krajach np. bałtyckich, czy innych. Typowym towarzystwem otrzymującym bezzwrotne subwencje jest polska Y. M. C. A., zasilana pieniężnie przez podobną organizację w Stanach Zjednoczonych. Poza tem można wymienić kilka żydowskich towarzystw jak: Jeas, Hias, Keren Hajesod, Keren Kajemet, Jewish Colonisation Association, American Joint Distribution Committee, American Joint Reconstruction Foundation, Ort.

Do rozchodowych pozycji świadczeń jednostronnych zaliczamy świętopietrze oraz wszelkie fundusze misyjne. Raz w roku na św. Piotra i Pawła zbiera się w kościołach na tacę składki na t.zw. „świętopietrze”. Zebrane w ten sposób składki wiernych przekazywane są do Stolicy Apostolskiej. Oprócz świętopietrza poważne kwoty przekazuje Polska Watykanowi na różne fundusze misyjne, mające na celu nawracanie niewiernych na wiarę chrześcijańską. Zbiórką na fundusze misyjne zajmuje się w Polsce kilka organizacji. Jak wykazały nieliczne zresztą informacje, ogólna składka na tacę tytułem świętopietrza waha się w poszczególnych kościołach dużego miasta od 150 — 350 złotych. Ta sama składka w kościele wiejskim

jest napewno mniejsza. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że na świętopietrze składają się również zakony, biskupstwa, arcybiskupstwa, ponadto niektóre osoby, które uważają za obowiązek religijny złożyć co roku na świętopietrze jednorazowo kilkaset lub parę tysięcy złotych.

Składki na fundusze misyjne powstają z opodatkowania księży, ponadto z drobnych składek bardzo rozpowszechnionych wśród warstw niższych.

Ogólne obroty płatnicze towarzystw dobroczynnych oraz innych jednostronnych świadczeń ilustruje tablica XVI. Odnośne kwoty umieszczone zostały w tablicy I, grupa III, poz. 5.

Tabl. XVI. Obroty płatnicze świadczeń jednostronnych

W tysiącach złotych		1931, 1932	
Rok	Przychód	Rozchód	
1931	14 624	7 335	
1932	12 960	7 330	

IV. Obroty towarowe

Za podstawę do szacowania obrotów towarowych służy statystyka handlu zagranicznego. Rzeczpospolita Polska i W. m. Gdańsk stanowią wprawdzie jeden obszar celny, ale dwa obszary polityczne.

Dane dotyczące handlu zagranicznego obejmują terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej i W. m. Gdańska, z wyjątkiem wolnej strefy portu gdańskiego. W myśl tego cośmy wyżej powiedzieli, z ogólnych obrotów handlu zagranicznego należy wydzielić tę część, która przypada na Gdańsk.

Tabl. XVII. Szacunek kosztów przeladunku towarów wywiezionych i przywiezionych przez port Gdański

Wyszczególnienie	Przewieziono towarów w tonnach		Przeciętny koszt przeladunku 1 tonny w złotych <i>a</i>		Ogółem koszty przeladunku w tysiącach złotych	
	1931	1932	1931	1932	1931	1932
	A. Przywóz					
Ogółem	447 838	345 074	7,94	6,95	3 557,6	2 398,0
Zboża	8 464	7 297	6,80	4,17	57,6	30,4
Mąka, kasza i sól	1 903	691	7,60	3,88	14,5	2,7
Owoce	4 578	2 403	13,24	13,16	60,6	31,6
Herbata i korzenie	2 850	2 236	19,00	14,49	54,1	32,4
Kawa, kakao i surogaty	8 969	7 559	15,81	12,06	141,8	91,2
Cukier wszelki	6 264	7 153	8,75	8,43	54,8	60,3
Ryby	42 185	36 670	15,19	15,19	640,8	557,0
Tłuszcze roślinne	8 854	8 125	10,76	10,76	95,3	87,4
Makuchy	1 483	2 115	13,52	13,52	20,0	28,6
Pasza dla zwierząt	5 244	2 805	5,45	5,45	28,6	15,3
Różne spożywcze	7 346	3 771	11,83	11,37	86,9	42,9
Skóry	3 800	2 947	14,70	10,76	55,9	31,7
Nasiona oleiste	8 472	7 392	15,12	15,12	128,1	111,8
Nasiona inne	1 065	271	15,34	15,34	16,3	4,2
Rudy metalowe	147 862	48 278	6,05	3,03	894,6	146,3
Węgiel	26 083	87 987	2,23	2,23	58,2	196,2
Koks	4 210	12 865	2,52	2,52	10,6	32,4
Gumelastyka	1 634	1 527	15,15	12,15	24,8	18,5
Nawozy sztuczne	15 161	1 989	3,13	3,06	47,4	6,1
Fosforyty	46 859	1 313	3,20	3,20	149,9	4,2
Smoly i pochodne	3 703	3 541	9,65	9,65	35,7	34,2
Guny i żywice	564	550	10,76	10,76	6,1	5,9
Tłuszcze techniczne	22 417	26 468	12,90	10,76	289,2	284,8
Szmelc	9 304	7 781	5,31	5,31	49,4	41,3
Miedź	1 952	747	13,00	12,06	25,4	9,0
Metale i wyroby	8 862	8 039	13,00	12,06	115,2	96,9
Różne	47 750	52 554	8,29	7,51	395,8	394,7

a Ob. uwagę *a* na str. 22.

(dok.)

Wyszczególnienie	Przewieziono towarów w tonnach		Przeciętny koszt prze- ładunku i tonny w złotych ^a		Ogółem koszty prze- ładunku w tysiącach złotych	
	1931	1932	1931	1932	1931	1932
B. Wywóz						
Ogółem	7 652 771	5 121 692	3,68	3,15	28 129,5	16 152,9
Zboża	182 535	275 602	6,80	4,17	1 241,2	1 149,3
Strączkowe	12 950	16 697	15,35	9,45	198,8	157,8
Mąka, kasza i sód	35 841	28 295	7,60	3,88	272,4	109,8
Cukier wszelki	213 877	95 006	8,75	8,43	1 871,4	800,9
Bekony	5 728	2 134	11,11	9,39	63,6	20,0
Wędliny i szynki	1 874	1 299	11,36	9,60	21,3	12,5
Jaja	114	416	13,97	13,88	1,6	5,8
Makuchy	109	1 706	13,60	13,52	1,5	23,1
Otręby i pasza dla zwierząt	23 371	57 757	5,42	5,35	126,7	309,0
Różne spożywcze	50 603	20 190	7,99	5,44	404,3	109,8
Skóry	1 379	1 323	14,70	10,76	20,3	14,2
Drzewo surowe	59 482	30 439	6,80	4,66	404,5	141,8
Drzewo napółobrobione	800 358	431 264	10,50	7,19	8 403,8	3 100,8
Wyroby ciesielskie i stolarskie	24 229	19 853	17,93	12,29	434,4	244,0
Nasiona oleiste	7 456	5 151	15,23	15,12	113,5	77,9
Nasiona inne	6 787	12 391	15,31	15,34	103,9	190,1
Rudy metalowe	1 039	384	6,05	3,03	6,3	1,2
Węgiel i koks	6 061 476	3 974 332	2,23	2,23	13 517,1	8 862,7
Nafta i oleje	25 014	39 543	7,82	7,61	195,6	300,9
Gumelastyka	677	697	15,15	12,15	10,3	8,5
Nawozy sztuczne	53 771	54 222	3,13	3,06	168,3	165,9
Smoły i pochodne	4 707	4 258	9,65	9,65	45,4	41,1
Cynk	5 794	7 555	13,00	5,53	75,3	41,8
Metale i wyroby z metali	8 637	8 285	13,00	12,00	112,3	99,9
Różne	64 963	32 893	4,86	4,99	315,7	164,1

^a Stawki dla 1931 roku oszacowano na podstawie materiałów Głównego Urzędu Statystycznego; stawki dla 1932 roku podano na podstawie obliczeń delegatów Komisji Parytetowej Polsko-Gdańskiej: Dr. Zdz. Grabskiego i Inż. M. Kostaneckiego.

Uwaga. Z braku stawek dla niektórych towarów w 1931 roku przyjęto stawki z roku 1932.

Wylimitowanie W. m. Gdańska przeprowadza się metodą szacunkową: wartość przywozu, wykazaną w Roczniku Handlu Zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej i W. m. Gdańska zwiększa się wskutek dodania do niej: kosztów przeladunku w porcie gdańskim (obacz tablicę XVII, dział A), pośrednictwa kupców gdańskich oraz przewozu kolejowego przez terytorjum gdańskie. Jednocześnie odejmuje się wartość tej części przywozu, która przeznaczona została wyłącznie na spożycie W. m. Gdańska¹.

Tablica XVII ilustruje szacunek kosztów przeladunku towarów przywiezionych i wywiezionych przez port Gdański w 1931 i 1932 r.

Wydzielenie W. m. Gdańska w wywozie polega na zmniejszeniu ogólnej wartości wywozu, wykazanej w statystyce handlu zagranicznego wskutek odjęcia wartości własnego wywozu W. m. Gdańska oraz kosztów: a) przewozu kolejowego przez teren gdański, b) pośrednictwa kupców gdańskich, c) przeladunku w porcie gdań-

skim (obacz tablicę XVII, dział B). Jednocześnie dodaje się wartość wywozu artykułów spożywczych z Polski na teren W. m. Gdańska.

Do uzyskanej w ten sposób ogólnej wartości przywozu i wywozu, odnoszącej się wyłącznie do obszaru polskiego, dodaje się wartość przywozu i wywozu srebra oraz szacunkową wartość wymytu i przemytu (obacz tablicę 25, poz. 1).

Uwzględnianie złota wykazywanego w handlu zagranicznym nie odpowiada rzeczywistym obrotom płatniczym. Można bowiem złoto zakupić zagranicą, ale go nie przywieźć do kraju. Transakcja taka nie będzie miała wpływu na obroty towarowe, ale nie będzie bez znaczenia dla obrotów płatniczych. Dane o ruchach złota zaczerpnięto z Rocznika Handlu Zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej i W. m. Gdańska oraz z danych Banku Polskiego (obacz tablicę 25, poz. 2).

JÓZEF GĄTKIEWICZ

Tabl. 1. Bilans płatniczy Polski (obroty płatnicze) w latach 1931 i 1932

W tysiącach złotych

Nazwa pozycji	Przy-	Roz-	Przewyżka	Przychód	Rozchód	Przewyżka
	chód	chód	przychodu (+) rozchodu (-)			przychodu (+) rozchodu (-)
	I	9	I	I	9	2
Ogółem	4 509 082	4 509 082	×	2 991 815	2 991 815	×
I. obroty kredytowe	1 988 621	1 992 166	—	1 175 869	1 207 313	—
A. Długoterminowe	464 287	350 507	+	113 780	181 876	+
1. Zadłużenie Państwa	227 982	69 479	+	158 503	6 208	—
2. Zadłużenie samorządu terytorjalnego	8 531	3 235	+	5 296	2 629	—
3. Kredyty w obligacjach i listach zastawnych	96 375	22 156	+	74 219	35 434	+
4. Udziały polskie w kapitałach własnych przedsiębiorstw zagranicznych	7 009	54 267	—	47 258	643	+
5. Udziały zagraniczne w kapitałach własnych przedsiębiorstw polskich	108 991	134 426	—	25 435	120 926	+
6. Oddziały przedsiębiorstw zagranicznych działające w Polsce	12 489	66 944	—	54 455	9 234	—
7. Inne kredyty długoterminowe	2 910	—	+	2 910	6 802	+
B. Krótkoterminowe	1 524 334	1 641 659	—	993 993	1 060 402	—
1. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich	901 460	867 521	+	33 939	552 062	—
a. udzielone zagranicy	70 362	22 363	+	47 999	24 602	+
b. otrzymane od zagranicy	831 098	845 158	—	14 060	527 460	—
2. Kredyty gotówkowe oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych, otrzymane poza centralą	12 573	5 425	+	7 148	22 588	+
3. Kredyty bankowe	261 746	459 745	—	197 999	110 610	—
a. udzielone zagranicy	90 562	49 460	+	41 102	72 868	+
b. otrzymane od zagranicy	171 184	410 285	—	239 101	37 742	—
4. Międzybankowe obroty papierami wartościowymi	11 736	27 721	—	15 985	8 879	—
5. Dewizy i waluty zagraniczne	199 244	—	+	199 244	76 760	+
6. Kredyty towarowe z tytułu handlu zagranicznego	22 899	281 247	—	258 348	223 094	+
7. Inne kredyty krótkoterminowe	114 676	—	+	114 676	—	—
II. Korzyści majątkowe (procenty, prowizje, dywidendy, kupony, tantjemy i t. p.)	25 672	443 132	—	417 460	15 064	—
1. Zadłużenie Państwa	—	173 263	—	173 263	—	—
2. Zadłużenie samorządu terytorjalnego	—	14 608	—	14 608	—	—
3. Kredyty w obligacjach i listach zastawnych	—	44 357	—	44 357	—	—
4. Udziały polskie w przedsiębiorstwach zagranicznych	1 274	—	+	1 274	749	+
5. Udziały zagraniczne w przedsiębiorstwach polskich	—	40 752	—	40 752	—	—
6. Zyski, procenty i t. p. oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych działających w Polsce	—	17 743	—	17 743	—	—
7. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich	708	103 599	—	102 891	181	—
a. udzielone zagranicy	708	—	+	708	181	+
b. otrzymane od zagranicy	—	103 599	—	103 599	—	—
8. Kredyty bankowe	8 060	33 413	—	25 353	4 654	—
9. Kredyty towarowe w handlu zagranicznym	15 630	15 397	+	233	9 480	+
III. Usługi oraz świadczenia jednostronne	677 498	438 044	+	239 454	522 933	+
1. Migracja zarobkowa	274 328	18 313	+	256 015	206 648	+
2. Turystyka	55 666	146 776	—	91 110	46 699	—
3. Usługi komunikacyjne	216 093	68 835	+	147 258	165 271	+
a. kolejowe	189 723	55 526	+	134 197	137 194	+
b. morskie	20 810	9 832	+	10 978	23 539	+
c. pocztowe	5 560	3 477	+	2 083	4 538	+
4. Usługi ubezpieczeniowe	13 737	17 919	—	4 182	13 329	—
5. Inne usługi, świadczenia jednostronne w tem rozrachunki celne polsko-gdańskie	117 674	186 201	—	68 527	90 986	—
w tem rozrachunki celne polsko-gdańskie	59 585	70 248	—	10 663	42 751	—
IV. obroty towarowe	1 817 291	1 627 620	+	189 671	1 277 311	+
1. Handel zagraniczny (wraz ze srebrem i kontrabandą, bez W. m. Gdańska)	1 817 182	1 566 905	+	250 277	1 053 851	+
2. Złoto	109	60 715	—	60 606	223 460	—
V. Pozycje statystycznie nieuchwytne (wynik błędów i opuszczeń)	—	8 120	—	8 120	638	+

Tabl. 1a. Bilans płatniczy Polski

W milionach złotych

Nr. pozycji	Nazwa pozycji	Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód
		1 9 2 4	1 9 2 4	1 9 2 5	1 9 2 5	1 9 2 6	1 9 2 6	1 9 2 7	1 9 2 7
	Ogółem	3840,4	3840,4	4551,6	4551,6	3510,2	3510,2	4929,9	4929,9
I.	Obroty kredytowe	832,7	587,5	1593,2	536,5	749,0	933,1	1536,2	1030,9
A.	Długoterminowe	162,9	26,6	477,1	68,3	28,3	84,7	614,1	95,5
1.	Zadłużenie Państwa i samorządu terytorjalnego	144,8	26,3	414,5	60,5	12,1	75,2	544,9	94,8
2.	Kredyty w obligacjach i listach zastawnych	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	Udziały polskie w kapitałach własnych przedsiębiorstw zagranicznych	—	—	1,7	—	—	—	—	—
4.	Udziały zagraniczne w kapitałach własnych przedsiębiorstw polskich	18,1	—	60,9	—	12,3	—	68,1	—
5.	Oddziały przedsiębiorstw zagranicznych działające w Polsce	—	0,3	—	0,9	3,9	—	—	0,7
6.	Inne kredyty długoterminowe	—	—	—	6,9	—	9,5	1,1	—
B.	Krótkoterminowe	669,8	560,9	1116,1	468,2	720,7	848,4	922,1	935,4
1.	Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich	497,1	185,8	506,5	435,3	629,5	526,1	751,2	327,3
a.	udzielone zagranicy	6,9	5,2	20,6	12,5	33,3	39,4	25,7	16,6
b.	otrzymane od zagranicy	490,2	180,6	545,9	422,8	596,2	486,7	725,5	310,7
2.	Kredyty bankowe	145,2	375,1	515,2	32,9	71,2	314,8	115,5	582,8
a.	udzielone zagranicy	15,8	—	451,2	16,0	—	253,1	9,2	561,0
b.	otrzymane od zagranicy	129,4	375,1	64,0	16,9	71,2	61,7	106,3	21,8
3.	Międzynarodowe obroty papierami wartościowymi	27,5	—	34,4	—	20,0	7,5	55,4	25,3
4.	Kredyty towarowe z tytułu handlu zagranicznego	—	—	—	—	—	—	—	—
5.	Inne kredyty krótkoterminowe	—	—	—	—	—	—	—	—
II.	Korzyści majątkowe (procenty, prowizje, dywidendy, kupony, tantiemy i t. p.)	10,8	124,4	6,2	123,8	6,5	175,5	17,9	247,4
1.	Zadłużenie Państwa i samorządu terytorjalnego	—	15,0	—	31,5	—	80,2	—	94,3
2.	Udziały w przedsiębiorstwach	—	49,9	—	18,4	—	15,5	—	57,2
3.	Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich	0,2	46,4	0,2	58,4	0,5	64,8	0,2	76,7
4.	Inne	10,6	13,1	6,0	15,5	6,0	15,0	17,7	19,2
III.	Usługi oraz świadczenia jednostronne	595,8	379,9	592,4	406,0	480,9	304,0	597,8	399,1
1.	Migracja zarobkowa	271,1	49,7	258,0	78,0	241,1	62,4	242,7	53,6
2.	Turystyka	61,9	149,0	48,2	141,0	60,7	76,9	71,1	122,0
3.	Usługi komunikacyjne	129,7	63,8	176,8	59,3	121,2	82,6	199,7	96,1
4.	Usługi ubezpieczeniowe	9,6	15,8	22,7	22,9	4,2	5,4	6,7	5,4
5.	Inne usługi i świadczenia jednostronne	123,5	101,6	86,7	104,8	53,7	76,7	77,6	122,0
	w tem rozrachunki celne polsko-gdańskie	41,1	87,2	66,0	90,7	41,0	56,3	58,4	79,6
IV.	Obroty towarowe	2264,2	2748,6	2294,9	3485,3	2273,8	1472,2	2552,8	3252,5
1.	Handel zagraniczny (wraz ze srebrem i kontrabandą bez W. m. Gdańska)	2261,6	2721,9	2286,3	3382,1	2269,2	1467,9	2547,3	2964,8
2.	Złoto	2,6	26,7	8,6	103,2	4,6	4,3	5,5	287,7
V.	Pozycje statystycznie nieuchwytnie (wynik błęd. i opuszcz.)	136,9	—	64,9	—	—	625,4	225,2	—

Tabl. 2. Stan zagranicznych należności i zobowiązań Polski

W tysiącach złotych

31.XII 1931, 1932

Nazwa pozycji	1931	1932
Należności ogółem	866 361	570 443
I. Kredyty	633 391	403 173
A. Długoterminowe	176 140	185 693
1. Należności Państwa	70 847	80 541
2. Udziały polskie w kapitałach własnych przedsiębiorstw zagranicznych	105 293	105 152
B. Krótkoterminowe	457 251	217 480
1. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich	14 422	12 518
2. Kredyty bankowe	141 682	126 909
3. Kredyty towarowe z tytułu handlu zagranicznego	301 147	78 053
II. Różne należności	232 970	167 270
Zobowiązania ogółem	10 229 331	9 792 276
I. Kredyty	10 175 758	9 732 143
A. Długoterminowe	7 592 396	7 554 470
1. Zadłużenie Państwa	4 569 843	4 514 235
2. Zadłużenie samorządu terytorjalnego	266 590	260 873
3. Kredyty w obligacjach i listach zastawnych	449 371	427 848
4. Udziały zagraniczne w kapitałach własnych przedsiębiorstw polskich	1 984 668	2 050 659
5. Kapitały oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych przeznaczone na działalność w Polsce	321 924	300 855
B. Krótkoterminowe	2 583 362	2 177 673
1. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich	1 884 290	1 689 179
2. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw zagranicznych, otrzymanych poza centralą	53 853	58 526
3. Kredyty bankowe	400 912	292 222
4. Kredyty towarowe z tytułu handlu zagranicznego	244 307	137 746
II. Różne zobowiązania	53 573	60 083

(obroty płatnicze) w latach 1924—1932

Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód	Przychód	Rozchód	Saldo		Nr. pozycji
												Przychód	Rozchód	
1928	1929	1930	1931	1932	1924	1932								
5162,6	5162,6	5227,8	5227,8	5142,0	5142,0	4509,1	4509,1	2991,8	2991,8	39865,4	39865,4	×	×	
1897,2	786,6	1642,7	1049,2	1315,7	1731,5	1988,6	1992,2	1175,9	1207,3	12731,2	9854,8	2876,4	—	I.
326,9	107,6	243,9	202,0	167,2	136,2	454,3	350,5	181,9	146,9	2666,6	1218,3	1448,3	—	A
167,0	93,7	7,1	124,0	3,7	99,5	236,5	72,7	8,8	65,4	1539,4	712,1	827,3	—	1
56,8	11,3	58,5	4,7	12,8	11,6	96,4	22,2	35,5	21,1	259,5	70,9	188,6	—	2
—	—	—	40,6	5,8	6,7	7,0	54,3	0,7	0,5	15,2	102,1	—	86,9	3
101,3	—	130,2	—	139,3	4,2	109,0	134,4	120,9	29,6	760,1	168,2	591,9	—	4
2,2	2,6	47,8	32,7	5,6	14,2	12,5	66,9	9,2	30,3	81,2	148,6	—	67,4	5
0,1	—	0,3	—	—	—	2,9	—	6,8	—	11,2	16,4	—	5,2	6
1570,3	679,0	1398,8	847,2	1148,5	1595,3	1524,3	1641,7	994,0	1060,4	10664,6	8636,5	1428,1	—	B
786,3	561,3	915,5	646,8	766,1	728,5	901,5	867,5	552,1	700,3	6565,8	4978,9	1386,9	—	1
17,3	31,5	1,2	46,0	53,0	20,4	70,4	22,4	24,6	22,7	253,0	216,7	36,3	—	a
769,0	529,8	914,3	600,8	713,1	708,1	831,1	845,1	527,5	677,6	6112,8	4762,2	1350,6	—	b
282,6	59,3	373,4	—	220,6	135,9	460,9	459,8	187,3	204,5	2371,9	2165,1	206,8	—	2
145,7	59,3	235,3	—	149,9	32,0	289,7	49,5	149,6	58,1	1446,4	1029,0	417,4	—	a
136,9	—	138,1	—	70,7	103,9	171,2	410,3	37,7	146,4	925,5	1136,1	—	210,6	b
79,8	38,8	36,3	19,7	22,2	24,2	11,7	27,7	8,9	20,1	296,2	163,3	132,9	—	3
421,6	19,6	55,5	168,1	125,6	701,2	22,9	281,3	223,1	106,6	848,7	1276,8	—	428,1	4
—	—	18,1	12,6	14,0	5,5	127,3	5,4	22,6	28,9	182,0	52,4	129,6	—	5
31,6	316,1	30,8	410,8	30,4	481,3	25,7	443,1	15,1	300,1	175,0	2622,5	—	2447,5	II.
—	128,2	—	125,2	—	180,4	—	187,9	—	120,9	—	963,6	—	963,6	1
—	67,9	—	53,1	—	54,3	—	40,7	—	27,5	—	384,5	—	382,5	2
0,9	72,2	—	113,2	2,4	130,0	0,7	103,6	0,2	72,1	5,3	737,4	—	732,1	3
30,7	47,8	30,8	119,3	28,0	116,6	23,7	110,9	14,2	79,6	167,7	537,0	—	369,3	4
748,5	473,1	840,2	519,6	832,5	616,0	677,5	438,1	522,9	317,1	5888,5	3852,9	2035,6	—	III.
271,1	61,1	277,8	68,7	291,5	52,2	274,3	18,3	206,6	8,4	2334,2	452,4	1881,8	—	1
98,3	169,0	167,1	164,9	157,8	245,3	55,7	146,8	46,7	88,7	767,5	1303,6	—	536,1	2
247,3	86,9	268,8	74,7	266,2	77,9	216,1	68,8	165,3	63,6	1791,1	673,7	1117,4	—	3
14,7	11,7	12,3	17,8	12,6	12,1	13,7	17,9	13,3	16,1	109,8	125,1	—	15,3	4
117,1	144,4	114,2	193,5	104,4	228,5	117,7	186,3	91,0	140,3	885,9	1298,1	—	412,2	5
97,9	102,8	105,1	120,8	95,3	122,7	59,6	70,2	42,8	52,7	607,2	783,0	—	175,8	
2485,3	3579,9	2704,9	3248,2	2521,8	2313,2	1817,3	1627,6	1277,3	1167,3	20192,3	22894,8	—	2702,5	IV.
2485,1	3473,1	2704,8	3166,7	2341,3	2273,7	1817,2	1566,9	1053,8	930,1	19766,6	21947,2	—	2180,6	1
0,2	106,8	0,1	81,5	180,5	39,5	0,1	60,7	223,5	237,2	425,7	947,6	—	521,9	2
—	6,9	9,2	—	441,6	—	—	8,1	0,6	—	878,4	640,4	238,0	—	V.

Tabl. 3. Zadłużenie Państwa zagranicą

A. Obsługa długów

B. Stan zadłużenia^a

W tysiącach złotych

1931, 1932

Wyszczególnienie	Wypłacone zagranicy				W tysiącach jednostek odnośnej waluty			W tysiącach złotych			
	Raty amortyzacyjne		Procenty, prowizje i inne koszty		Stan w dn. 31.XII						
	1931	1932	1931	1932	Jednostka	1931	1932	1931	1932		
Ogółem	69 479	67 006	173 263	103 864				4 569 843	4 514 235		
I. Pożyczki emisyjne	55 018	59 760	121 518	96 576				1 368 356	1 316 260		
6% amerykańska z 1920 r.	—	—	10 676	10 558	\$	19 575	19 575	174 489	174 489		
7% włoska z 1924 r.	12 335	12 719	10 757	10 194	Lira	315 586	299 910	143 592	137 149		
8% amerykańska z 1925 r.	12 481	13 124	19 565	17 749	\$	25 200	23 800	224 635	212 156		
7% stabilizacyjna 1927 r.	25 248	29 700	59 008	37 730	\$	1 680	1 590	72 880	68 976		
6,5% szwedzka z 1930 r.	4 954	4 217	21 512	20 345	\$	52 080	49 290	464 246	439 376		
								32 345	31 872	288 514	284 114
II. Zadłużenie wobec rządów	14 461	2 246	45 849	1 295				2 876 683	2 873 171		
Angli	258	—	5 210	—	£	4 676	4 676	141 932	138 751		
Austrji	—	—	—	—	Schilling	335	335	393	345		
Czechosłowacji	—	—	—	—	Franc (s)	17 100	17 100	29 728	29 369		
Danji	—	—	22	—	Krone	361	361	602	555		
Francji	8 722	2 246	10 541	1 295	Franc	2 296 905	2 308 217	802 998	804 414		
Holandji	5 306	—	570	—	Florin	1 918	1 918	6 842	6 882		
Norwegji	—	—	1 020	—	£	1	1	38	37		
Stanów Zjednoczonych Am.	—	—	27 570	—	Krone	17 069	17 069	28 164	26 090		
Szwajcarji	—	—	3	—	\$	206 057	206 057	1 838 029	1 839 059		
Szwecji	—	—	374	—	Franc (s)	75	75	131	130		
Włoch	175	—	539	—	Krone	6 253	6 253	10 505	10 130		
					Lira	38 068	38 068	17 321	17 409		
III. Długi polikwidacyjne (poaustrjackie i powęgierskie)	—	—	5 896	5 993	Cour-or	179 824	179 824	324 804	324 804		

^a Stan należności Państwa — obacz tabl. 2 oraz tekst str. 3.

U w a g a. Faktyczny przyływ zagranicznych kredytów państwowych wynosił w 1931 roku — 228 milj. złotych, w 1932 roku — 6 milj. złotych. Odnośne szczegóły obacz tekst str. 3.

Tabl. 4. Zadłużenie samorządu terytorjalnego zagranicą

W tysiącach złotych		A. Obroty płatnicze						B. Stan zadłużenia			
		1931/32, 1932/33						1932, 1933			
		Przychód z tytułu zaciągniętych pożyczek		Rozchód z tytułu wypłaconych				Liczba związków samorząd.	Suma w tysiącach zł.	Liczba związków samorząd.	Suma w tysiącach zł.
				rat amortyzacyjnych		procentów, prowizji i innych kosztów					
Kraj wierzyciela Rodzaj samorządu		1931/32	1932/33	1931/32	1932/33	1931/32	1932/33	Stan w dn. 31.XII			
								1932	1933		
Ogółem		8 531	2 629	3 235	3 366	14 608	16 967	91	266 590	79	260 873
Anglia		—	—	—	40	147	1 818	2	30 806	2	27 714
Austria		—	—	140	33	108	54	10	3 471	6	1 955
Czechosłowacja		204	42	85	63	196	109	21	3 336	19	3 034
Francja		—	—	—	155	—	502	1	19 169	1	19 014
W. m. Gdańsk		528	5	274	284	14	51	14	2 386	11	2 033
Niemcy		—	—	261	198	21	10	31	5 143	31	4 950
Stany Zjednoczone Am.		—	—	2 322	2 487	12 840	12 710	2	181 118	2	178 629
Szwajcaria		5 272	1 050	—	—	491	732	2	8 073	2	9 123
Szwecja		2 527	1 532	153	106	791	581	8	13 088	5	14 421
Wojewódzkie związki samorząd.		—	—	1 207	1 292	6 820	6 734	2	97 061	2	95 768
Niemcy		—	—	—	—	—	—	1	1 107	1	1 107
Stany Zjednoczone a		—	—	1 207	1 292	6 820	6 734	1	95 654 ^a	1	94 661 ^a
Powiatowe związki samorządowe		—	—	1	36	2	4	9	1 011	9	976
Niemcy		—	—	1	36	2	4	9	1 011	9	976
Miasta		8 531	2 629	2 027	2 038	7 786	10 229	80	168 518	68	164 129
Anglia		—	—	—	40	147	1 818	2	30 806	2	27 714
Austria		—	—	140	33	108	54	10	3 471	6	1 955
Czechosłowacja		204	42	85	63	196	109	21	3 336	19	3 034
Francja		—	—	—	155	—	502	1	19 169	1	19 014
W. m. Gdańsk		528	5	274	284	14	51	14	2 386	11	2 033
Niemcy		—	—	260	162	19	6	21	3 025	21	2 867
Stany Zjednoczone Am.		—	—	1 115	1 195	6 020	5 976	1	85 164	1	83 668
Szwajcaria		5 272	1 050	—	—	491	732	2	8 073	2	9 123
Szwecja		2 527	1 532	153	106	791	581	8	13 088	5	14 421

^a Pożyczka zaciągnięta przez autonomiczne województwo śląskie.

Tabl. 5. Kredyty w obligacjach i listach zastawnych

W tysiącach złotych		A. Obroty płatnicze						B. Stan emisji			
		1931, 1932						1931, 1932			
		Przychód z tytułu umieszczenia emisji zagranicą		Rozchód z tytułu				Liczba instytucji	Suma w tys. zł.	Liczba instytucji	Suma w tys. zł.
				wylosowania, względnie skupu emisji z zagranicy		wypłaconych kuponów i innych kosztów od emisji umieszczonych zagranicą					
Wyszczególnienie		1931	1932	1931	1932	1931	1932	Stan w dn. 31.XII			
								1931	1932		
Ogółem		96 375	35 434	22 156	21 089	44 357	31 939	30	449 371	30	427 848
Instytucje emitujące		—	—	15 407	15 599	10 138	9 055	4	132 318	4	116 116
Banki		—	—	15 407	15 599	10 138	9 055	4	132 318	4	116 116
Towarzystwa kredytowe		8 786	951	2 223	1 772	5 214	5 651	5	66 292	5	65 432
Przedsiębiorstwa przemysłowe i inne		87 589	34 483	4 526	3 718	29 005	16 233	21	250 761	21	246 300
Kraje		8 786	951	1 798	1 655	1 978	3 186	8	53 079	8	51 962
Anglia		—	—	83	110	173	170	2	3 863	2	3 753
Austria		—	—	—	—	209	209	2	2 612	2	2 612
Belgia		—	—	1	6	40	66	3	793	3	787
Czechosłowacja		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Egipt		2 479	—	18	—	442	—	1	6 507	1	6 507
Francja		85 110	34 483	783	1 343	25 172	13 472	7	169 358	7	168 015
W. m. Gdańsk		—	—	4	—	125	—	1	1 562	1	1 562
Holandia		—	—	—	—	726	725	3	9 297	3	9 297
Niemcy		—	—	1 877	838	1 140	623	12	14 371	12	12 950
Stany Zjednoczone Am.		—	—	4 609	4 442	8 728	8 468	3	107 176	3	102 734
Szwajcaria		—	—	5	—	22	626	3	788	3	788
Szwecja		—	—	1 152	869	3 868	2 719	2	58 751	2	57 514
Włochy		—	—	—	—	4	3	1	79	1	79
Z. S. S. R.		—	—	—	—	—	—	1	8	1	8
Niewiadome		—	—	11 826	11 826	1 730	672	1	21 127	1	9 300

Tabl. 6. Udziały polskie w kapitałach własnych przedsiębiorstw zagranicznych

W tysiącach złotych		A. Obroty płatnicze						B. Stan udziałów											
		1931, 1932						1931, 1932											
		Przychód z tytułu				Rozchód z tytułu zakupionych udziałów		Liczba przedsiębiorstw	Suma w tys. zł.	Liczba przedsiębiorstw	Suma w tys. zł.	Udziały posiadane przez							
		sprzedanych udziałów		dywidendy od udziałów								spółki akcyjne		spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i inne przedsiębiorstwa					
		1931	1932	1931	1932	1931	1932	1931	1932	1931	1932	1931	1932						
Ogółem		7 009	643	1 274	749	54 267	532	36	105 293	40	105 152	29	102 319	32	102 053	7	2 974	8	3 089
Górnictwo		108	153	788	661	1 910	231	8	7 215	8	7 293	4	5 213	4	5 184	4	2 002	4	2 109
Hutnictwo		6 094	—	169	7	51 563	11	4	91 413	4	91 424	4	91 413	4	91 424	—	—	—	—
Przemysł mineralny		—	—	—	—	—	—	2	13	2	13	2	13	2	13	—	—	—	—
" metalowy		—	59	—	—	3	—	2	126	2	67	2	126	2	67	—	—	—	—
" chemiczny		536	397	—	—	122	168	6	2 149	7	1 920	4	1 186	5	953	2	963	2	967
" cukrowniczy		—	—	—	—	—	—	1	4	1	4	1	4	1	4	—	—	—	—
" budowlany		—	—	—	—	63	—	1	43	2	106	1	43	2	106	—	—	—	—
" poligraficzny		—	—	—	—	2	4	1	5	2	9	1	5	1	5	—	—	—	—
Handel towarowy		271	34	—	81	54	14	7	1 409	7	1 389	6	1 400	6	1 380	1	9	1	9
Inne		—	—	317	—	613	11	4	2 916	5	2 927	4	2 916	5	2 927	—	—	—	—

Tabl. 7. Udziały zagraniczne w Kapitałach własnych Krajowych spółek akcyjnych

		A. Obroty płatnicze						B. Stan udziałów					
		W tysiącach złotych						1931, 1932					
Wyszczególnienie	Rok	Przychód			Rozchód			Liczba krajowych spółek akcyjnych wykazujących działalność	Spółki, wyłącznie z udziałami zagranicznymi		Procentowy stosunek udziałów zagranicznych do kapitałów własnych		
		Ogółem	z tytułu		Ogółem	z tytułu			Liczba spółek	Kapitały własne (zakładowy i rezerwowe)		spółek wyłącznie z udziałami zagranicznymi	wszystkich spółek krajowych wykazujących działalność
			efektywnych wpłat przy nowych względnie dalszych emisjach	przejścia udziałów z rąk polskich w zagraniczne		przejścia udziałów z rąk zagranicznych w polskie	dywidendy przypadającej od udziałów zagranicznych oraz tanjem			Ogółem	w tem udziały zagraniczne		
			w tysiącach złotych										
Ogółem	1931	107 023	31 879	75 144	171 973	133 735	38 238	1 230	455	3 157 235	1 800 927	57	40
	1932	120 133	84 984	35 149	55 684	29 571	26 113	1 267	464	3 206 986	1 866 341	58	41
Górnictwo	1931	26 062	291	25 771	42 088	41 119	969	52	40	550 144	398 766	72	60
	1932	57 554	51 362	6 192	7 401	6 273	1 128	53	40	578 902	430 558	74	62
Hutnictwo	1931	177	—	177	2 407	122	2 285	14	11	604 760	553 284	91	89
	1932	1 513	—	1 513	8 948	376	8 572	14	11	597 521	554 167	93	90
Przemysł: mineralny	1931	320	—	320	12 601	11 566	1 035	69	24	58 878	14 196	24	13
	1932	3 352	—	3 352	735	693	42	71	24	54 717	20 429	37	18
metalowy	1931	1 701	—	1 701	2 655	2 544	111	55	12	31 290	10 055	32	11
	1932	3 387	630	2 757	1 192	1 179	13	59	13	28 606	12 207	43	14
maszynowy i elektrotech.	1931	6 994	626	6 368	21 334	19 875	1 459	81	31	147 096	66 575	45	30
	1932	7 692	1 575	6 117	5 958	5 184	774	82	32	151 456	70 880	47	32
Obróbka metali szlachetnych i wyroby precyzyjne	1931	369	230	139	4	—	4	6	3	1 509	734	49	23
	1932	—	—	—	—	—	—	7	3	1 519	738	49	21
Przemysł: chemiczny	1931	7 545	2 647	4 898	13 056	2 013	11 043	109	57	212 028	150 395	71	55
	1932	15 895	14 950	945	6 195	3 578	2 617	110	57	227 605	161 828	71	56
włókienniczy	1931	12 789	3 063	9 726	13 993	13 896	97	134	48	379 978	125 339	33	22
	1932	3 278	—	3 278	4 172	4 111	61	138	48	389 071	126 012	32	22
papierniczy	1931	772	389	383	10 010	8 428	1 582	25	11	79 885	29 897	37	31
	1932	180	—	180	1 877	933	944	25	11	73 563	27 112	37	28
skórzany	1931	50	50	—	154	—	154	14	3	4 069	3 660	90	24
	1932	—	—	—	4	—	4	14	3	4 069	3 660	90	25
drzewny	1931	2 520	1 922	598	3 016	2 724	292	71	31	25 135	11 211	45	21
	1932	1 506	1 050	456	187	169	18	72	31	23 689	11 820	50	23
spożywczy (bez cukrowni)	1931	2 672	—	2 672	3 346	2 477	869	110	27	61 959	28 749	46	16
	1932	5 508	4 900	608	1 125	500	625	117	30	70 738	33 657	48	17
cukrowniczy	1931	3 560	1 132	2 428	4 842	3 743	1 099	56	22	97 951	23 413	24	10
	1932	1 567	—	1 567	1 408	755	653	58	22	104 681	27 470	26	12
odzieżowy i galanteryjny	1931	—	—	—	78	69	9	22	4	3 228	449	14	3
	1932	971	971	—	—	—	—	23	5	4 432	1 415	32	9
budowlany	1931	932	369	563	746	649	97	50	14	12 101	7 388	61	24
	1932	350	75	275	1 164	976	188	53	15	12 491	6 933	56	22
poligraficzny	1931	296	—	296	165	165	—	31	6	3 111	1 639	53	4
	1932	80	80	—	99	99	—	31	6	2 152	1 126	52	3
Gaz, woda i elektryczność	1931	19 392	15 809	3 583	12 694	4 087	8 607	20	16	177 756	147 473	83	77
	1932	3 561	2 000	1 561	7 017	227	6 790	21	17	185 214	152 241	82	78
Handel towarowy	1931	1 743	1 333	410	476	181	295	134	38	29 203	15 525	53	20
	1932	2 529	2 000	529	756	715	41	138	40	33 230	15 726	47	19
Hotele, jadłodajnie i mieszkania	1931	—	—	—	—	—	—	11	2	3 866	3 427	89	16
	1932	1 727	1 724	3	—	—	—	12	2	5 566	5 431	98	23
Banki prywatne	1931	12 766	501	12 265	16 180	12 588	3 592	51	23	167 301	73 487	44	26
	1932	—	—	—	25	—	25	51	23	157 342	64 714	41	24
Bank Polski	1931	—	—	—	2 247	487	1 760	1	1	264 000	22 362	8	8
	1932	—	—	—	1 454	476	978	1	1	264 000	21 521	8	8
Ubezpieczenia	1931	130	—	130	1 568	1 455	113	15	8	12 315	9 736	79	40
	1932	150	150	—	17	—	17	16	8	12 903	9 962	77	36
Komunikacja	1931	5 994	3 517	2 477	8 192	5 537	2 655	55	19	221 561	99 621	45	31
	1932	9 291	3 517	5 774	5 872	3 257	2 615	56	18	215 266	103 175	48	31
Institucje społeczne, naukowe i kulturalne	1931	—	—	—	10	10	—	5	1	261	174	67	6
	1932	42	—	42	—	—	—	5	1	232	209	90	7
Inne	1931	239	—	239	111	—	111	39	3	7 850	3 372	43	8
	1932	—	—	—	78	70	8	40	3	8 021	3 350	42	9

Tabl. 8. Udziały zagraniczne w kapitałach własnych spółek krajowych z ograniczoną odpowiedzialnością i innych przedsiębiorstw

A. Obroty płatnicze

B. Stan udziałów

W tysiącach złotych

1931, 1932

Wyszczególnienie	Rok	Przychód			Rozchód			Kapitały własne (zakładowy i rezerwowe)			
		Ogółem	z tytułu		Ogółem	z tytułu		Ogółem		w tem udziały zagraniczne	
			efektywnych wpłat przy no-wych względnie dalszych emisjach	przejścia udziałów z rąk polskich w zagraniczne		przejścia udziałów z rąk zagranicznych w polskie	dywidendy przypada-jacej od udziałów zagranicznych oraz tantjem	Liczba spółek	Suma w tys. zł.	Suma w tys. zł.	W odsetkach kapitałów własnych
Ogółem	1931	1 968	448	1 520	3 205	691	2 514	87	224 562	183 741	81,8
	1932	793	590	203	1 431	74	1 357	85	225 369	184 318	81,8
Górnictwo	1931	800	—	800	1 109	—	1 109	9	137 787	110 414	80,1
	1932	79	37	42	378	38	340	9	137 537	110 155	80,1
Przemysł:											
mineralny	1931	—	—	—	661	—	661	2	3 801	3 766	99,1
	1932	—	—	—	355	—	355	2	3 811	3 776	99,1
metalowy	1931	—	—	—	—	—	—	7	1 628	1 456	89,4
	1932	37	—	37	—	—	—	7	1 620	1 507	93,0
maszynowy i elektrotech-niczny	1931	220	—	220	9	—	9	5	1 235	983	79,6
	1932	20	—	20	—	—	—	5	1 235	1 003	81,2
Obróbka metali szlachetnych i wyroby precyzyjne	1931	—	—	—	—	—	—	1	100	93	93,0
	1932	—	—	—	—	—	—	1	100	93	93,0
Przemysł:											
chemiczny	1931	300	300	—	410	18	392	10	60 639	53 367	88,0
	1932	355	355	—	199	16	183	10	61 040	53 849	88,2
włókienniczy	1931	—	—	—	48	—	48	4	2 084	2 049	98,3
	1932	—	—	—	—	—	—	4	2 084	2 049	98,3
papierniczy	1931	148	148	—	28	—	28	4	1 373	480	35,0
	1932	54	50	4	4	4	—	4	1 311	502	38,3
skórzany	1931	—	—	—	15	—	15	1	72	36	50,0
	1932	—	—	—	—	—	—	1	72	36	50,0
drzewny	1931	—	—	—	—	—	—	2	400	308	77,0
	1932	—	—	—	2	—	2	2	400	308	77,0
spożywczy (bez cukrowni-czego)	1931	—	—	—	2	—	2	2	174	149	85,6
	1932	—	—	—	—	—	—	2	174	149	85,6
budowlany	1931	—	—	—	13	—	13	4	1 127	553	49,1
	1932	—	—	—	—	—	—	4	1 104	540	48,9
poligraficzny	1931	—	—	—	—	—	—	1	104	14	13,5
	1932	—	—	—	—	—	—	1	101	13	12,9
Gaz, woda i elektryczność	1931	500	—	500	500	500	—	3	5 098	4 020	78,9
	1932	—	—	—	—	—	—	3	5 098	4 020	78,9
Kąpiele, pralnie i łaźnie	1931	—	—	—	—	—	—	1	50	45	90,0
	1932	2	—	2	—	—	—	1	50	47	94,0
Handel towarowy	1931	—	—	—	269	173	96	26	7 139	4 865	68,1
	1932	98	—	98	362	14	348	24	7 122	4 981	69,9
Hotele, jadłodajnie i miesz-kania	1931	—	—	—	—	—	—	1	71	36	50,7
	1932	—	—	—	—	—	—	1	71	36	50,7
Komunikacja	1931	—	—	—	141	—	141	2	1 050	545	51,9
	1932	—	—	—	129	—	129	2	1 050	545	51,9
Inne	1931	—	—	—	—	—	—	2	630	562	89,2
	1932	148	148	—	2	2	—	2	1 389	709	51,0

Tabl. 9. Kapitały obce w Krajowych spółkach akcyjnych

31.XII 1931, 1932

Wyszczególnienie	Rok	Licz- ba spół- tek	Wysokość kapitałów w tys. zł.	Udział zagranicy w odsetkach kapitałów własnych krajowych spółek akcyjnych									
				0—19		20—39		40—59		60—79		80—100	
				Licz- ba spół- tek	Wysokość kapitałów w tys. zł.	Licz- ba spół- tek	Wysokość kapitałów w tys. zł.	Licz- ba spół- tek	Wysokość kapitałów w tys. zł.	Licz- ba spół- tek	Wysokość kapitałów w tys. zł.	Licz- ba spół- tek	Wysokość kapitałów w tys. zł.
Ogółem	1931	455	1 800 927	91	77 281	72	103 465	95	173 813	55	246 604	142	1 199 764
	1932	464	1 866 341	84	68 037	83	118 793	90	204 329	58	232 278	149	1 242 904
Górnictwo naftowe	1931	23	219 693	2	301	3	791	3	9 164	3	13 058	12	196 379
	1932	23	258 253	1	155	3	5 537	3	1 173	3	13 056	13	238 332
Górnictwo inne	1931	17	179 073	4	3 525	3	9 341	1	9 189	1	29 618	8	127 400
	1932	17	172 305	2	1 086	4	17 402	2	33 604	—	—	9	120 213
Hutnictwo	1931	11	553 284	1	4 460	—	—	1	2 500	2	24 868	7	521 456
	1932	11	554 167	1	3 018	1	604	1	2 500	1	22 518	7	525 527
Przemysł: mineralny	1931	24	14 196	11	1 247	6	7 684	4	3 857	1	96	2	1 312
	1932	24	20 429	10	1 438	5	5 099	5	5 868	1	90	3	7 934
metalowy	1931	12	10 055	3	1 630	2	1 641	3	4 980	2	1 266	2	538
	1932	13	12 207	1	1 586	2	1 421	2	3 878	5	4 534	3	788
maszynowy i elektro- techniczny	1931	31	66 575	6	5 302	4	9 708	8	15 096	7	25 547	6	10 922
	1932	32	70 880	3	1 596	11	21 060	5	14 826	4	19 399	9	13 999
Obróbka metali szlachet- nych i wyroby precyzyjne	1931	3	734	—	—	1	302	1	202	—	—	1	230
	1932	3	738	—	—	1	303	1	205	—	—	1	230
Przemysł: chemiczny	1931	57	150 395	8	2 414	10	5 471	15	4 806	2	37 654	22	100 050
	1932	57	161 828	9	1 158	8	3 928	12	4 311	5	50 028	23	102 403
włókienniczy	1931	48	125 339	11	25 331	5	4 648	7	8 532	14	49 513	11	37 315
	1932	48	126 012	11	26 160	6	5 121	7	22 626	14	37 623	10	34 482
papierniczy	1931	11	29 897	1	37	4	16 923	5	6 807	—	—	1	6 130
	1932	11	27 112	1	44	4	14 167	5	6 771	—	—	1	6 130
skórzany	1931	3	3 660	1	50	—	—	1	110	—	—	1	3 500
	1932	3	3 660	1	50	—	—	1	110	—	—	1	3 500
drzewny	1931	31	11 211	4	486	6	2 820	9	2 574	1	65	11	5 266
	1932	31	11 820	4	506	6	1 671	8	2 371	2	965	11	6 307
spożywczy (bez cukrow- niczego)	1931	27	28 749	10	1 576	5	5 942	4	3 181	3	4 573	5	13 477
	1932	30	33 657	10	1 192	7	6 370	3	3 003	5	11 479	5	11 613
cukrowniczy	1931	22	23 413	11	4 412	5	9 551	4	5 953	—	—	2	3 497
	1932	22	27 470	11	4 031	4	7 939	5	10 645	—	—	2	4 855
odzieżowy i galanteryjny	1931	4	449	1	66	1	55	—	—	1	78	1	250
	1932	5	1 415	1	61	2	175	—	—	1	179	1	1 000
budowlany	1931	14	7 388	1	419	1	359	2	223	4	2 010	6	4 377
	1932	15	6 933	2	338	3	505	3	510	3	2 170	4	3 410
poligraficzny	1931	6	1 639	1	30	—	—	2	936	1	162	2	511
	1932	6	1 126	1	30	—	—	3	590	1	162	1	344
Gaz, woda i elektryczność	1931	16	147 473	1	70	1	387	2	15 007	1	48 937	11	83 072
	1932	17	152 241	1	70	2	1 791	1	9 733	2	55 629	11	85 018
Handel towarowy	1931	38	15 525	3	82	6	3 797	9	2 317	3	923	17	8 406
	1932	40	15 726	4	133	6	5 122	9	2 215	3	919	18	7 337
Hotele, jadłodajnie i miesz- kania	1931	2	3 427	—	—	—	—	1	268	—	—	1	3 159
	1932	2	5 431	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5 431
Banki prywatne	1931	23	73 487	3	805	5	18 186	6	16 624	3	4 324	6	33 548
	1932	23	64 714	3	792	5	18 197	6	16 504	3	4 356	6	24 865
Bank Polski	1931	1	22 362	1	22 362	—	—	—	—	—	—	—	—
	1932	1	21 521	1	21 521	—	—	—	—	—	—	—	—
Ubezpieczenia	1931	8	9 736	—	—	—	—	—	—	4	3 571	4	6 165
	1932	8	9 962	—	—	—	—	1	1 391	3	2 342	4	6 229
Komunikacja	1931	19	99 621	6	2 628	4	5 859	6	58 330	—	—	3	32 804
	1932	18	103 175	5	3 024	3	2 381	6	58 360	1	6 662	3	32 748
Instytucje społeczne, nau- kowe i kulturalne	1931	1	174	—	—	—	—	—	—	1	174	—	—
	1932	1	209	—	—	—	—	—	—	—	—	1	209
Inne	1931	3	3 372	1	48	—	—	1	3 157	1	167	—	—
	1932	3	3 350	1	48	—	—	1	3 135	1	167	—	—

Tabl. 10. Kapitały obce w Krajowych spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i innych przedsiębiorstwach

Wyszczególnienie	Rok	Liczba przed- siębiorstw	Wysokość kapita- łów w tys. zł.	Udziały zagranicy w odsetkach kapitałów własnych krajowych przed- siębiorstw z ograniczoną odpowiedzialnością i innych									
				0—19		20—39		40—59		60—79		80—100	
				Liczba przed- siębiorstw	Wysokość kapita- łów w tys. zł.	Liczba przed- siębiorstw	Wysokość kapita- łów w tys. zł.	Liczba przed- siębiorstw	Wysokość kapita- łów w tys. zł.	Liczba przed- siębiorstw	Wysokość kapita- łów w tys. zł.	Liczba przed- siębiorstw	Wysokość kapita- łów w tys. zł.
Ogółem	1931	87	183 741	5	1 197	10	1 662	20	8 050	10	2 446	42	170 386
	1932	85	184 318	4	1 176	10	1 791	18	7 923	10	2 648	43	170 780
Górnictwo naftowe	1931	5	24 424	—	—	—	—	—	—	2	194	3	24 230
	1932	5	24 465	—	—	—	—	—	—	2	235	3	24 230
Górnictwo inne	1931	4	85 990	1	88	—	—	1	4 800	—	—	2	81 102
	1932	4	85 690	1	88	—	—	1	4 800	—	—	2	80 802
Przemysł: mineralny	1931	2	3 766	—	—	—	—	—	—	1	65	1	3 701
	1932	2	3 776	—	—	—	—	—	—	1	65	1	3 711
metalowy	1931	7	1 456	—	—	—	—	2	93	—	—	5	1 363
	1932	7	1 507	—	—	—	—	1	36	—	—	6	1 471
maszynowy i elektro- techniczny	1931	5	983	1	8	1	45	—	—	—	—	3	930
	1932	5	1 003	1	8	1	45	—	—	—	—	3	950
Obróbka metali szlachet- nych i wyroby precyzyjne	1931	1	93	—	—	—	—	—	—	—	—	1	93
	1932	1	93	—	—	—	—	—	—	—	—	1	93
Przemysł: chemiczny	1931	10	53 367	1	1 085	1	800	4	749	—	—	4	50 733
	1932	10	53 849	1	1 067	1	800	4	748	—	—	4	51 234
włókienniczy	1931	4	2 049	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2 049
	1932	4	2 049	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2 049
papierniczy	1931	4	480	—	—	1	216	3	264	—	—	—	—
	1932	4	502	—	—	1	188	2	239	1	75	—	—
skórzany	1931	1	36	—	—	—	—	1	36	—	—	—	—
	1932	1	36	—	—	—	—	1	36	—	—	—	—
drzewny	1931	2	308	—	—	—	—	—	—	2	308	—	—
	1932	2	308	—	—	—	—	—	—	2	308	—	—
spożywczy (bez cukrowni- czego)	1931	2	149	—	—	—	—	1	29	—	—	1	120
	1932	2	149	—	—	—	—	1	29	—	—	1	120
budowlany	1931	4	553	—	—	2	80	1	53	1	420	—	—
	1932	4	540	—	—	2	80	1	40	1	420	—	—
poligraficzny	1931	1	14	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—
	1932	1	13	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—
Gaz, woda i elektrycz- ność	1931	3	4 020	—	—	—	—	1	1 017	—	—	2	3 003
	1932	3	4 020	—	—	—	—	1	1 017	—	—	2	3 003
Kąpiele, pralnie i łaźnie	1931	1	45	—	—	—	—	—	—	—	—	1	45
	1932	1	47	—	—	—	—	—	—	—	—	1	47
Handel towarowy	1931	26	4 865	1	2	4	489	4	473	4	1 459	13	2 442
	1932	24	4 981	—	—	4	500	4	442	3	1 545	13	2 494
Hotele, jadłodajnie i mieszkania	1931	1	36	—	—	—	—	1	36	—	—	—	—
	1932	1	36	—	—	—	—	1	36	—	—	—	—
Komunikacja	1931	2	545	—	—	—	—	1	500	—	—	1	45
	1932	2	545	—	—	—	—	1	500	—	—	1	45
Instytucje społeczne, nau- kowe i kulturalne	1931	1	32	—	—	1	32	—	—	—	—	—	—
	1932	1	178	—	—	1	178	—	—	—	—	—	—
Inne	1931	1	530	—	—	—	—	—	—	—	—	1	530
	1932	1	531	—	—	—	—	—	—	—	—	1	531

31.XII 1931, 1932

Tabl. II. Oddziały przedsiębiorstw zagranicznych działające w Polsce

A. Obroty płatnicze

W tysiącach złotych		1931, 1932				
Wyszczególnienie	Przychód z tytułu wzrostu kapitałów i kredytów		Rozchód z tytułu			
	1931	1932	zmniejszenia kapitałów i kredytów		kwot przekazanych lub dopisanych na dobro centrali ^a	
			1931	1932	1931	1932
Ogółem	12 489	9 234	66 944	30 303	13 097	12 064
Górnictwo	842	141	16 090	692	2 330	1 667
Hutnictwo	5 092	3 805	—	—	733	994
Przemysł:						
mineralny	—	—	574	252	1 184	971
metalowy	685	—	88	1 029	581	871
maszynowy i elektrotechniczny	130	—	648	357	109	109
chemiczny	427	1 548	4 430	1 421	211	99
włókienniczy	4 110	1 471	11 189	14 919	3 384	2 853
drzewny	—	—	18 857	4 882	—	—
budowlany	390	354	48	68	106	390
Gaz, woda i elektryczność	—	—	788	—	3 229	3 167
Handel towarowy	319	273	13 520	6 195	29	10
Banki prywatne	158	1 500	510	256	1 056	813
Ubezpieczenia	10	—	190	203	140	116
Komunikacja	76	142	12	29	—	—
Inne	250	—	—	—	5	4

^a Obacz dane w tablicy II oraz wyjaśnienie w tekście na str. 7.

B. Stan kapitałów przeznaczonych na działalność w Polsce

W tysiącach złotych		31.XII 1931, 1932				
Wyszczególnienie	Rok	Ogółem	K a p i t a ł y		Kredyty otrzymane od centrali	
			zakładowy	rezerwowe	gotówkowe	towarowe
Ogółem	1931	321 924	145 809	35 438	59 441	81 236
	1932	300 855	150 176	33 073	49 842	67 764
Górnictwo	1931	58 379	37 721	18 482	2 176	—
	1932	57 828	37 711	17 999	2 118	—
Hutnictwo	1931	33 889	15 000	7 452	11 437	—
	1932	37 694	15 000	7 452	15 242	—
Przemysł:						
mineralny	1931	4 054	2 063	21	1 970	—
	1932	3 802	2 063	21	1 718	—
metalowy	1931	10 552	6 526	156	3 761	109
	1932	9 523	6 526	143	2 854	—
maszynowy i elektrotechniczny	1931	7 696	3 550	1 004	1 434	1 708
	1932	7 339	3 550	1 004	1 336	1 449
chemiczny	1931	8 677	6 779	1 471	427	—
	1932	8 804	7 779	464	561	—
włókienniczy	1931	120 400	44 044	3 165	29 109	44 082
	1932	106 952	45 515	2 489	21 787	37 161
drzewny	1931	7 413	250	—	7 163	—
	1932	2 531	250	—	2 281	—
budowlany	1931	1 022	764	—	258	—
	1932	1 308	1 118	—	190	—
Gaz, woda i elektryczność	1931	13 745	13 745	—	—	—
	1932	13 745	13 745	—	—	—
Handel towarowy	1931	37 977	579	1 412	649	35 337
	1932	32 055	574	1 685	642	29 154
Banki prywatne	1931	9 916	9 630	286	—	—
	1932	11 160	11 130	30	—	—
Ubezpieczenia	1931	6 751	4 765	1 986	—	—
	1932	6 548	4 765	1 783	—	—
Komunikacja	1931	1 153	93	3	1 057	—
	1932	1 266	150	3	1 113	—
Inne	1931	300	300	—	—	—
	1932	300	300	—	—	—

Tabl. 12. Kapitały własne oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce

W odsetkach

31.XII 1931, 1932

Wyszczególnienie	Rok	Kapitały własne ogółem	Kapitał zakładowy i rezerwy	Kredyty		
				razem	gotówkowe	towarowe
Ogółem	1931	100,0	56,3	43,7	18,5	25,2
	1932	100,0	60,9	39,1	16,6	22,5
Górnictwo	1931	100,0	96,3	3,7	3,7	—
	1932	100,0	96,3	3,7	3,7	—
Hutnictwo	1931	100,0	66,3	33,7	33,7	—
	1932	100,0	59,6	40,4	40,4	—
Przemysł:						
mineralny	1931	100,0	51,4	48,6	48,6	—
	1932	100,0	54,8	45,2	45,2	—
metalowy	1931	100,0	63,3	36,7	35,7	1,0
	1932	100,0	70,0	30,0	30,0	—
maszynowy i elektrotechniczny	1931	100,0	59,2	40,8	18,6	22,2
	1932	100,0	62,1	37,9	18,2	19,7
chemiczny	1931	100,0	95,1	4,9	4,9	—
	1932	100,0	93,6	6,4	6,4	—
włókienniczy	1931	100,0	39,2	60,8	24,2	36,6
	1932	100,0	44,9	55,1	20,4	34,7
drzewny	1931	100,0	3,4	96,6	96,6	—
	1932	100,0	9,9	90,1	90,1	—
budowlany	1931	100,0	74,8	25,2	25,2	—
	1932	100,0	85,5	14,5	14,5	—
Handel towarowy	1931	100,0	5,2	94,8	1,7	93,1
	1932	100,0	7,0	93,0	2,0	91,0
Komunikacja	1931	100,0	8,3	91,7	91,7	—
	1932	100,0	12,1	87,9	87,9	—
Inne	1931	100,0	100,0	—	—	—
	1932	100,0	100,0	—	—	—

Tabl. 13. Kredyty gotówkowe oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce otrzymane zagranicą poza centralą

A. Obroty płatnicze

B. Stan kredytów

1931, 1932

Wyszczególnienie	Przychód z tytułu nowo-otrzymanych kredytów				Rozchód z tytułu								Liczba uwzględnionych spółek	Suma w tys. zł.	Liczba uwzględnionych spółek	Suma w tys. zł.
					zwrotu kredytów				wyplaconych procentów, prowizji i innych kosztów od kredytów otrzymanych							
					Liczba spółek	Suma w tys. zł.	Liczba spółek	Suma w tys. zł.	Liczba spółek	Suma w tys. zł.	Liczba spółek	Suma w tys. zł.				
	1931	1932	1931	1932	1931	1932	1931	1932	1931	1932	1931	1932				
Ogółem	8	12 573	7	22 588	9	5 425	5	20 820	10	4 646	7	1 225	10	53 853	9	58 526
Górnictwo	4	3 782	3	969	3	714	2	239	5	2 405	4	678	5	31 917	5	33 688
Przemysł włókienniczy	2	2 295	2	14 615	2	85	2	9 280	2	979	1	208	2	14 402	2	20 566
Inne	2	6 496	2	7 004	4	4 626	1	11 301	3	1 262	2	339	3	7 534	2	4 272

Tabl. 14. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich udzielone zagranicą

A. Obroty płatnicze

B. Stan kredytów

W tysiącach złotych

1931, 1932

Wyszczególnienie	Przychód z tytułu				Rozchód z tytułu nowo-udzielonych kredytów		Liczba spółek	Suma w tys. zł.	Liczba spółek	Suma w tys. zł.
	zwrotu kredytów		otrzymanych procentów, prowizyj i innych korzyści od kredytów udzielonych							
	1931	1932	1931	1932	1931	1932	Stan w dn. 31.XII			
							1931	1932		
Ogółem	70 362	24 602	708	181	22 363	22 718	64	14 422	60	12 518
Górnictwo	12 216	8 040	321	71	9 886	7 156	4	4 362	2	3 505
Przemysł:										
mineralny	1 113	41	—	—	41	—	3	180	2	173
maszynowy i elektrotechniczny	107	140	9	—	151	106	3	270	1	218
chemiczny	6 244	2 240	4	4	6 898	2 009	4	289	3	54
włókienniczy	2 937	495	38	0	1 330	1 074	6	366	7	954
drzewny	1 282	2 260	0	—	1 402	701	3	3 626	2	2 068
spożywczy	—	257	—	—	382	1	2	633	2	377
poligraficzny	172	108	0	—	359	—	1	187	1	79
Handel towarowy	95	983	38	—	1	201	4	936	5	155
Ubezpieczenia	661	1 183	290	102	90	611	25	2 276	25	1 596
Komunikacja	2 884	75	8	4	2 301	658	4	1 177	5	1 798
Inne	42 651	8 780	0	—	22	10 201	5	120	5	1 541

Tabl. 15. Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich otrzymane od zagranicy

A. Obroty płatnicze

B. Stan kredytów

W tysiącach złotych

1931, 1932

Wyszczególnienie	Przychód z tytułu nowo-otrzymanych kredytów		Rozchód z tytułu				Liczba spółek	Suma w tys. zł.	Liczba spółek	Suma w tys. zł.
	zwrotu kredytów		wyplaconych procentów, prowizyj i innych kosztów od kredytów otrzymanych ^a							
	1931	1932	1931	1932	1931	1932	Stan w dn. 31.XII			
							1931	1932		
Ogółem	831 098	527 460	845 158	677 573	103 599	72 139	463	1 884 290	434	1 689 179
Górnictwo naftowe	16 316	14 282	7 525	60 085	11 944	17 448	22	269 387	21	212 595
„ inne	26 704	28 459	5 154	29 534	14 114	14 643	19	269 429	18	266 375
Hutnictwo	78 545	45 903	132 507	52 221	17 534	8 525	7	229 729	7	219 107
Przemysł:										
mineralny	11 136	4 492	6 752	9 593	1 890	500	11	33 075	11	22 361
metalowy	8 379	1 256	16 481	5 756	2 240	881	15	21 266	17	17 083
maszynowy i elektrotechniczny	46 133	21 343	28 190	45 169	7 121	3 776	29	134 269	27	111 222
chemiczny	38 296	38 979	17 076	66 116	10 419	2 637	42	175 254	41	153 598
włókienniczy	61 528	42 080	78 220	48 827	12 318	3 801	61	192 893	58	186 552
papierniczy	4 305	458	2 780	1 708	674	239	13	9 660	13	8 987
skórzany	2 457	80	3 486	378	467	32	5	6 608	5	5 802
drzewny	16 577	7 526	9 943	23 997	2 843	396	32	80 685	24	64 121
spożywczy (bez cukrowniczego)	13 057	8 406	15 112	7 278	3 421	1 005	31	37 395	37	38 706
cukrowniczy	145 156	50 800	214 689	79 507	3 634	4 017	61	106 099	48	59 278
odzieżowy i galanteryjny	148	283	461	401	210	74	5	2 323	4	1 870
budowlany	3 679	3 309	1 747	4 802	346	113	11	7 127	11	6 474
poligraficzny	933	507	85	663	232	139	7	5 348	7	4 884
Gaz, woda i elektryczność	17 937	7 967	22 298	7 880	8 410	9 573	14	142 097	14	140 963
Handel towarowy	20 422	8 457	27 354	17 743	3 350	2 327	31	49 056	30	38 781
Ubezpieczenia	90	233	359	121	276	234	25	3 708	25	3 586
Komunikacja	10 594	2 478	1 679	2 526	1 255	1 276	11	36 778	8	29 337
Inne	308 706	240 162	253 260	213 268	901	503	11	72 104	8	97 497

^a Obacz dane w tablicy III oraz wyjaśnienie w tekście na str. 8.

Tabl. 16. Zagraniczne należności i zobowiązania banków polskich

A. Kredyty udzielone zagranicy (należności)

B. Kredyty otrzymane od zagranicy (zobowiązania)

W tysiącach złotych

Kraj dłużnika względnie wierzyciela	Stan należ- ności w dn. 31.XII 1930 r.	Obroty płatnicze w ciągu 1931 r.		Stan należ- ności w dn. 31.XII 1931 r.	Obroty płatnicze w ciągu 1932 r.		Stan należ- ności w dn. 31.XII 1932 r.	Stan zobo- wizań w dn. 31.XII 1930 r.	Obroty płatnicze w ciągu 1931 r.		Stan zobo- wizań w dn. 31.XII 1931 r.	Obroty płat- nicze w ciągu 1932 r.		Stan zobo- wizań w dn. 31.XII 1932 r.
		Przy- chód <i>a</i>	Roz- chód <i>b</i>		Przy- chód <i>c</i>	Roz- chód <i>d</i>			Przy- chód <i>e</i>	Roz- chód <i>f</i>				
Ogółem	182 784	90 562	49 460	141 682	72 868	58 095	126 909	640 013	171184	410285	400 912	37 742	146432	292222
Anglja	33 491	22 694	5 803	16 600	10 170	886	7 316	178 553	40 801	124643	94 711	11 476	50 077	56 110
Austria	7 134	4 103	—	3 031	737	876	3 170	63 546	4 148	24 960	42 734	—	11 295	31 439
Belgia	766	684	274	356	66	172	462	11 395	5 688	6 172	10 911	3 837	4 445	10 303
Czechosłowacja	2 907	257	1 497	4 147	1 778	155	2 524	15 482	—	12 889	2 593	—	1 099	1 494
Francja	12 691	9 053	7 912	11 550	7 735	8 056	11 871	104 211	8 181	46 283	66 109	7 029	16 816	56 322
W. m. Gdańsk	12 247	4 396	2 795	10 646	4 750	2 977	8 873	36 392	—	25 032	11 360	38	3 267	8 131
Holandja	7 680	3 691	—	3 989	525	876	4 340	39 991	33 650	39 254	34 387	—	15 312	19 075
Niemcy	13 855	4 672	9 702	18 885	6 902	16 369	28 352	83 078	17 381	7 139	93 320	1 638	23 090	71 868
Stany Zjedn. Am.	66 628	34 613	—	32 015	20 048	14 224	26 191	65 042	18 407	67 668	15 781	3 588	7 817	11 552
Szwajcaria	4 730	1 137	1 355	4 948	3 634	3 581	4 895	28 517	14 681	26 350	16 848	6 177	10 291	12 734
Szwecja	13 202	3 205	133	10 130	10 573	766	323	5 159	13 553	11 049	7 663	18	2 427	5 254
Włochy	1 106	814	—	292	1 012	1 074	354	2 829	8 293	7 871	3 251	682	496	3 437
Inne	6 347	1 243	19 989	25 093	4 938	8 083	28 238	5 818	6 401	10 975	1 244	3 259	—	4 503

a Zmniejszenie należności. *b* Zwiększenie należności. *c* Zwiększenie zobowiązań. *d* Zmniejszenie zobowiązań.

U w a g a. Bez odsetków i prowizyj; odnośne dane obacz tabl. VI, str. 10.

Tabl. 17. Międzybankowe obroty papierami wartościowymi z zagranicą

W tysiącach złotych

1931, 1932

Wyszczególnienie	Obroty płatnicze			
	Przychód (sprzedano)		Rozchód (zakupiono)	
	1931	1932	1931	1932
Ogółem	11 736	8 879	27 721	20 140
Papiery krajowe	10 181	1 007	23 806	17 509
Papiery zagraniczne	1 555	7 872	3 915	2 631

Tabl. 18. Kredyty towarowe z tytułu handlu zagranicznego

W tysiącach złotych

A. Kredyty udzielone zagranicy (należności)

Stan należno- ści w dn. 31.XII 1930 r.	Obroty płatnicze w ciągu 1931 r.		Stan należno- ści w dn. 31.XII 1931 r.	Obroty płatnicze w ciągu 1932 r.		Stan należno- ści w dn. 31.XII 1932 r.
	Przychód <i>a</i>	Rozchód <i>b</i>		Przychód <i>a</i>	Rozchód <i>b</i>	
324 046	22 899	—	301 147	223 094	—	78 053

a Zmniejszenie należności. *b* Zwiększenie należności.

B. Kredyty otrzymane od zagranicy (zobowiązania)

W tysiącach złotych

Stan zobo- wizań w dn. 31.XII 1930 r.	Obroty płatnicze w ciągu 1931 r.		Stan zobo- wizań w dn. 31.XII 1931 r.	Obroty płatnicze w ciągu 1932 r.		Stan zobo- wizań w dn. 31.XII 1932 r.
	Przychód <i>a</i>	Rozchód <i>b</i>		Przychód <i>a</i>	Rozchód <i>b</i>	
525 554	—	281 247	244 307	—	106 561	137 746

a Zwiększenie zobowiązań. *b* Zmniejszenie zobowiązań.

Tabl. 19. Obroty płatnicze z tytułu migracji zarobkowej

W tysiącach złotych

Przychód

1931, 1932

K r a j e	Rok	Ogółem	Przesyłki pieniężne				Oszczędności przywożone ze sobą przez repatriantów	Inne
			w listach zwykłych, wartościowych, polecenych i innych	przekazami		za pośrednictwem linii okrętowych		
				pocztowymi	bankowymi			
Ogółem	1931	274 328	89 216	77 093	53 198	19 619	35 202	—
	1932	206 648	74 925	62 927	31 665	22 068	14 178	885
Europa	1931	91 916	8 494	56 373	6 156	—	20 893	—
	1932	56 530	4 758	41 965	8 110	—	1 697	—
Belgia	1931	6 261	2 879	2 924	458	—	—	—
	1932	4 282	1 788	2 113	381	—	—	—
Francja	1931	65 415	5 615	53 449	3 734	—	2 617	—
	1932	48 766	2 970	39 852	4 688	—	1 256	—
Niemcy	1931	20 240	—	—	1 964	—	18 276	—
	1932	3 482	—	—	3 041	—	441	—
Inne części świata	1931	182 412	80 722	20 720	47 042	19 619	14 309	—
	1932	149 233	70 167	20 962	23 555	22 068	12 481	—
Argentyna	1931	5 267	4 803	—	231	233	—	—
	1932	9 658	2 930	—	6 728	—	—	—
Brazylja	1931	1 911	1 911	—	—	—	—	—
	1932	1 033	1 033	—	—	—	—	—
Kanada	1931	11 803	4 582	1 751	253	30	5 187	—
	1932	8 452	2 554	1 848	199	—	3 851	—
Meksyk	1931	383	383	—	—	—	—	—
	1932	212	212	—	—	—	—	—
Stany Zjednoczone Am.	1931	161 031	67 220	18 969	46 364	19 356	9 122	—
	1932	128 082	62 324	19 114	15 946	22 068	8 630	—
Inne kraje Ameryki	1931	1 823	1 823	—	—	—	—	—
	1932	1 114	1 114	—	—	—	—	—
Palestyna	1931	194	—	—	194	—	—	—
	1932	682	—	—	682	—	—	—
Różne	1931	—	—	—	—	—	—	—
	1932	885	—	—	—	—	—	885

W tysiącach złotych

Rozchód

1931, 1932

K r a j e	Rok	Ogółem	Z tytułu		
			kosztów biletów okrętowych	kosztów podróży w kraju imigracji	wywiezionych kwot przez wychodźców
Ogółem	1931	18 313	1 215	282	16 816
	1932	8 413	—	226	8 187
Europa	1931	1 804	—	—	1 304
	1932	221	—	—	221
Francja	1931	412	—	—	412
	1932	93	—	—	93
Niemcy	1931	644	—	—	644
	1932	2	—	—	2
Inne kraje europejskie	1931	248	—	—	248
	1932	126	—	—	126
Inne części świata	1931	17 009	1 215	282	15 512
	1932	8 192	—	226	7 966
Argentyna	1931	7 130	—	—	7 130
	1932	1 751	—	—	1 751
Brazylja	1931	952	—	—	952
	1932	544	—	6	538
Kanada	1931	2 990	114	104	2 772
	1932	999	—	58	941
Stany Zjedn. Am.	1931	1 492	276	174	1 042
	1932	862	—	123	739
Urugwaj	1931	1 744	—	—	1 744
	1932	319	—	—	319
Inne kraje Ameryki	1931	1 027	700	4	323
	1932	379	—	39	340
Afryka Południowa	1931	359	—	—	359
	1932	205	—	—	205
Australja	1931	71	—	—	71
	1932	110	—	—	110
Palestyna	1931	1 168	90	—	1 078
	1932	3 003	—	—	3 003
Różne pozaeuropejskie	1931	76	35	—	41
	1932	20	—	—	20

Tabl. 20. Obroty płatnicze z tytułu turystyki

W tysiącach złotych

Wyszczególnienie	Przychód		Rozchód ^a	
	Szacunek kwot pieniężnych pozostawionych w Polsce		Szacunek kwot pieniężnych wywiezionych z Polski	
	1931/32	1932/33	1931	1932
Ogółem	55 666	46 699	146 776	88 702
w tem:				
Anglja	1 474	1 022	.	.
Austrja	3 250	2 736	.	.
Czechosłowacja	5 818	5 032	.	.
Francja	1 530	1 226	.	.
W. m. Gdańsk	3 567	2 465	.	.
Niemcy	22 944	18 617	.	.
Rumunja	1 571	1 239	.	.
Stany Zjednoczone Am.	5 665	5 097	.	.

^a W związku z trudnością przeprowadzania statystyki udzielonych wiz na wyjazd z Polski według państw, nie podano rozbiecia na poszczególne kraje.

U w a g a. Wykazany przychód odnosi się do roku budżetowego, rozchód zaś do roku kalendarzowego.

Tabl. 21. Usługi Kolejowe

W tysiącach złotych

A. Obroty płatnicze

B. Stan należności i zobowiązania
1931, 1932

Wyszczególnienie	Przychód		Rozchód		Należności		Zobowiązania	
	1931	1932	1931	1932	Stan w dn. 31.XII			
					1931	1932	1931	1932
Ogółem	189 723	137 194	55 526	48 825	73 049	15 436	21 294	23 919
I. Komunikacja tranzytowa	121 913	86 045	2 168	2 715	32 336	7 335	1 330	224
za przewóz: towarów	109 333	74 484	2 168	2 273	29 413	6 275	1 187	201
osób i bagażu	12 580	11 561	—	442	2 923	1 060	143	23
II. Komunikacja bezpośrednia	65 097	46 929	32 697	23 623	25 324	4 863	17 284	6 090
za przewóz: towarów	58 327	41 815	29 643	21 990	24 469	4 497	16 346	5 765
osób i bagażu	6 770	5 114	3 054	1 633	855	366	938	325
III. Różne usługi związane z komunikacją	2 713	4 220	20 661	22 487	15 389	3 238	2 680	17 605
bezpośrednią i tranzytową:								
użytkowanie wagonów	1 311	2 905	1 140	2 943	1 674	263	1 590	250
odszkodowania	119	90	344	156	32	11	59	6
wynajem taboru	343	51	43	49	23	2	21	4
naprawa taboru	45	28	18 442	17 356	22	2	12	2 639
z innych tytułów	895	1 146	692	1 983	13 638	2 960	998	14 706

Tabl. 22. Obroty płatnicze z tytułu usług morskich

Przychód

W tysiącach złotych

1931, 1932

K r a j e	Rok	Ogółem	Z tytułu przewozu		Opłaty portowe w Gdyni
			osób	towarów	
Ogółem	1931	20 810	3 805	15 398	1 607
	1932	23 539	6 625	14 848	2 066
Anglja	1931	5 224	129	4 989	106
	1932	4 736	215	4 430	91
Stany Zjednoczone Am.	1931	4 247	3 219	939	89
	1932	6 570	5 397	1 058	115
Szwecja	1931	2 413	—	1 879	534
	1932	2 395	—	1 672	723
Inne i niewiadome	1931	8 926	457	7 591	878
	1932	9 838	1 013	7 688	1 137

Rozchód

W tysiącach złotych

1931, 1932

Wyszczególnienie	1931	1932	Wyszczególnienie	
			1931	1932
Ogółem	9 832	10 588	Z tego wydatkowano w:	
Koszty wyładowania i załadowania	2 851	3 068	Anglii	1 180
Opłaty portowe i kanałowe	2 458	2 645	Danji	1 259
Węgiel bunkrowy	1 101	1 190	Gdańsku	1 091
Materiały rozchodowe i naprawy	993	1 069	Norwegji	413
Prowizje maklerów	846	914	Stanach Zjednoczonych Am.	2 045
Asekuracja statków	148	162	Szwecji	688
Klasyfikacja statków	118	123	Innych i niewiadomych krajach	3 156
Różne wydatki	1 317	1 417		3 399

Tabl. 23. Usługi ubezpieczeniowe z tytułu reasekuracji

A. Obroty płatnicze zagranicznych i krajowych zakładów ubezpieczeń

W tysiącach złotych

1931, 1932

K r a j e	Przychód z zagranicy do Polski		Rozchód z Polski zagranicę	
	1931	1932	1931	1932
Obroty ogółem				
Ogółem	13 737	13 329	17 919	16 094
Anglja	832	1 047	1 632	1 335
Austrja	2 236	5 834	1 927	4 989
Czechosłowacja	39	41	68	71
Danja	165	225	221	310
Finlandja	26	18	29	14
Francja	502	361	1 244	1 218
W. m. Gdańsk	999	356	15	7
Jugosławja	8	0	5	1
Niemcy	1 436	1 720	3 922	2 797
Norwegja	22	5	72	33
Szwajcarja	1 764	831	2 306	1 860
Szwecja	—	11	7	20
Węgry	11	5	52	6
Włochy	5 671	2 860	6 393	3 387
Inne	26	15	26	46

Zakłady ubezpieczeniowe	P r z y c h ó d		R o z c h ó d	
	1931	1932	1931	1932
Obroty zagranicznych zakładów ubezpieczeń				
Ogółem	8 084	8 303	7 406	8 216
Angielskie	138	93	612	595
Austrjackie	2 045	5 225	1 026	4 349
Niemieckie	644	786	855	844
Włoskie	5 257	2 199	4 913	2 428

K r a j e	P r z y c h ó d		R o z c h ó d	
	1931	1932	1931	1932
Obroty krajowych zakładów ubezpieczeń				
Ogółem	5 653	5 026	10 513	7 878
Anglja	694	954	1 020	740
Austrja	191	609	901	640
Czechosłowacja	39	41	68	71
Danja	165	225	221	310
Finlandja	26	18	29	14
Francja	502	361	1 244	1 218
W. m. Gdańsk	999	356	15	7
Jugosławja	8	0	5	1
Niemcy	792	934	3 067	1 953
Norwegja	22	5	72	33
Szwajcarja	1 764	831	2 306	1 860
Szwecja	—	11	7	20
Węgry	11	5	52	6
Włochy	414	661	1 480	959
Inne	26	15	26	46

B. Stan należności i zobowiązań krajowych zakładów ubezpieczeń

W tysiącach złotych

31.XII 1931, 1932

Kraj reasekuratorów	Należności		Zobowiązania	
	1 9 3 1		1 9 3 2	
Ogółem	11 229	26 378	8 865	27 531
Anglja	1 093	2 404	1 097	3 024
Austrja	1 452	3 166	1 521	2 877
Czechosłowacja	111	381	98	354
Danja	390	634	229	529
Finlandja	21	68	20	67
Francja	2 279	2 902	1 396	2 386
W. m. Gdańsk	25	635	29	348
Jugosławja	31	0	19	2
Niemcy	2 212	6 142	2 535	6 805
Norwegja	16	181	8	154
Szwajcarja	2 355	6 124	1 502	7 836
Węgry	83	75	88	85
Włochy	1 096	3 608	274	3 021
Inne	65	58	49	43

Tabl. 24. Usługi pocztowe

Wyszczególnienie	A. Obroty płatnicze				B. Stan należności i zobowiązań			
	W tysiącach złotych							
	Przychód		Rozchód		Należności		Zobowiązania	
	Stan w dn. 31. XII							
	1931	1932	1931	1932	1931	1932	1931	1932
Ogółem	5 560	4 538	3 477	4 228	2 596	2 154	2 415	1 641
Z tytułu obrotu:								
paczkowego	2 358	1 492	830	759	882	793	472	230
listowego	868	—	102	9	—	—	9	—
telefonicznego	622	1 129	817	1 671	720	583	972	570
telegraficznego	580	817	650	779	483	276	429	261
radjotelegraficznego	817	839	1 006	942	511	502	533	580
pieniężnego	315	261	72	68	—	—	—	—
Z tego przypada na:								
Anglję	265	327	123	222	191	144	126	100
Austrję	228	135	173	141	73	68	41	103
Belgię	15	24	5	17	11	4	10	3
Czechosłowację	506	523	279	402	326	127	257	121
Danję	23	39	13	29	19	9	14	7
Francję	415	594	258	468	255	120	303	125
W. m. Gdańsk	367	463	46	467	300	247	270	33
Holandję	31	48	28	62	30	43	46	33
Jugosławję	10	19	19	27	10	9	14	10
Kanadę	16	15	5	4	1	2	1	1
Łotwę	97	162	537	421	96	65	286	71
Niemcy	1 853	1 479	1 103	1 342	759	735	737	566
Z. S. R. R.	63	99	181	224	64	53	83	49
Rumunję	57	20	36	39	17	18	29	27
Stany Zjednoczone Am.	492	345	350	174	289	236	104	123
Szwajcarję	105	11	220	22	11	195	22	138
Szwecję	524	59	65	86	34	32	44	43
Węgry	18	22	5	10	15	10	9	6
Włochy	0	11	2	13	6	—	6	—
Inne kraje	475	143	29	58	89	37	13	82

Tabl. 25. Obroty płatnicze z tytułu handlu zagranicznego

Wyszczególnienie	W tysiącach złotych			
	Przychód (wywóz)		Rozchód (przywóz)	
	1931	1932	1931	1932
Ogółem	1 817 291	1 627 620	1 277 311	1 167 300
1. Handel zagraniczny ^a	1 817 182	1 566 905	1 053 851	930 088
2. Ruch złota	109	60 715	223 460	237 212

^a Według Rocznika Handlu Zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej i W. m. Gdańska, po wyeliminowaniu przywozu i wywozu W. m. Gdańska—oraz po dodaniu srebra, przemytu i wymytu.

BALANCE DES PAIEMENTS DE LA POLOGNE EN 1931 et EN 1932

Résumé

Le tableau 1 présente la balance des paiements de la Pologne, en 1931 et 1932. L'état des créances et des engagements de la Pologne envers l'étranger, donné dans le tableau 2, peut être considéré comme une caractéristique supplémentaire au tableau 1.

Les éléments particuliers de la balance des paiements et de l'état des créances et des engagements envers l'étranger à la fin des années 1931 et 1932 sont également traités séparément.

Là où l'état des créances et des engagements n'a pu être établi (p. ex. dans les postes: tourisme, communications et transport par voie maritime, etc.), seuls les chiffres de la balance des paiements ont été donnés.

En principe, entre la balance des paiements et l'état des créances et des engagements existe un rapport étroit. Il faudrait donc supposer qu'en déduisant de l'état de nos créances à l'étranger, au début de la période envisagée, les sommes qui nous ont été remboursées par l'étranger au cours de la période considérée, et en ajoutant à la somme obtenue le montant des crédits nouveaux, alloués au cours de cette même période, on obtiendra une somme qui représenterait l'état de nos créances à l'étranger pour la fin de la période considérée. Cependant le rapport susmentionné n'existe pas dans les tableaux envisagés, étant donné que, pour des raisons diverses, ni l'état des créances et des engagements, ni la balance des paiements n'ont pu être donnés, dans nombre de cas, avec l'exactitude nécessaire. De plus, on n'a pu saisir les éléments tels que les pertes et les profits résultant des différences des cours des changes et de l'abolissement de dettes. Ces éléments, bien qu'ils ne figurent pas dans les balances des paiements, influent néanmoins sur l'état final des créances et des engagements envers l'étranger.

Ces éléments sont généralement pris en considération par les personnes remplissant les questionnaires de l'enquête chaque fois où ceci est possible. Ils figurent dans les états correspondants des créances et des engagements et seront automatiquement inclus dans la balance des paiements qui sera établie pour la période prochaine.

En ce qui concerne les postes de la balance des paiements, où l'on a constaté des différences considérables entre l'état des créances et des engagements

d'un côté, et la balance des paiements de l'autre, on s'est borné à donner les explications nécessaires.

Pour certains postes de la balance des paiements on ne disposait que de données sur l'état des créances et des engagements; par contre, les données concernant les sommes relatives à la balance des paiements faisaient défaut; dans ces cas celle-ci fut établie en calculant la différence entre l'état au début et l'état à la fin de la période envisagée (p. ex. pour le mouvement des crédits bancaires et des crédits en marchandises).

La structure de la balance des paiements, adoptée dans le présent ouvrage, est en partie majeure modelée sur celle de la Société des Nations. On a cependant changé l'ordre des postes. En effet, on a considéré que la balance des paiements doit, en premier lieu, démontrer quel est le mouvement des crédits alloués sous la forme de marchandises ou de services et c'est pour cette raison que les postes des crédits (voir tabl. I groupe I) ont été placés tout d'abord.

Le II-e groupe, qui comprend les postes „Intérêts, commissions, dividendes, tantièmes, coupons, etc.,” est placé ensuite, ces postes étant strictement rattachés au mouvement des crédits.

Le III-e groupe est réservé aux services et aux prestations unilatérales. Les postes, tels que: dépenses gouvernementales, migration, etc., sont dans un rapport direct ou indirect (p. ex. les services ferroviaires, maritimes) avec le problème de la répartition des crédits. C'est pourquoi ce groupe est placé entre les postes réservés au mouvement des crédits et ceux qui sont réservés au mouvement des marchandises.

Le mouvement des marchandises est strictement rattaché à celui des crédits accordés par un pays à un autre. Les données concernant le mouvement des marchandises constituent le IV-e groupe: y sont compris l'or, l'argent et la contrebande. En est éliminée la valeur des échanges de marchandises avec l'étranger de la V. 1. de Dantzig.

Le V-e groupe comprend les postes insaisissables statistiquement. Ce groupe a été mis à part, car il embrasse les sommes qui résultent des erreurs et des lacunes concernant l'ensemble des postes et non pas les postes ou les groupes particuliers.

Tabl. 1. Balance des paiements de la Pologne en 1931 et en 1932

Milliers de zlotys

Désignation	Recettes	Dépenses	Excédent des recettes (+) ou des dépenses (-)	Recettes	Dépenses	Excédent des recettes (+) ou des dépenses (-)
	1931			1932		
Total	4 509 082	4 509 082	×	2 991 815	2 991 815	×
I. Capitaux	1 988 621	1 992 166	- 3 545	1 175 869	1 207 313	- 31 444
A. À long terme	464 287	350 507	+ 113 780	181 876	146 911	+ 34 965
1. Dette de l'Etat	227 982	69 479	+ 158 503	6 208	62 006	- 55 798
2. Dettes des administrations autonomes territoriales	8 531	3 235	+ 5 296	2 629	3 366	- 737
3. Crédits en obligations et en lettres de gage	96 375	22 156	+ 74 219	35 434	21 089	+ 14 345
4. Parts sociales polonaises à des entreprises étrangères	7 009	54 267	- 47 258	643	502	+ 141
5. Parts sociales de l'étranger à des entreprises polonaises	108 991	134 426	- 25 435	120 926	29 645	+ 91 281
6. Succursales des entreprises étrangères en Pologne	12 489	66 944	- 54 455	9 234	30 303	- 21 069
7. Autres crédits à long terme	2 910	—	+ 2 910	6 802	—	+ 6 802
B. À court terme	1 524 334	1 641 659	- 117 325	993 993	1 060 402	- 66 409
1. Crédits en espèces des entreprises polonaises	901 460	867 521	+ 33 939	552 062	700 291	- 148 229
a. accordés à l'étranger	70 362	22 363	+ 47 999	24 602	22 718	+ 1 884
b. obtenus de l'étranger	831 098	845 158	- 14 060	527 460	677 573	- 150 113
2. Crédits en espèces des succursales des entreprises, obtenus en dehors de la Centrale	12 573	5 425	+ 7 148	22 588	20 820	+ 1 768
3. Crédits bancaires	261 746	459 745	- 197 999	110 610	204 527	- 93 917
a. accordés à l'étranger	90 562	49 460	+ 41 102	72 868	58 095	+ 14 773
b. obtenus de l'étranger	171 184	410 285	- 239 101	37 742	146 432	- 108 690
4. Echange international des valeurs mobilières	11 736	27 721	- 15 985	8 879	20 140	- 11 261
5. Devises et monnaies étrangères	199 244	—	+ 199 244	76 760	—	+ 76 760
6. Crédits en marchandises au titre du commerce extérieur	22 899	281 247	- 258 348	223 094	106 561	+ 116 533
7. Autres crédits à court terme	114 676	—	+ 114 676	—	8 063	- 8 063
II. Intérêts, commissions, dividendes, tantièmes, coupons, etc.	25 672	443 132	- 417 460	15 064	300 078	- 285 014
1. Endettement de l'Etat	—	173 263	- 173 263	—	103 864	- 103 864
2. Endettement des administrations autonomes territoriales	—	14 608	- 14 608	—	16 967	- 16 967
3. Crédits en obligations et en lettres de gage	—	44 357	- 44 357	—	30 939	- 30 939
4. Parts sociales polonaises à des entreprises étrangères	1 274	—	+ 1 274	749	—	+ 749
5. Parts sociales de l'étranger à des entreprises polonaises	—	40 752	- 40 752	—	27 470	- 27 470
6. Intérêts, bénéfiques, etc. réalisés par les succursales des entreprises étrangères en Pologne	—	17 743	- 17 743	—	13 289	- 13 289
7. Crédits en espèces des entreprises polonaises:	708	103 599	- 102 891	181	72 139	- 71 958
a. accordés à l'étranger	708	—	+ 708	181	—	+ 181
b. obtenus de l'étranger	—	103 599	- 103 599	—	72 139	- 72 139
8. Crédits bancaires	8 060	33 413	- 25 353	4 654	27 769	- 23 115
9. Crédits en marchandises au titre du commerce extérieur	15 630	15 397	+ 233	9 480	7 641	+ 1 839
III. Services et prestations unilatéraux	677 498	438 044	+ 239 454	522 933	317 124	+ 205 809
1. Emigration	274 328	18 313	+ 256 015	206 648	8 413	+ 198 235
2. Tourisme	55 666	146 776	- 91 110	46 699	88 702	- 42 003
3. Communications et transports	216 093	68 835	+ 147 258	165 271	63 641	+ 101 630
a. par chemins de fer	189 723	55 526	+ 134 197	137 194	48 825	+ 88 369
b. par voies maritimes	20 810	9 832	+ 10 978	23 539	10 588	+ 12 951
c. par poste	5 560	3 477	+ 2 083	4 538	4 228	+ 310
4. Assurances	13 737	17 919	- 4 182	13 329	16 094	- 2 765
5. Autres services unilatéraux	117 674	186 201	- 68 527	90 986	140 274	- 49 288
dont: règlement des comptes polono-dantzigois	59 585	70 248	- 10 663	42 751	52 706	- 9 955
IV. Mouvement de marchandises	1 817 291	1 627 620	+ 189 671	1 277 311	1 167 300	+ 110 011
1. Importations et exportations (y compris l'argent et la contrebande, sauf la V. libre de Dantzig)	1 817 182	1 566 905	+ 250 277	1 053 851	930 088	+ 123 763
2. Or	109	60 715	- 60 606	223 460	237 212	- 13 752
V. Soldes des positions statistiquement insaisissables (résultat des erreurs et des lacunes)	—	8 120	- 8 120	638	—	+ 638

Tabl 2. Etat des créances et des engagements de la Pologne envers l'étranger

Milliers de zlotys

31.XII 1931 et 1932

Désignation	1931	1932
Total des créances	866 361	570 443
I. Crédits	633 391	403 173
A. A long terme	176 140	185 693
1. Créances de l'Etat	70 847	80 541
2. Parts sociales polonaises à des entreprises étrangères	105 293	105 152
B. A court terme	457 251	217 480
1. Crédits en espèces des entreprises polonaises	14 422	12 518
2. Crédits bancaires	141 682	126 909
3. Crédits en marchandises au titre du commerce extérieur	301 147	78 053
II. Créances diverses	232 970	167 270
Total des engagements	10 229 331	9 792 226
I. Crédits:	10 175 758	9 732 143
A. A long terme	7 592 396	7 554 470
1. Dette de l'Etat	4 569 843	4 514 235
2. Dettes des administrations autonomes territoriales	266 590	260 873
3. Crédits en obligations et en lettres de gage	449 371	427 848
4. Parts sociales étrangères à des entreprises polonaises	1 984 668	2 050 659
5. Capitaux des succursales des entreprises étrangères, destinés pour l'activité en Pologne	321 924	300 855
B. A court terme	2 583 362	2 177 673
1. Crédits en espèces des entreprises polonaises	1 884 290	1 689 179
2. Crédits en espèces des entreprises étrangères, obtenus en dehors de la Centrale	53 853	58 526
3. Crédits bancaires	400 912	292 222
4. Crédits en marchandises au titre du commerce extérieur	244 307	137 746
II. Engagements divers	53 573	60 083

Table 2. État des créances et des engagements de la Pologne envers l'étranger

1932		1931		1930		1929		1928		1927		1926		1925		1924		1923			
Créances	Engagements	Créances	Engagements	Créances	Engagements	Créances	Engagements	Créances	Engagements	Créances	Engagements	Créances	Engagements	Créances	Engagements	Créances	Engagements	Créances	Engagements		
370 443	188 381	402 173	193 391	174 146	188 909	102 520	102 132	102 520	102 132	102 520	102 132	102 520	102 132	102 520	102 132	102 520	102 132	102 520	102 132	102 520	102 132

Prace dotyczące bilansu płatniczego Polski

I. Wydawnictwa Głównego Urzędu Statystycznego

1. Dr. Jan Piekalkiewicz: Bilans płatniczy Polski za r. 1923
Kwartalnik Statystyczny, tom II, zes. 2, rok 1925.
2. Dr. Jan Piekalkiewicz: Bilans płatniczy Polski za r. 1924
Kwartalnik Statystyczny, tom III, zes. 3, rok 1926.
3. Kazimierz Sokołowski: Bilans płatniczy Polski za r. 1925
Kwartalnik Statystyczny, tom IV, zes. 2, rok 1927.
4. Stanisław Zdzisław Rutkowski: Bilans płatniczy Polski za r. 1926
Kwartalnik Statystyczny, tom V, zes. 2, rok 1928.
5. Roman Seidler: Bilans płatniczy Polski za r. 1927
Kwartalnik Statystyczny, tom VI, zes. 1, rok 1929.
6. Roman Seidler: Bilans płatniczy Polski za r. 1928
Kwartalnik Statystyczny, tom VII, zes. 4, rok 1929.
7. Mieczysław Smerek: Bilans płatniczy Polski za r. 1929
Kwartalnik Statystyczny, tom VIII, zes. 1, rok 1931.
8. Mieczysław Smerek: Bilans płatniczy Polski za r. 1930
Statystyka Polski, serja B, zes. 17, rok 1933.

II. Niektóre inne wydawnictwa

Stanisław Pszczołkowski: Bilans płatniczy Polski w latach 1923 — 1926. Wydawnictwo Biura Ekonomicznego Banku Polskiego, Warszawa 1927.

Dr. Jerzy Nowak: Bilans płatniczy Polski i zagadnienie kredytów zagranicznych. Obacz pracę zbiorową p. t. Zagadnienia gospodarcze Polski Współczesnej. Nakładem Tygodnika Przemysł i Handel, Warszawa 1928.

WYDAWNICTWA GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

PUBLICATIONS DE L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE

	Złotych		Zlotys
I. MAŁY ROCZNIK STATYSTYCZNY 1934. Wydanie polskie	1,00	I. PETIT ANNUAIRE STATISTIQUE, 1934. Edition française, anglaise et allemande	2,00
II. ROCZNIK STATYSTYKI MIAST POLSKI. Ostatni rocznik za rok 1930	4,00	II. ANNUAIRE STATISTIQUE DES VILLES DE POLOGNE. Année 1930	4,00
III. KWARTALNIK STATYSTYCZNY Cena zeszytu oddzielnego według kalkulacji kosztów.		III. REVUE TRIMESTRIELLE DE STATISTIQUE. Prix d'un fascicule d'après le calcul des frais.	
IV. STATYSTYKA PRACY (kwartalnik). Prenumerata roczna w kraju Zeszyt oddzielny	10,00 3,00	IV. STATISTIQUE DU TRAVAIL (revue trimestrielle). Abonnement annuel à l'étranger 14,00 Prix d'un fascicule	14,00 3,00
V. STATYSTYKA CEN (kwartalnik). Prenumerata roczna w kraju Zeszyt oddzielny	6,00 2,00	V. STATISTIQUE DES PRIX (bulletin trimestriel). Abonnement annuel à l'étranger 10,00 Prix d'un fascicule	10,00 2,00
VI. HANDEL ZAGRANICZNY (miesięcznik). Prenumerata roczna w kraju Zeszyt oddzielny	20,00 2,00	VI. COMMERCE EXTÉRIEUR (bulletin mensuel). Abonnement annuel à l'étranger 24,00 Prix d'un fascicule	24,00 2,00
VII. WIADOMOŚCI STATYSTYCZNE (trzy razy na miesiąc). Prenumerata roczna w kraju Zeszyt oddzielny	16,00 0,60	VII. INFORMATIONS STATISTIQUES (paraissent par décades). Abonnement annuel à l'étranger 20,00 Prix d'un fascicule	20,00 0,60
VIII. STATYSTYKA POLSKI. Wydawnictwo ukazuje się zeszytami, poświęconymi poszczególnym zagadnieniom. Do r. 1932 zeszyty opatrzone były numeracją rzymską. W latach 1932 i 1933 Statystyka Polski ukazywała się w dwóch serjach: A i B, opatrzonych każdą kolejną numeracją arabską. Od r. 1934 dawne serje zostały zamknięte i rozpoczęta została nowa serja C (format znormalizowany A ₄) z kolejną numeracją arabską. W Statystyce Polski w dawnej serji, opatrzonej numeracją rzymską, były drukowane między innymi wyniki I spisu powszechnego z dnia 30.IX 1921 r. (tomu XI—XXXVI). W serji C ukazały się dotychczas następujące zeszyty:		VIII. STATISTIQUE DE LA POLOGNE. Cette publication paraît par fascicules consacrés aux différents problèmes. Jusqu'à 1932 les volumes étaient pourvus du numérotage en chiffres romains; au cours des années 1932—1933 la Statistique de la Pologne paraissait en deux séries: A et B, ayant chacune un numérotage à part. A partir de 1934, les deux séries terminées, on a commencé la nouvelle série C (de format normalisé A ₄), ayant un numérotage arabe. La Statistique de la Pologne—ancienne série (avec le numérotage romain) comprenait, entre autres, les résultats du premier recensement général du 30.IX 1921 (volumes XI—XXXVI). Dans la série C ont paru les publications suivantes:	
Zesz. 1a. Statystyka przemysłowa, 1932 cz. I	3,00	Fasc. 1a. Statistique industrielle, 1932, I-e partie	3,00
„ 2. Przyczyny rozbieżności pomiędzy danymi statystyki polskiej i obcej w zakresie handlu zagranicznego	3,00	„ 2. Les causes des divergences entre les statistiques du commerce extérieur polonaises et étrangères	3,00
„ 3. Statystyka życia umysłowego i kulturalnego	1,20	„ 3. Statistique de la vie intellectuelle et culturelle	1,20
„ 5. Statystyka samorządowa 1931/32	1,20	„ 5. Statistique des administrations autonomes territoriales, 1931/32	1,20
„ 6a i 6b. Rocznik Handlu Zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej i W. m. Gdańska. Część I i II, 1933	6,00	„ 6a et 6b. Annuaire du Commerce Extérieur de la République Polonaise et de la V. I. de Dantzig, I-e et II-e partie, 1933	6,00
„ 7. Ubój zwierząt gospodarskich w r. 1932	1,20	„ 7. Abatage du bétail, 1932	1,20
„ 8. Statystyka rolnicza 1933	4,00	„ 8. Statistique agricole, 1933	4,00
„ 9. Statystyka szkolnictwa 1932/33	2,40	„ 9. Statistique de l'enseignement scolaire 1932/33	2,40
„ 10. Statystyka pocztowa, telegraficzna i telefoniczna za r. 1933	1,00	„ 10. Statistique du service postal, télégraphique et téléphonique pour l'année 1933	1,00
„ 11. Rozdział kredytów bankowych w Polsce, 1933	1,00	„ 11. Répartition des crédits bancaires en Pologne, 1933	1,00
„ 12. Nadwyżki i niedobory przedsiębiorstw komunalnych w r. 1931/32	1,20	„ 12. Excédents et déficits budgétaires des entreprises communales en 1931/32	1,20
„ 13. Statystyka samorządowa 1932/33	1,80	„ 13. Statistique des administrations autonomes territoriales 1932/33	1,80
„ 14. Wydatki i dochody gmin wiejskich 1932/33	1,40	„ 14. Dépenses et recettes des communes rurales 1932/33	1,40
„ 15. Preliminarze budżetowe związków samorządowych na rok 1934/35	0,80	„ 15. Projets des budgets des administrations autonomes pour l'année 1934/35	0,80
„ 16. Statystyka druków 1933	1,20	„ 16. Statistique des imprimés 1933	1,20

Pełny spis wydawnictw ogłoszony został w Katalogu Wydawnictw Głównego Urzędu Statystycznego.

Od cen wyżej podanych udziela się 25% rabatu księgarniom, instytucjom państwowym i samorządowym; dolicza się zaś koszt wysyłki, które obciążają nabywcę, z wyjątkiem prenumeraty, do której koszt wysyłki są już włączone.

La liste complète des publications de l'Office Central de Statistique a été publiée dans le Catalogue des Publications de l'Office Central de Statistique.

Sur les prix indiqués ci-dessus est accordé un rabats de 25% aux librairies et aux institutions publiques et des administrations autonomes; les prix sont à augmenter des frais d'expédition à payer par l'acheteur, à l'exclusion des prix d'abonnement qui renferment aussi les frais d'expédition.

OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE DE LA RE

STATISTIQUE DE LA POLOGNE, SERIE C

1931-32
BIBLIOTEKA
UNIERSYTECKA
GDAŃSK

(wyd. 1935) C III 42610

BALANCE DE PAIEMENTS DE LA POLOGNE

1931 ET 1932

WARSZAWA 1935

PUBLICATION DE L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE